

*“Rdeče češnje rada jem, črne pa še rajši,
v šolo tudi rada grem, vsako leto rajši”*

Foto Tamara Mizerit

Uvodnik

Jurij Paljk

Državna meja nas deli

V Italiji, kjer živimo, imajo navado reči, da je edina gotovost ta, da ni nobene gotovosti, nekateri ironično še dodajo, da začasna rešitev v Italiji vedno postane (tudi in predvsem) trajna. Kaj ima to opraviti z državno mejo, za katero so nekateri do nedavnega zmotno ponavljali, da je ostala samo v glavah nekaterih? Veliko in preveč, skromno dodajamo, saj je prav pandemija s koronavirusom pokazala, kako ni nič trajnega, kako res je, kar je že pred leti povedal Zygmunt Bauman, ko je uvedel za našo družbo pojem “tekoče družbe”, v kateri ni več ne sidrišč ne opornih točk, prevladujejo pa tekoči, neoprijemljivi in neobvezujoči odnosi. Do včeraj smo verjeli, da je svobodno prehajanje državne meje danost, brez katere nam ni več mogoče živeti, a smo z uvedbo ukrepov na obeh straneh državne meje v času pandemije spoznali, da smo v zmoti. Državne meje so. Še kako so! Generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Vojko Volk, ki je znan po tem, da se nikdar ne skriva za praznim diplomatskim leporečjem, ko je treba na dan z jasno besedo, te dni utrujeno ponavlja, kar smo sami že vedeli, namreč to, da bi morali stanje na meji med Slovenijo in Italijo urediti v Rimu in Ljubljani, ker je to državna meja in o njej odločata Rim in Ljubljana. Odveč je ponavljanje, da vsaka, tudi ta državna meja deli, da je do nekaterih zdaj krivična prav tako, kot je bila drugačna, a vendar vedno ista državna meja v preteklosti do drugih. Pa vendar bomo zapisali, da tokratno mejo postavlja virus, covid-19, s katerim se tako Slovenija kot Italija borita za dobro vseh nas, državljanov na obeh straneh meje. In imejmo malce potrpljenja, na obeh straneh državne meje, da bi Rim in Ljubljana to zadevo skupno rešila, predvsem pa si prizadevajmo za skupno dobro, zlasti za zdravje, brez katerega sicer nobenega življenja ne bo!

Psihoterapevt

Miha Kramli je v pogovoru za naše bralce spregovoril o vzgoji in družinskih dinamikah v času koronavirusa

3

Gostinec

Avguštin Devetak o zgodovini svoje gostinske dejavnosti in težavah v sedanjih težkih trenutkih

3

Rejec polžev

Šestindvajsetletni Goričan Erik Raida se je odločil za nenavadno dejavnost, rejo polžev

8

Kmetovalec

O življenju na vasi smo se pogovorili z lastnikom turistične kmetije Fruške Borisom Pernarčičem

13

Upraviteljica knjigarne

Ilde Košuta o Trstu in ponovnem zagonu Tržaškega knjižnega središča v kriznem času

13

In memoriam

S smrtjo upokojenega tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija smo Slovenci izgubili prijatelja

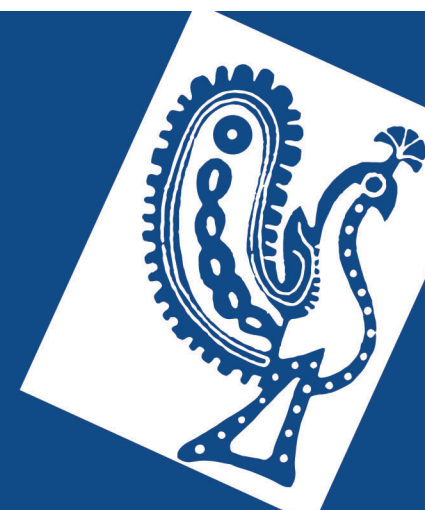
14

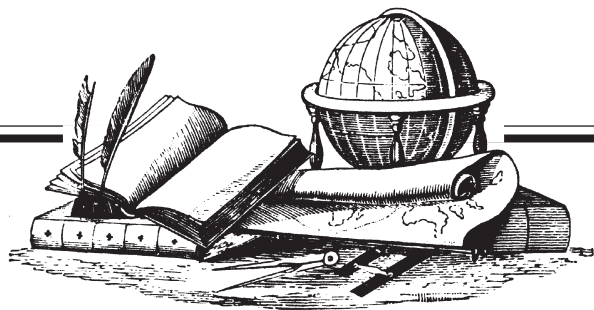
Sledi nam na spletu!

NOVI
GLAS

Zaradi izrednih razmer, ki jih povzroča koronavirus, na našem spletnem portalu www.noviglas.eu ažurno poročamo o aktualnih dogodkih. Hkrati dajemo vsem brezplačno na razpolago digitalno izdajo našega tednika (v formatu pdf).

Pisno pojasnilo SSO notranjemu ministru RS Alešu Hojsu

V obmejnem pasu ni potrebno nobeno posebno dovoljenje

Deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj je naslovil na slovenskega notranjega ministra Aleša Hojsa dopis, v katerem pojasnjuje stališče krovne organizacije glede obmejnega prehajanja meje. V prejšnjih dneh se je namreč na Goriškem pojavil predlog, da bi bilo treba uvesti posebno dovoljenje, s katerim bi se obmejnemu prebivalstvu omogočilo prehajanje slovensko-italijanske meje. Ob obisku ministra Hojsa je bila v prispevku RTV Slovenija izjava novogoriškega župana Klemena Miklaviča, da gre za predlog slovenske narodne skupnosti.

Predsednik Bandelj se v pismu ministru Hojsu zahvaljuje za obisk mesta Nove Gorice in obmejnega področja, ki ga združuje z Gorico, ter pri tem poudarja, da je bilo še posebno pomembno srečanje s predstavništvom slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki ga je spremljal generalni konzul Vojko Volk. Vse je zelo razveselila ministrova pripravljenost, da upošteva potrebo po odprtju še vsaj enega mejnega prehoda ter da se začne načrtovati

sproščanje prehajanja med dvema mestoma na podlagi obetajočih zdravstvenih podatkov, ki kažejo na upadanje že tako nizke stopnje okuženosti v goriškem obmejnem prostoru. To se je v teh dneh tudi konkretno uredilo z odprtjem prehodov na Predilu, Neblem in v Gorici. V zvezi z izjavo novogoriške

ga župana Klemena Miklaviča za RTV Slovenija, "da je predlog prišel tudi s strani predstavnikov manjšine za uvedbo nekih posebnih dovolilnic, ki bi se omejila na prebivalce obmejnih občin", navaja to jasno, da to ni predlog Sveta slovenskih organizacij, ki se ne strinja z uvedbo kakršnihkoli posebnih dovolilnic SSO in dodaja, da je omenjeni predlog podal gospod Livio Semolič kot posameznik oziroma kot predstavnik SKGZ. Da slovenska narodna

skupnost ne zahteva uvedbe posebnih dovolilnic, je razvidno tudi iz skupnega dokumenta, ki so ga izročili ministru na ponedeljkovem srečanju, 4. maja. Ker gre za skupen dokument dveh krovnih organizacij SSO in SKGZ, velja ta za uradno stališče manjšine, ki izpostavlja željo po vrnitvi v stanje na obmejnem področju pred epidemijo s koronavirusom covid-19, se pa ne spušča v določanje rešitev, ki je v pristojnosti države oziroma meddržavnih odnosov in mora temeljiti na zdravstvenih podatkih o nevarnosti okužbe, še poudarja Bandelj. Ob koncu dopisa predsednik SSO še obžaluje, da vsebina skupnega dokumenta ni bila izpostavljena v televizijskem prispevku, ki ga je za RTV Slovenija pripravila novinarka Mojca Dumančič, v katerem je bila podana izjava ministra Aleša Hojsa ter izjave župana Klemena Miklaviča in Rodolfa Ziberne ter predstavnika SKGZ Livia Semoliča.

Dopis je bil poslan v vednost novogoriškemu županu Klemenu Miklaviču, odgovorni urednici informativnih programov TV Slovenija Manici Janežič Ambrožič, novinarki Mojci Dumančič in generalnemu konzulu Vojku Volku.

Igor Gabrovec je spet opozoril na težave z dostopom do spleta "Hitra internetna povezava mora doseči vsako podjetje in gospodinjstvo!"

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec je med zasedanjem na hitri odgovor ponovno opozoril na vse večje težave v zvezi z internetnim omrežjem. "Na številnih območjih naše dežele", je zapisal predstavnik SSK v svojem dokumentu, "je dostop do inter-

netnega zelo težaven ali celo nemogoč. Problem seveda ni nov, je pa v tem kriznem obdobju še toliko bolj občuten. Dostop do spletnega omrežja je postal dokončno nujno potreben instrument prav za vse: šolarje in študente, ki sledijo šolskemu pouku od doma, in za uslužbenca, ki opravljajo svoje delo z domačih računalnikov". Poleg tega, piše v nadaljevanju Gabrovec, so od internetnih storitev odvisni tudi vsi mali podjetniki, vključno s kmetovalci, ki imajo sedež svojih dejavnosti na podeželju, saj je vse več obveznosti, kot so plačevanje davkov, registracija gostov, vodenje registrov vina in olja, treba opravljati po spletu. Investicije v internetno omrežje morajo segati kapilarno po celotnem območju dežele in ne le, kot je veljalo doslej, do industrijskih con in gosto naseljenih urbanih območij, je zapisal Gabrovec. "Prav tako ne gre zanemariti socialnega in psihološkega pomena povezanosti na splet, saj nas v tem težkem času osamljenosti in oddaljenosti od dragih lahko spletna povezava približa tudi našim najdražjim", je poudaril Gabrovec.

Na vprašanje je odgovoril pristojni deželni odbornik Sebastiano Callari, ki je najprej spomnil na dosežke projekta ERMES, v sklopu katerega je javna uprava položila 1.700 km kabelske linije, od katere starta dodatnih skoraj 700 km povezav do obrtnih in industrijskih con ter približno 180 km mestnega omrežja po štirih glavnih mestih dežele. Prvenstveni namen omenjenega projekta je bil povezati v digitalno omrežje javna poslopja, med katera

spadajo sedeži občinskih uprav, šole in bolnišnice. Po navedbah odbornika naj bi bilo tako danes povezanih več kot 1.200 javnih poslopij. Deželna uprava je speljala potrebne postopke za dodelitev koncesij na omrežju, kar bi moralo prispevati k učinkovitejši uporabi digitalnih infrastruktur in spodbuditi telefonske družbe k dodatnim investicijam. Callari je v nadaljevanju spregovoril še o načrtu ultra širokopasovnega omrežja (BUL), s katerim bo v dogovoru z Ministrstvom za gospodarski razvoj vloženi približno sto milijonov evrov. Po odbornikovih besedah naj bi izvajanje tega državnega načrta v naši deželi potekalo hitreje kot drugod po zaslugi infrastrukturnih investicij, ki jih je Dežela FJK pridobila s projektom Ermes. Glede na trenutno izredno stanje in izražene potrebe, je deželni svetnik

Gabrovcu še obrazložil odbornik Callari, bo deželna uprava naprej dodeljevala v uporabo novo omrežje, za prednost katerega bodo imele še nepovezane stavbe javnih uprav, občinske uprave, ki koristijo prispevke iz evropskega programa za razvoj podeželja, ter gorata območja.

"Zahvaljujem se odborniku za odgovor na vprašanje, s katerim sem želel opozoriti na problem, ki je zelo občuten in ima vsakdanje, konkretne posledice, saj povzroča veliko razlik med tistimi, ki imajo možnost zelo učinkovite povezanosti na digitalno omrežje, in tistimi, ki tega ne dosežajo. Žal je bilo v vseh teh letih zamujenega veliko časa, kar danes

na lastni koži in torej zelo neposredno plačujejo tako gospodarske dejavnosti kot tudi številne družine. Vsem nam je jasno, da so nekatera geografska območja za telefonske družbe nezanimiva, saj dragim povezavam in priključkom večkrat ne odgovarja zadostno število odjemalcev in torej plačnikov. Zato pa je nujno potrebno, da v ta začarani krog vskoči javna uprava, ki s konvencijami in finančnimi spodbudami omogoči enakomerno zagotavljanje storitve, ki jo lahko danes enačimo s povezavo na vodovodno, greznično, plinsko in električno omrežje. Za zgled nam bo Slovenija, kjer optična vlakna dosegajo še najbolj odročna in zakotna gospodinjstva", zatrjuje Gabrovec, ki bo deželno upravo še naprej spodbujal, naj se drži načelno izraženih obvez.

Zajezik, SSO in SKGZ

Pomoč občinam pri reševanju pomanjkanja hitre spletne povezave

De 27. aprila 2020 sta predsednika obeh krovnih organizacij, Sveta slovenskih organizacij (SSO) in Slovensko kulturno gospodarske zveze (SKGZ), Walter Bandelj in Ksenija Dobrila, tudi v imenu Službe za jezikovne pravice zajezik, poslala županjam in županom iz območja izvajanja zaščitnega zakona 38/2001, na podlagi odredbe predsednika republike z dne 12. 9. 2007, pa še deželni svetnik Igorju Gabrovcu in deželni svetnik Danilu Slokarju tole pisno sporočilo.

"Epidemija koronavirusa nas je vse prizadela in posledice bodo nedvomno še dalj časa občutene. Vsi smo morali spremeniti svojo vsakdanjost in še posebno reorganizirati svoje delovne navade ter se dnevno spopadati z nepoznanimi težavami in novimi zahtevami. Verjamemo, da prav vi, županje in župani, poznate najbolje svojo krajevno stvarnost in številne probleme svojih občanov, tako družin kot trgovcev in podjetij, in prav zato vas sprašujemo, ali sta vam naši krovni organizaciji lahko v pomoč, predvsem kar se tiče odno-

sov do dežele in države. V teh dneh namreč vodimo vsakodnevne stike z našimi organizacijami in spremljamo stanje na različnih področjih slovenske skupnosti v Italiji: to so šolstvo, gospodarstvo, kultura, šport, sociala. Problem, ki smo ga zasledili in ki obremenjuje številne manjše občine ter gorata področja, je gotovo pomanjkanje hitre spletne povezave ali celo osnovnega internetnega kritja posameznih območij. V času poslovanja in študija na daljavo je to toliko bolj očitna in nepremostljiva ovira, ki onemogoča redno vsakodnevno delo, kar je v današnjem času zares nesprijemljivo.

Če upoštevamo dejstvo, da je prisotnost naše narodne skupnosti razpršena, saj naseljuje v mnogih primerih podeželska področja, je pomanjkanje dostopa do medmrežja lahko zelo omejevalen faktor v komunikaciji, izobraževanju pa tudi na področju gospodarskega razvoja ter deluje družbeno izključujoče in diskriminatorsko. Zato nameravamo poseči pri pristojnih institucionalnih sogovornikih, in primis pri deželni vladi,

da nemudoma pospeši udejanjanje potrebnih posegov, zato da bodo vse občine Avtonomne dežele FJK razpolagale s hitro internetno povezavo po optičnih vlaknih. Ne pozabimo namreč, da je hitra internetna povezava danes pogoj tudi za gospodarski razvoj določene območja ter tudi način za ohranjanje uravnoveženega demografskega stanja ter sredstvo za omejitve izseljevanja mladih generacij iz vaških in goratih okolij. Zato mora biti pozornost do tega vprašanja toliko večja v tem izrednem zgodovinskem času, predvsem pa rešitev dokaj hitra. Podpiramo vaš trud za nadgradnjo internetne visokohitrostne in širokopasovne infrastrukture, za povečanje dostopnosti gospodinjstev do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter njihove uporabe pri nastajajočih tehnologijah in omrežjih za digitalizacijo gospodarstva.

Predlagamo vam tudi, da kot skupščina slovenskih izvoljenih predstavnikov nastopimo skupaj, zato da bosta naše prizadevanje in usklajenost v tej smeri lahko imela boljše učinek.

Povejmo na glas

Prilika o sočutnem podjetniku

Zgodilo se je pred nedavnim v tukajšnji državi, bilo je o dogodku povedanega malo in zelo malo, niti se ne ve za ime in priimek osebe, pač pa le to, da je podjetnik. Manjši podjetnik, ki je zaradi koronavirusa in ustavitve dela zabredel v nemajhno stisko. Ogromno je namreč dejavnosti manjših razsežnosti, ki so v tej zdaj že gospodarski krizi v skrajnih težavah, in je napovedano, da bo mnogo revnejših tvrdilo to krizo komaj ali sploh ne preživelo. In ta podjetnik, o katerem je govor, je bil postavljen pred dejstvo, da bo v reševanju samega sebe moral pričeti odpuščati svoje delavce, najprej nekaj in po potrebi vse več, kolikor bo pač virus rušil in v bližnji prihodnosti. Tu pa se je zgodilo nekaj nenavadno lepega in slej ko prej osupljivega, kar sredi neusmiljenih zakonov vsakršne proizvodnje v glavnem in žal ni in še ne more biti pravilo. Naš podjetnik je boleleče začutil, da je odpuščanje delavcev zanje zelo bidek in krut udarec. Kako bodo, ko bodo na cesti, preživljali svojo družino, kako se bodo prebijali iz meseca v mesec in kako težko jim bo doživljati poglede otrok, ki bodo zaradi očeta brez časti žalostni. In tako se je v tej veliki stiski obrnil na osebo, ki ji zares in neizmerno zaupa, da bi bil deležen vsaj nekaj tolažbe, če že ne odrešujočega olajšanja. Oseba, na katero se je naš podjetnik obrnil, je javno ponovila njegove besede: "Prosil me je, naj molim zanj, ker noče odpuščati nikogar, kajti odpuščati enega od njih bi bilo, kot bi odpuščil samega sebe". Verjetno je mogoče brez težav

prepoznati, da je bil nagovorjena oseba papež Francišek, ki je z nemajhnim občudovanjem iskreno pohvalil podjetnikovo držo kot vzgled humanih in čutečih medsebojnih odnosov - vsem v korist bi bilo, ko bi prevladali na vseh ravneh in prekrasili družbo v prijetnejšo skupnost. Ne vemo sicer, kaj se je potem z našim čutečim podjetnikom zgodilo: ali je bil vendar prisiljen koga vreči na cesto, nemara ne samo enega delavca, ali ni odpuščal nikogar in je s tem zmanjšal svoj lastni dohodek, mu je priskočil kdo na pomoč ali pa je njegovo podjetje propadlo? V vsakem primeru je dokazal čudovito stopnjo sočutja do sočloveka, tistega sočutja, ki lahko za vsakršno skupnost ljudi, od tiste v najožjem krogu pa do tiste planetarne, pomeni svetlo osnovo ustvarjanja razumevajočega sobivanja med vsemi. In če pomislimo malo globlje, je tako rekoč utopisemska podjetnikova podoba dokaz, česa vsega je človek sposoben, kako lepe stvari se v njem nahajajo, ne nazadnje in zakaj ne v vsakem posamezniku. Zakaj naj bi se torej ne odločili za to svojo možno pot, zakaj ne bi v tej smeri oplemenitili svoje namere, odnose, načrte, snovanja, zamisli, opredelitve? Zakaj bi se namesto sočutju prepuščali brezčutnosti in ustvarjali neprijazen svet, v katerem brezčutnost najprej prizadeva vse izven nas, da bi se slednjič brez milosti maščevala nad nami? Res, sočutje je izvir srečnih odnosov med vsemi, je naše vrojeno poslanstvo.

Janez Povše

Čar in pomen starih fotografij Kapelica pod Zemonom

Slovenija je zelo bogata z raznimi znamenji, cerkvicami, kapelicami, križi, ki jih lahko opazimo po naših dolinah, planinah, rekah, gozdovih, poljskih poteh, križiščih poti in drugod. Napravljena so iz kamna, železa, lesa, poslikana na fasade hiš, vinskih hramov, vzdana v niše, okna ali vhode v stavbe. Vsa ta znamenja imajo za seboj zgodbe, žalostne in vesele, in so del naše lokalne in slovenske kulture ter naše vernosti. Med Vipavo in Ajdovščino lahko vidimo tako znamenje, ki ga poznamo pod domačim imenom Kapelica pod Zemonom. Znani vipavski fotograf gospod Ivan Može je to kapelico fotografiral davnega leta 1928 na pragu hudih časov, ki so prinesli leto 1929 in veliko pomanjkanje ter hudo zimo. Na fotografiji stoji ob kapelici njegova žena Ana Može, ki smo jo domačini poznali kot gospo Možetovo. Družina Možetovih je stanovala v Vipavi na zdajšnjem Trgu Pavla Rušta

št. 1. Oddajali so stanovanja in imeli trgovino s tekstilom. Gospod Ivan Može ima v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici bogato zakladnico svojih posnetkov stare Vipave, njene okolice in takrat živčih Vipavcev. Lahko smo mu hvaležni tudi

za ta stari posnetek Kapelice pod Zemonom, ki nosi v sebi tudi svojo zgodbo. V prispevku Kapelice in znamenja v našem okolju, ki je bil objavljen v VG št. 53, letnik 2.000, nam je avtor tega zapisa Anželj Vladimir v 4. delu zapisal, da je to znamenje posvečeno Materi Božji in stoji ob glavni cesti Ajdovščina - Vipava, gledano iz Vipave malo pred odcepom za Zemono. Spada med znamenja z nišo. V niši

je slika Matere Božje. Znamenje je bilo postavljeno leta 1900 na zemljišču gospoda Mesesnela, kleparja iz Vipave. Ta je bil lastnik hiše, v kateri je zdaj vipavsko župnišče. Blagoslovljeno je bilo 28. 10. 1900, kakor je razvidno iz oznanilne knjige. Po ustnem izročilu naj bi se tu zgodila nesreča. Ker pa ta nesreča ni bila smrtna, so v zahvalo postavili to kapelico, ki jo je leta 1997 obnovila družina Vrčon iz Vipave. Slika Matere Božje je restavriral slikar domačin, Lucijan Bratuš. Po ljudskem izročilu je ta kapelica tudi nekakšen vremenski mejnik ali napovednik vremena, ki nam sporoča, da ob nevihtah lahko dežuje do kapelice z ajdovske strani ali pa od te kapelice naprej proti vipavski strani. Ko se vozimo ali hodimo mimo takih in podobnih znamenj, se njihovih zgodovinskih pričevanj le malokdaj spomnimo ali zavedamo.

Magda Rodman

Pismo nekemu župniku Spoštovani gospod župnik!

Oglašam se iz majhne vasice Breg. Mogoče ne veste, da je pri nas vse pokonci - vse gleda gor, od hiš do klancev, pa tudi vinogradov in oljčnikov. Naša mularija je zdaj malo več doma. Prej, če niso bili v šoli, so "čali balon", če tega niso, so se učili ali pa šli po svoje. Zdaj, ko tega ni, so doma in sedijo pred računalniki. Jaz tej iznajdbi pravim "pikon za lenuhe". Ko je te dni tako lepo sijalo sonce, sem pobral tri mulce in jih peljal v vinograd, da bi mi tam pomagali pri delu. Bili so pridni, opazil pa sem, da so nerodni. Videlo se je, da jim delo ne gre najbolje od rok, manjka jim izkušnje, vztrajnost, delovnih navad, kakršne smo imeli mi v njihovih letih. Vse jemljejo tako na lahko. Pa to vidim, da ne le moji, ampak mladi nasploh. Zato ni čudno, da mnogi tako cincajo, ko se je treba odločiti, kam po končani šoli. So neodločni in si izmišljajo vse mogoče. Kaj mislite, kako jim pri tem pomagati, ker drugače bomo čez nekaj let imeli same šture? Bog z Vami!

Miha

Spoštovani gospod Miha! Čas, v katerem živimo, je čas, ko se manj gibljemo, kot ste se gibalvi, ko ste bili mladi, zato je nujno, da mladi tudi danes pomagajo pri domačem fizičnem delu, seveda pa naj se ukvarjajo tudi s športom, drugače se bodo čisto zasedeli. Mladi danes nasploh veliko

manj ročno delajo in fizično delo navadno tudi radi odklanjajo, so pa veliko spretnejši od nas starejših v svetu sodobnih komunikacij. Kaj narediti? V tistih družinah, ki imate vsaj nekaj zemlje ali kakšna konkretna opravila, jih skušajte v prostem času vključevati v fizično delo, seveda pa jim tudi športa ne branite, ne sme pa ta biti pred vsemi drugimi dolžnostmi, kot se velikokrat dogaja. To velja tudi za spoštovanje nedelj. Samo pogledajte, koliko tekem je na nedeljo dopolne! In maša gre avtomatsko mimo. Seveda bi se je lahko udeležili že v soboto zvečer, samo tedaj morajo iti "po svoje"! Kako torej naprej, kako najti srednjo pot? To je odvisno od posameznika (tudi njegove družine!), koliko mu (jim) kaj pomeni, kaj mu (jim) je resnična vrednota. Tale "korona čas" bo dal kar nekaj odgovorov!

Drugo vprašanje se nanaša na odločitev za poklic, pa tudi na prihodnje življenje samo. Nekeč smo menili, naj poklic vsak izbere na področju, ki ga veseli. A danes ni garancije, da bo potem v tem poklicu tudi možna zaposlitev itd. Pred odločitvijo je veliko vprašajev, če pa je tu še negotovost, potem to lahko zelo stresno in ta skrb lahko pri posamezniku vodi tudi do zdravstvenih težav. Nekateri predlagajo tistim, ki so neodločni pri izbiri poklica, enoletno pavzo, da odločitev dozori. Drugi to od-

svetujejo, češ, odloči se in živi normalno naprej in sprejmi, kar bo prišlo. Benediktinci v Einsiedelnu v Švici so uvedli zanimiv program, ki ga imenujejo Klosterzeit - čas, preživet v samostanu. Tam sprejemajo fante od 18 do 30 let za čas enega leta, da ga preživijo skupaj z redovniki. Najprej je enomesečna priprava v Einsiedelnu, nato nadaljujejo bivanje v enem od 12 njihovih samostanov po vsem svetu. Fantje živijo v samostanski skupnosti, se vključijo v življenje menihov, skupaj z njimi molijo in delajo v delavnicah, knjižnici, pospravljajo, pometajo, pomivajo posodo, so na vrtilu in njihvah, v hlevu pri živalih itd. En dan na teden so prosti, en teden v letu pa imajo tudi dopust. Program načrtno ne vključuje priprave na redovno življenje, ampak pomaga tem fantom odkriti, kam in kako naprej oziroma kje naj bi bilo njihovo mesto v življenju. Zdej v različnih benediktinskih samostanih po svetu končuje to bivanje 8 fantov, 6 pa se jih pripravljajo. To sem napisal zato, da bi predvsem vas starejši opozoril, da se mladega človeka ne sme nekam pahnuti, ampak mu je treba pomagati, da sam odkrije, kje je njegovo mesto v življenju, za to odločitev pa je potreben čas. Ne smemo pa pozabiti, da je mlade potrebno podpirati tudi z molitvijo. Lep pozdrav!

A. K.

Misel na 6. velikonočno nedeljo Spolnjevanje zapovedi

Gospod se še vedno poslavja od svojih apostolov in jih uči pomembnih nauk, kmalu bomo namreč praznovali njegov vnebohod. Najprej jih uči, kako je ubogljivost ali poslušnost največji in najtrdnejši dokaz ljubezni do njega, kakor konec koncev vselej velja tudi v odnosu otrok do staršev. Današnji človek si domišlja, da je v resnici svoboden samo, če nad njim ni nobene avtoritete in, četudi bi ta bila, da on ni poslušen v tistih rečeh, kjer bi bil dolžan. Tako je že nekaj časa sodobni katoliški kristjan, ne samo vernik, temveč tudi posvečeni, prepričan, da je pravo krščanstvo v tem, da si katolik "a la carte", torej tak, ki si izbira, česa se bo držal in česa ne. Zasedil sem tudi, da se je kdo poimenoval kot liberalni katolik, četudi zadevi nikakor ne gresta skupaj, pa se je treba na koncu odločiti za eno ali drugo. Praktično vedno pa se v teh primerih izkaže, da ostane ogromno liberalnega, praktično nič pa katoliškega. Gre za zmoto historizma, ko se zavrača preteklo, češ da je novo vselej bolje, zameša pa se tisto, kar je začasno, minljivo in spremenljivo, s tistim, kar je večno in stalno, zato pa bistveno. Vse bi moralo biti samo moderno, be-

Msgr. Nicola Bux

se, ki v sebi vsebuje "modo hodierno", kakor je lepo pojasnil liturgist, msgr. Nicola Bux, kar pomeni, da bi morali delati vse na sodobni način. Po tem prepričanju naj bi se tudi človek bistveno spreminjal, torej v samem svojem bistvu, zato pa naj nekateri zakoni in načela ne bi bili stalni, temveč se morajo spremeniti. Tudi nauk Cerkev naj bi se tako spreminjal

takšne reči. Če se gre ali ne k zakramentom, je vseeno, tako ali tako je to samo neko druženje, neki družbeni konsenz, ni pa nekaj bistvenega za naše življenje. Molitev je izguba časa, zakramenti nimajo pomena, moralno življenje je zastarelo, ker so si to tako ali tako izmislili zlobni cerkveni voditelji, vsega naj ne bi razodel sam Bog in zato naj ne bi bilo večno. Zato pa vsakokratni prihod Svetega Duha, ki se zgodi pri svetih zakramentih, ko postane navzoč sam naš Gospod Jezus Kristus, resnično in, v Najsvetejšem, celo bistveno navzoč, v svojem telesu, krvi, duši in božanstvu. V redu, vse to lahko sprejmemo in je lahko vse skupaj samo neko božanje duše, sicer pa zatekanje k znanosti, ki naj bi imela odgovore čisto na vse. Vidimo pa, kakšne težave ima že z odgovorom na neki naravni virus, kakšne težave ima še z odgovorom na tisti virus, ki doleti vsakega človeka in ima stoodstotno umrljivost, imenuje pa se smrt. Ostaneta samo dve možnosti - ali je odgovor Jezus Kristus zaupal svoji Cerkvi in se lahko dokončno z vsem zlom borimo samo tako, da spoštujemo njen sveti in stalni nauk ter da se poslužujemo svetih zakramentov ter živimo bogato duhovno življenje, ali pa je to samo en tak lep okrask življenja, ne pa bistvena sestavina, ki ne sme motiti našega uživanja. Ob smrti pa naj bi bilo tako ali tako konec vsega. Potrebno si bo odgovoriti na ta vprašanja. In res, nič ne bo več enako kot prej - ne bi smelo biti.

Andrej Vončina

KAJ NAM HOČE POVEDATI KORONAVIRUS?(6) PRIMOŽ KREČIČ

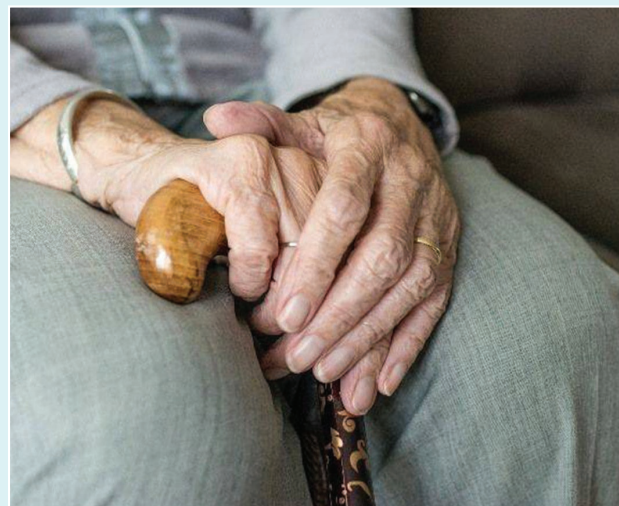
Odkrivanje negativnega odnosa do življenja

Ob rahljanju ukrepov se na različnih mestih slišijo razmišljanja o tem, da smo se brez pomena trudili za zaustavitev epidemije, ker bi bili učinki enaki. Zboleli bi tisti, ki morajo zbolet, življenje pa bi šlo naprej in ne bi bilo omejitev. Velika trohnoaba in praznina veje iz teh ljudi, ki bi zaradi svoje svobode in uživanja ter denarja zastavili življenja mnogih šibkih in starejših. Pa tudi drugih, ker so umrli tudi ljudje, ki niso imeli kakšnih drugih rizičnih diagnoz in težav. Veliko dejanje civilizacije in medsebojne solidarnosti je bilo, da so postavili človeka pred ekonomijo in druga hotenja. S tem so povedali, da je vsak človek vreden, in njemu so se posvetili z vso skrbjo in odgovornostjo.

Zal se že kar nekaj časa širi drugi virus, ki je hujši od covid-19, in to je virus brezčutnosti ter nepriznavanja solidarnosti z ljudmi, ki trpijo in imajo težave. Potrošniški liberalizem je želel odpraviti vsako misel na smrt, trpljenje. Obenem pa se je znašel v veliki črnogledosti in brezcilnosti, ki ga je pojil z užitki in drogami. V tej 'necro' miselnosti ostaja staro kruto pravilo: *mors tua, vita mea* ali po naše 'tvoja smrt, moje življenje', pa naj velja za splav, za otroke, ki imajo kakšno motnjo ali težavo, za ljudi z obrobja družbe, tujce, migrante, za starejše in bolne. Evtanazija in želja po odpravi starejših, bolnih, se skokovito širita po liberalnem prostoru Evrope in ju je mogoče

slišati tudi pri nas. Pa naj umrejo, pravijo. Kaj imajo od tega, da se toliko trudijo za te ljudi, ki predstavljajo samo breme? Sveto pismo in judovsko-krščanska tradicija sta postavila v središče življenje. To je dar, ki prihaja od Stvarnika, in Bog je ljubljenelj življenja. Tudi Jezus se je predstavil kot izvir življenja, ker s svojo žrtvijo in ljubeznijo prinaša življenje, zemeljsko in nebeško. Kdor resnično ljubi po njegovem zgledu, tudi spoštuje življenje in je blizu vsem, ki trpijo, ki so nemočni in si ne morejo pomagati. To je veličina tolikih svetnikov in neznanih, ki sledijo Jezusovi ljubezni. Mnogi zgledi žrtovanja in tveganja ter celo smrti so se zgodili v času te epidemije. Pa tudi mnogi so trpeli, ker se niso mogli srečati s svojimi dragimi v domovih za

upokoje ali v bolnišnicah. Nekaterim so ti ljudje deveta briga, odpisani ali spravljeni stran iz spomina. Očitno so se s to pandemijo poglobile razlike v pogledu na svet in življenje, zato so izzivi še večji. Ali neki površinski in egoistični pristop k boleznim, starih, bolnih, ali rast v občutljivosti, ki je izraz krščanskih vrednot in kulture? Posledice premagane epidemije bodo še bolj klicale k prečiščenju odnosov in pogledov. **Življenje je lepo in vsak ima pravičico, da živi.** Podarjeno je in ga moramo odživeti čim bolj polno ter povezano z drugimi. Kristjani in ljudje dobre volje ne prisegajmo na 'kulturo smrti' in odpravljanja ljudi, ki naj bi nas motili in bi bili v breme za posameznike in družbo.

Obletnica izhajanja katoliškega tednika Družina

Osemindeset let poročanja o življenju v Cerkvah in družbi

Slovenski katoliški tednik Družina od maja 1952 izhaja kot verski list tedanje apostolske administrature za Goriško. Njen ustanovitelj in izdajatelj je bil apostolski administrator msgr. dr. Mihael Toroš.

V letu 1952 je bil pritisk komunistične oblasti na Cerkev najhujši in tudi uredništvo se je ukvarjalo s težkimi administrativnimi in gmotnimi ovirami (npr. t. i. "pomanjkanje" papirja). Prva naklada je bila v 15.000 izvodih, z vsako naslednjo številko pa je naraščala. Družina je takrat izhajala kot štirinajstdnevnik. Administrativno omejevanje naklade je trajalo do leta 1962, ko je Družina dosegla 56.000 izvodov. V letih med 1956 in 1961 je zaradi političnega pritiska izhajala le kot mesečnik. Od leta 1962 pa spet kot štirinajstdnevnik.

Dne 20. maja 1965 je apostolski administrator za slovensko Primorje (pozneje koprsko škofijo) škof msgr. dr. Janez Jenko

Družino zaupal vsem trem slovenskim ordinarijem; takrat je tudi formalno postala glasilo vseh slovenskih škofij. To je bil čas ureditev diplomatskih odnosov med SFRJ in Svetim sedežem, zato je postal pristisk komunistične oblasti ohlapnejši, naklada pa je zaradi vse bolj pestre in obširne vsebine strmo rasla (leta 1966 je Družina prvič izšla v 100.000 izvodih). Vsebinska, ki je bila dotlej pretežno omejena na nabožne članke, pridige in kvečjemu domoljubne spise, je svojim bralcem začela širiti obzorje s poročili o dogodkih v Cerkvah doma in po svetu. To je doba pomladne rasti in bujnega razcveta, ki se kaže v rekordnih nakladah. V letu 1971 je štela 130.000, za Božič 1971 pa celo rekordnih 147.000 izvodov. Januarja 1973 je začela Družina izhajati kot tednik.

Konec sedemdesetih in na začetku osemdesetih let je Družina s svojim pisanjem

vtrajno odpirala pereča vprašanja in v javnosti širila kritično misel. Posebej se je angažirala v prizadevanjih za pravice katoličanov in verujočih v

socialistični družbi: vprašanja uradne ateistične vzgoje v šolah, praznovanje Božiča kot dela prostega dne, pravice vernih v javnih zavodih (duhovna oskrba v zaporih, bolnišnicah,

domovih za ostarele), demokratizacija družbe idr. Ob uvedbi demokracije leta 1990 je Družina podpirala osamosvajanje slovenske države.

Družina sedemdesetih in osemdesetih let je, kot je dejal dr. Drago Klemenčič, "kazalec svobode pri nas". Tudi politična zaslišanja, preiskave prostorov uredništva in sodno pre-

ganjanje takratnim urednikom ni vzelo poguma, da ne bi ostali kritični spremljevalci družbenih dogajanj. Zaradi zavzemanja za pravice vernih v družbi je bila Družina 26. januarja 1975 zaplenjena. S hvaležnostjo se spominjajo prvega urednika dr. Jožeta Premrova, pa tudi ostalih nekdanjih urednikov: dr. Ivan Merlaka, dr. Draga Klemenčiča, dr. Janeza Grila in pokojnega Frančka Križnika.

DRUŽINA DANES

Družina se je v več kot 60 letih obstoja iz verskega tednika z omejenim številom strani razvila v kakovosten tednik, ki redno izhaja. Tudi tehnično je dosegla napredek, saj že od leta 1998 redno izhaja v barvah. Nekoč je pri Družini delalo majhno število ljudi (urednik, lektor in računovodja), danes pa ima v uredništvu zaposlenih več novinarjev in tehnično osebje. Letno izide 52 števil, ob posebnih priložnostih pa tudi izredna številka. Vsaka številka ima nad trideset rednih sodelavcev in več desetih občasnih piscev, ki poročajo o življenju posameznih župnij in skupnosti.

Družina je vsebinsko zasnovana kot katoliški tednik, ki redno poroča o življenju Cerkev doma in v svetu ter se hkrati ukvarja z vsemi vprašanji, ki za devajo sodobnega človeka. Z demokracijo se je prostor svo-

bode razširil, zato kot katoliški časopis obravnava vsa vprašanja, ki zanimajo današnjega Slovenca – od kulture in politike, do umetnosti, prostega časa ter tudi športa. Posebno pozornost namenja evangelizaciji mladim.

Slovenskemu človeku hoče oznanjati besedo odrešenja. Njeno poslanstvo je povezovati krajevno občestvo Cerkev na Slovenskem z vesoljno Cerkvijo, širiti obzorja, odgovarjati na duhovne, verske, kulturne, narodnostne pa tudi politične potrebe vernega človeka. Z vstopom v jubilejno leto so 18. maja 2011 dali tedniku novo zunanjo podobo, npr. vsebinsko je danes Družina obogatena še z različnimi prilogi, kot so: Naša družina (namenjena družini in vzgoji), Kažipot (medijska priloga), Slovenski čas (priloga za družbo in kulturo), Berem bereš (knjige in založniška dejavnost) ter Vodnik po duhovnih vajah.

Ob 60. jubileju je izšla tudi posebna priloga, kjer so predstavljeni časopis, njegovi novinarji, sodelavci, dopisniki in bralci. Družina prinaša slovenskemu človeku oznanilo Sveta vera bodi vam luč, materni jezik pa ključ ter želi ostati svetilnik vere in ljubezni do Cerkev in slovenskega naroda.

Besedilo je pripravil msgr. mag. Franci Petrič

Razmišljanje o zdajšnjih časih

Po katerem kriteriju za domovino naprej?

“Po koronavirusu covid-19 svet ne bo več tak, kot je bil”. “Nove generacije bodo morale živeti drugače”. “Smo na začetku nove dobe”. “Spremenilo se bo tudi krščanstvo, bolj kot se je spreminjalo v zadnjih 2.000 letih”. Kakšen naj bi bil svet v prihodnje?

Ugotavljamo, da smo se znašli v veliki zmešnjavi in temi. Iz odgovorov na to vprašanje je več kot očitno, da se različna stališča zaostrejujejo, da se še bolj kot pred epidemijo perverzno forsirajo določene ideološke agende.

Nekateri vidijo prihodnost v ekologizmu in zeleni barvi. Drugi v socializmu in rdeči barvi. Ljudje naj bi bili med seboj enaki, bratje? Na katerem temelju bomo sestre in bratje? Na temelju deklaracije OZN ali kar najmočnejšega hegemonja? Če ne priznavamo nebeškega Očeta, potem temelja za naše bratstvo ni! Če ni Boga, po smrti ostane le mrtvaški ples atomov. Je torej upravičen optimizem nekaterih? In zakaj bi morale revolucije prinesiti izboljšanje socialne pravičnosti? Od kod tako velika in globoka vera v dobro prihodnost? Kaj pa če bo še slabše, če nas bodo socialne, kulturne, tehnološke in še kakšne revolucije pahnila v apokaliptični konec sveta?

Tretji sanjajo o vrnitvi k naravi in pri tem za zgled dajejo starodavna plemena. Četrty iščejo rešitev v nekakšnih meniškimi skupnostih. Peti vidijo prihodnost v post humani družbi, ko bomo "ljudje" hibridi med človekom, živalmi in roboti ... Šesti zagovarjajo svetovno vlado, katere naloga bo skrbeti za vse, da bomo mi lahko le uživali. Kaj pa kristjani? Kako gledamo na prihodnost? Mar nismo ob teh vprašanjih preveč tihi?

Danes pogosto uporabljamo izraz "skupno dobro". V imenu skupnega dobrega se počne marsikaj, kar je v nasprotju s krščan-

skim pojmovanjem skupnega dobrega. Skupno dobro niso le dobrine, ki jih uživamo. Prizadevanje za skupno dobro je v prvi vrsti prizadevanje za tako družbo, v kateri bo lahko vsak človek razvijal svoje talente; za družbo, ki človeka spodbuja k dobremu. Skupno dobro je torej tesno povezano z moralno določeno skupnostjo.

“Skupno dobro” v krščanskem pomenu besede ni samo sebi namen, ampak je univerzalno dobro, kar pomeni, da je zares skupno dobro, če koristi vsem in ne le nekaterim posameznikom oziroma skupinam. Skupno dobro ni omejeno le na naš čas in zgodovino, ampak je nadčasovno, je tudi v odnosu do “poslednjega dobrega”, je zares skupno dobro, če nam pomaga na poti v večno življenje. Iz zgoraj povedanega lahko razberemo, da skupno dobro ni nujno to, kar si mislim, da koristi meni, moji skupini, moji stranki, mojemu narodu ...

Skoraj zagotovo skupno dobro ni to, kar mi trenutno “paše”.

Ko krščansko pojmovanemu skupnemu dobremu vzamemo versko (transcendentalno) dimenzijo, to v resnici ni več skupno dobro, ampak le še “ekonomsko blagostanje”, “socialno zadovoljstvo” ... Uporaba izraza “skupno dobro” postane zavajanje in manipulacija. Tako pojmovano skupno dobro za skupnost nikakor ni dobro; nasprotno je škodljivo, je zanižanje skupnega dobrega! Ne gre le za to, da je zanižanje skupnega dobrega škodljivo za našo dušo in zveličanje, škodljivo je že na tem svetu in tudi za materialni svet, katerega del smo.

Smo duhovna bitja, zato človek nima le bioloških, materialnih in čustvenih potreb. Skupno dobro je v prvi vrsti duhovne narave.

Sam sem kritičen do tega, da je bila v določenem času “epidemi-

je”, ki je ni še konec, prepovedana udeležba ljudstva pri sv. mašah. Sta naše telesno življenje in zdravje res “najvišje dobro”, kateremu je potrebno podrediti vse drugo? Tisti, ki so odločali, očitno menijo, da je tako, sam pa se s tem ne strinjam. So določene stvari, ki so pomembnejše od zdravja! In kako nekateri lahko zagovarjajo, da sta najpomembnejši življenje in zdravje, če istočasno zagovarjajo abortus in evtanazijo? V cerkvenih krogih so nekateri zagovarjali, da je nujno potrebno, da se v Amazoniji v duhovnike posveti poročene moške, da bodo ljudje imeli dostop do zakramentov. Kako to, da zdaj isti škofje in teologi trdijo, da kristjani ne smemo biti pretirano fiksirani na sv. evharistijo? Pod določeni varnostnimi ukrepi bi lahko bilo določeno število ljudi pri maši že v začetku epidemije. Končno je danes, ko je udeležba vernikov pri sv. mašah spet dovoljena, več okuženih, kot jih je bilo takrat. Spremljanje svete maše po TV ali internetu ni isto kot udeležba pri sv. maši in prejem sv. obhajila. Prejem sv. obhajila je za kristjana najpomembnejši trenutek življenja! Kristjani si moramo prizadevati tudi za zdravje našega “duha”! Nasprotje “strahu” nista pogum in predrznost (“rum za pogum”), temveč zaupanje in upanje. To je največje zdravilo proti paniki, stresu in depresiji. Duhovni svet vpliva tudi na telesni svet, na telesno zdravje. Žal smo tudi kristjani problematični, tudi mi smo podvrženi razpuščenosti, predrznosti, primitivizmu, fideizmu ... Vsekakor lahko rečemo: zavračanje duhovnega sveta škoduje je skupnemu dobremu, tudi javnemu zdravju in zdravstvu. Do udeležbe sv. maše po internetu sem skeptičen, ker menim, da se želodec ne nasiti, če gleda, kako na TV jedo izvrstne jedi ... Televizijski prenosi sv. maše naj

bi bili namenjeni predvsem bolnikom, zapornikom in vsem tistim, ki res ne morejo k sv. maši. Zakaj potem na slovenskih nacionalnih medijih, ki jih vsi plačujemo, to ni omogočeno v polnosti? Zakaj je na nacionalnih medijih toliko športa in raznoraznih razvedrilnih oddaj, za reden nedeljski prenos svete maše, ki je vsako nedeljo ob določeni fiksni uri, pa ni prostora, časa, denarja? Kaj je skupno dobro?

Janševa vlada bo zares uspešna le, če ji bo uspelo promovirati in uresničevati skupno dobro v krščanskem pomenu besede. Seveda pa to ne bo lahko.

Levičarji bodo, če bo Janševa vlada obstala, prizadeti, ker ne bo več denarja za razno, po mnenju nas desničarjev “izrojeno umetnost”, toda v času dolgotrajnega vladanja levičarjev ni bilo denarja za ... Kako se bomo zmenili glede različnih interesov? Bo vedno odločala vladajoča politika ali pa bo prišlo do pravičnega dogovora, ki bo temeljil na filozofiji skupnega dobrega in ga vsakokratna menjava oblasti ne bo spreminjala? Ni to, kar počnemo, precej otročje in neumno? Razumem, da na javni TV ne more biti le sv. maša, in nikakor nisem proti prevosom športnih tekmovalcev. Potrebno je na neki način upoštevati celotno družbo. “Težka bo!” Npr., kako razdeliti denar med nevladne organizacije? Po katerem kriteriju? Morda vsaki stranki določen del glede na število volivcev; naj ga ta stranka nameni tistim nevladnim organizacijam, ki jih podpira. Tako bo še vedno denar tudi za parade ponosa, za izrojeno umetnost, toda bolj natančno se bo vedelo, kdo to podpira in za kaj določena stranka porablja denar. Ljudje se bodo na osnovi tega lažje odločali na volitvah. Vse bo bolj transparentno. Bilo bi pošteno do državljanov, da se naredi analiza za preteklih

30 let: koliko denarja so dobile posamezne nevladne organizacije, za kaj je šel naš davkoplačevalski denar?

Slediti bi moral pravičen dogovor.

Toda, vsak proračun je omejen. Če nekomu daš, za drugega zmanjka. Obeta se kriza ... Ljudje bodo ostali brez služb in dohodkov. Kaj če bo prišlo do drugega vala epidemije, ko bo umiralo na tisoči ljudi? Kako se bomo pripravili na morebitno krizo? Bodo naša skladišča tudi tokrat prazna?

V času izredne krize je upravičena časna omejitev individualnih pravic, torej tudi trda (diktatorska) roka. Kaj pa revolucija? Tudi revolucija je diktator-

ska in nasilna.

Njen cilj je zrušenje reda, ki že obstaja. Cilj revolucije je uničenje družbenih struktur, ki delujejo, in vzpostavitev diktature, kajti le “razsvetljena avantgarda” ve, kaj je prav in dobro. Iz preteklih izkušenj vemo, da so cilji marksistično socialistične levice: uničevanje družine, katolištva, narodne pripadnosti, financiranje le določenih organizacij civilne družbe, uvajanje statalizma... Ne hvala! To sem gledal že celo življenje. Dragi voditelji strank, upoštevajte pravila parlamentarne demokracije! Spopadajte se med seboj za uresničevanje pravne države in resničnega skupnega dobrega.

Bogdan Vidmar

Maše spet “v živo”

Cerkve odprte vernikom od 18. maja dalje

Dogovor med italijansko vlado in škofovsko konferenco Italijanska vlada in Italijanska škofovska konferenca sta 7. maja podpisali protokol, po katerem bi postopoma začeli odpirati cerkve vernikom in bogoslužjem. Dva meseca po zaprtju zaradi pandemije naj bi s ponedeljkom, 18. maja 2020, verniki spet lahko obiskali sveto mašo v cerkvah. Protokol so podpisali premier Giuseppe Conte, notranja ministrica Luciana Lamorgese in predsednik italijanskih škofov kard. Gualtiero Bassetti. Ker izrednih razmer seveda še ni konec, bo v cerkvah dovoljeno omejeno število ljudi, obvezne bodo zaščitne maske, prav tako bo obvezna varnostna razdalja med navzočimi, duhovnik bo delil obhajilo z rokavicami, prostore in predmete bo treba redno razkuževati; kdor ima vsaj 37,5 vročine, seveda ne more vstopiti v cerkev. Kot piše v protokolu, bodo podobna določila veljala tudi za druge verske skupnosti, kot sta npr. islamska in judovska. Še vedno bo veljala prepoved zbiranja skupin ljudi. In sam župnik (pravni zastopnik župnije) bo zadolžen za to, da določi najvišje število možnih udeležencev svete maše. Če bi teh bilo preveč, naj bo tudi več maš. Predvidena je prisotnost organista, pevcev ob njem pa ne. Miloščine ne bodo pobirali, pač pa bodo verniki lahko pustili svoj dar ob vhodu v cerkev. Enaka določila veljajo za krste, poroke in pogrebe; podeljevanje zakramente svete birme pa naj se prenese na kasnejši datum. Spovedovanje bo možno v večjih in zračnih prostorih, še piše v protokolu: duhovnik in vernik naj vedno nosita masko. Dogovor je sad sodelovanja in sinergije med konferenco, tehnično-znanstvenim odborom in vlado, je dejal kard. Bassetti, “vsakdo od njih je opravil svojo nalogo z odgovornostjo”.

S 3. STRANI Pogovor: Avguštin Devetak

Ostali bodo pozitivni, zvesti svoji zemlji ...

Kako bi ocenil tak način delovanja?

Teden pred Veliko nočjo smo imeli okrog štirideset naročil, za praznik pa skoraj dvesto, potem se je stanje nekoliko ustalilo in trenutno imamo vsak teden od štirideset do šestdeset naročil. Zdi se mi, da ker dostava hrane neovirano poteka, nekateri imajo lažni občutek, da situacija v našem sektorju ni tako kritična. Ponavljam, zaslužka ni, na tak način lahko pa vsaj ohranimo stik z našimi strankami. S tem se ukvarjamo, da bi naši gostje ne pozabili na nas, in obenem želimo v njih ustvariti občutek, da ni mi nismo nanje pozabili. V naši kleti imamo tudi približno 13.000 steklenic visokokakovostnega vina in tudi te dostavljamo strankam na dom. Vino smo že prej pošiljali po Italiji in tudi v druge evropske države, spadamo pa tudi v združenje, skupino trinajstih gostincev *Premiate trattorie italiane*, v kateri smo se odločili, da v tem težkem trenutku podpremo naše lokalne proizvajalce in pridelovalce. Vsak od nas je pripravil zabojček z lokalnimi proizvodi. V teh mesecih smo jih prodali štirinajst po vsej Italiji. Med drugim smo v skupini omenjenih gostincev organizirali tudi zelo uspešno dobrodelno dražbo, katere prihodki so namenjeni ustanovam, ki pomagajo pri pandemiji, kakršna je npr. Civilna zaščita. Dobrodelna akcija je še v teku.

Hrano dostavljate pretežno domačinom ali imate povpraševanje tudi izven občinskega ozemlja?

Naša kosila smo že peljali do Manzana, Palmanove, Gradeža. Tudi ljudje iz Vidma so hoteli naročiti naše jedi, a to je za nas že predelec. S tržaškimi strankami se srečujemo na Opčinah, lepo so se odzvali tudi naši občani in sosaščani. Vsekakor ostajata Gorica in območje okrog Tržiča naša

glavna trga za dostavo na dom.

Videla sem, da imate lepo spletno stran. Kdo jo upravlja? Mislite, da je za vašo dejavnost

pomembna prisotnost na spletnu in družbenih omrežjih?

S spletno stranjo se ukvarja Tatjana. Prisotnost na spletu in na vseh družbenih omrežjih je za nas zelo pomembna – če danes nisi na spletu, ne obstajaš, čeprav v sovojenjski občini nimamo še sodobne internetne povezave. Brez spleta ne bo šlo, tudi sam sem se že tako naučil, da vsako potrebno informacijo poiščem na svojem pametnem telefoncu. V naših načrtih bo v prihodnosti tudi izdelava spletne trgovine za prodajo naših izdelkov.

Katere so največje težave v vsakdanjem delu?

Hudih težav nismo imeli. K sreči smo zdravi in se v družini dobro razumemo, tako da je v tem času prišlo na dan veliko novih idej in načrtov za prihodnost naše dejavnosti. Prepričan sem, da je veliko ljudi, predvsem v velikih mestih,

ki doživljajo v tem obdobju resnično hude trenutke, mi smo srečni. Edina težava je seveda pomanjkanje prihodkov.

So se odnosi z vašimi dobavitelji kaj spremenili?

Prvi mesec smo imeli vse surovine doma. Vse, kar potrebujemo od zunanjih dobaviteljev, redno kupujemo pri naših krajevnih proizvajalcih in glede tega še nismo imeli težav. Verjetno je bil

prihodom koronavirusa, smo zelo dobro delali. Lahko bi celo rekli, da smo višino prihodkov podvojili, tako da smo resnično pričakovali, da bo naše letošnje poslovanje izredno pozitivno. Imeli smo veliko načrtov in dogodkov za praznovanje naše 150. letnice. Obetala se je neverjetno dobra letina za vse ljudi, ki poslujejo v turističnem sektorju, žal pa je šlo drugače. Imeli smo veliko

prenesli na prihodnje datume, večina pa jih je odpovedala. Izgubili smo rezervacije tudi za september in oktober. To so bili gostje iz Italije, Avstrije in Nemčije, a tudi iz drugih evropskih držav in celo iz Amerike – vse je šlo...

Kako boste uredili prostore vaše restavracije, da boste lahko spoštovali vse varnostne predpise?

Naši prostori so vsi čisti, lahko bi odprli že jutri, v začetku junija pa bo naša gostilna najverjetneje še zaprta. Dokler obstaja nevarnost za okužbo, je odgovornost, ki bi si jo mi morali prevzeti v odnosu do naših gostov in sodelavcev, absolutno prevelika. Smernice, ki jih je država pripravila za gostinske dejavnosti, niso še jasne, ploskve iz pleksi stekla gotovo ne bomo nastavljali, saj ljudje radi zahajajo v gostilne zato, da se sprostiti in da uživajo ob dobri hrani, pijanci, družbi in lahko izbirajo ob primernem nasvetu gostinca. Skozi pleksi steklo mi ne moremo delati, to je absurd! Po drugi strani v naših prostorih lahko gostimo do osemdeset ljudi, v primeru odprtja dejavnosti bomo morali upoštevati predpise glede varnostne razdalje med osebami in tako bo lahko prisotnih le od 25 do

30 gostov, splošni stroški za upravljanje dejavnosti pa bodo vedno enako visoki. Če bomo odprli, bo to samo za konce tedna in po naročilu.

Pričakujete pomoč države in bančnih ustanov v teh hudih časih in potem?

Do zdaj nismo dobili pomoči države. Po mojem mnenju bi morala država poskrbeti za nepovratna posojila podjetnikom. Pregledati bi morali prihodke zadnjih treh let in na osnovi teh podatkov izračunati izgube, ki smo jih utrpeli v času koronavirusa, posledično pa dati podjetjem na razpolago svež kapital.

Po vašem mnenju bodo največ negativnih posledic utrpeli navadne gostilne ali visokokakovostne restavracije, kakršna je vaša?

Bojim se, da vsaj za dve leti vse dejavnosti še ne bodo začele delovati tako, kot so pred virusom.

Zelo veliko jih tudi po epidemio- loški krizi ne bo več odprlo svojih vrat. Od 300.000 podjetij, ki delujejo v turističnem sektorju, jih 50, 60 tisoč verjetno ne bo več odprlo. To je tragedija za vse nas. Ljudje, ki so izgubili službo ali ki nimajo redne plače, si bodo s težavo privoščili kosilo ali večerjo v restavraciji, naj bo to navadna gostilna ali drugačna restavracija. Gotovo pa bodo najbolj "elitne" restavracije imele manj težav, kot jih imamo mi, saj je kriza najhujše prizadela srednji sloj prebivalstva, take ljudi, kakršni so navadno naši gostje.

Če pogledamo v prihodnost, v čas, ko bomo lahko rekli, da koronavirusa ni več, ali mislite, da se bo vaš način dela spremenil?

Naš način dela se je že spremenil. Trenutno doma delamo drugače, uživamo v družini in skupnem trudu in to bomo skušali obdržati tudi v prihodnosti. Pred virusom so bile naše delovne navade zelo naporene, zdaj imamo čas, da preberemo tudi knjigo ali časopis. Vsi skupaj se zberemo pri kosilu in pri večerji - to je lepo. Tudi ko virusa ne bo več, bomo naše delo upočasnili, imeli bomo manj surovin v skladišču, nabavljali jih bomo tedensko, menuja pa ne bomo spremenili. Razširili bomo našo ponudbo in turistom oz. vsem gostom Lokande Devetak obrazložili, da v naši deželi lahko spoznajo marsikaj lepega in kvalitetnega. Prepričan sem, da se bo naš svet spremenil in ljudje bodo raje zahajali v manj obljudene kraje kot pa v mesta. Manjša, družinska podjetja se bodo v prihodnosti še bolj razvila, saj po mojem mnenju bodo ljudje skušali ovrednotiti zgodovino, tradicijo ozemlja, na katerem živijo.

Virus je vse nas prizemljal. Zgodovinski obrati, ki so dobro delali pred virusom, bodo to počenjali tudi v prihodnosti, biti moramo vztrajni in potrpežljivi. Mi smo Kraševci, ne bojimo se. Pozitivno gledanje na življenje in delo, složnost v družini in sodelovanje z drugimi podjetniki morajo spet postati stalnica in našim delovanju - v teh stvareh bo naša moč!

Najlepša hvala za pogovor!

nekoliko otežkočen le nakup kvasa, vsaj 80% vseh ostalih svežih proizvodov z lahkoto nabavljamo.

Ste morali vašo ponudbo prilagoditi novim razmeram? Kaj pa cene?

Odlučili smo se, da bomo po ponovnem odprtju gostilne menu skrčili. Potrudili se bomo, da bo vsaj 95% surovin za pripravo naših jedi prihajalo iz naših krajev. V naši kuhinji je osnova ozemlje, ker to je tisto, kar si naši gostje želijo in zaradi česar prihajajo k nam. S tem bomo nadaljevali in cene bodo ostale nespremenjene.

Kakšne posledice je prinesel koronavirus v vaše poslovanje? V tem času bi morali verjetno gostovati svatbe za poroke in druge pomembne priložnosti...

Že v prvih mesecih tega leta, pred

rezervacij za marec, za poročne svatbe in druga praznovanja, tudi sobe so bile že najete za vikende v aprilu, maju in juniju. V štirinajstih dneh po uradnem zaprtju dejavnosti smo izgubili večino rezervacij - nekateri gostje so sicer

S 3. STRANI Pogovor: Miha Kramli

Naša notranjost se lahko tudi materializira

Koronavirus je v - manjših ali večjih - družinah lahko še bolj osvetlil ta problem, če ga imamo. Bojimo se obdobja neaktivnosti, občutka dolgčasa, ki pa sploh ni nevaren. Če dolgčas preganjamo tako, da gremo pometat, čistiti po hiši, kaj skuhat, vzeti knjigo ali nekaj narisat, je nekaj dobrega. To, da otroka damo na monitorček, pa je nekaj slabega. Kar se tiče tega, je prav, da smo v družini pozorni na štiri temelje odločanja, kaj je za otroka primerno in kaj ne. Program, ki ga moj otrok uporablja, predstavlja dejstva ali izmišljotine? Če predstavlja resnična dejstva, ni nič narobe. Program, ki je poln laži, ki predstavlja izkrivljene poglede na življenje, pa ni primeren. Vprašanje je tudi, katere značajske poteze skuša program izoblikovati v otroku: so nastopajoči v igrici ali filmu zgled za mojega otroka? Ali je v programu neki humor, ki temelji na poniževanju drugih? Če v pozitivni luči prikazuje nesram-

nost ali nespoštovanje avtoritete, tega programa otrok ne more uporabljati. Kako program predstavlja otrokove družinske člane? Morda starše kot lenuho, določene ljudi kot debelehu, neumneže itd.? Četrto vprašanje: ali je program v skladu z vrednotami, ki jih družina zastopa?

Veliko staršev je nekako izgubilo sposobnost urediti lestvico vrednosti, po kateri bi določali, kaj naj otrok uporablja in česa ne. Dejstvo je, da se otrok zdravega čustvovanja ne more naučiti pred zasloni. Svet, ki mu vladajo zasloni, je velikokrat zlagan. Če otroku neki program ni všeč, ga preprosto zamenja za nekaj bolj zanimivega. Mu ni treba se naučiti čakati, biti potrpežljiv; takoj zamenja in dobi zadovoljitev. Za prihodnost otroka je to lahko hudo.

Je čas izolacije doma lahko tudi razlog za več prerekanja in nove spore, morda tudi ločitve zakoncev?

Tisti, ki smo krščansko vzgojeni, imamo v glavi močan stavek iz poročnega obreda: "Kar je Bog združil, tega naj človek ne loči". To je potrebno prenesti na življenje v današnjem času. Kaj hočem povedati? Kot posameznik in terapevt ne morem od nikogar zahtevati, da je v nekem odnosu do konca, da mora zdržati za vsako ceno, tudi če je trpinčen, tudi če ima stalno prepire. To ne gre. Kdo nas je učil reševati prepire? Če ženi rečem "ne maram te", ona meni "ti si zmaj", se začneva kregati. In ker mi je hudo, letim k sosedu Jožetu in mu rečem: "Jože, doma imam zmaja", on bo rekel: "Sva že dva". Ko od Jožeta pridem domov, se vrnem miren, ne pa pomirjen. Jožetu sem povedal, pa mi je lažje. Ker sem Jožetu povedal, se moj odnos do žene ni popolnoma nič spremenil. Ni rešitev v tem, da grem k Jožetu. Rešitev je v tem, da v trenutku, ko sem jezen na ženo in ona name, si to poveva. Če sva si sposobna povedati te stvari, se zgodi nekaj pomembnega: do čustvene pomiritve prideva doma. Ko pride do konfliktov, se moramo naučiti, da pridemo do čustvene pomiritve doma; ne pri Jožetu ne v gostilni ali v hitri vožji. Kdo nas je tega naučil?! Zahtevajo: "Kar je

Bog združil, tega naj človek ne loči", a ljudi je hkrati potrebno naučiti, kako se ohrani odnos, ko bodo hudi trenutki, ko bo kričanje. Večji del partnerjev teh postopkov ne obvlada. V obdobju koronavirusa se spori lahko stopnjujejo. So pa tudi družine, ki jim je virus dal priložnost, da so se odnosi znatno izboljšali. Veliko družin je imelo stisko, veliko jih je tudi zacvetelo.

Ko otrok opazuje starše in vidi mene, ki letim k Jožetu, ko mi je hudo, bo našel vzorec: ko je v družini hudo, ni dobro ostati doma, je najbolje zbežati, kot to počenja moj oče; enako bo počenjal otrok, ko bo odrasel. Če pa otrok vidi, da oče in mama leta in leta zmoreta, tudi ko je hudo, da pride do čustvene pomiritve doma in da potem življenje teče normalno naprej, bo dobil vzorec: tudi ko je doma "vroče", je treba zdržati. Nobena tema ni prehuda, prezahtevna. Konflikti niso tragedija, ampak tema, ki jo je možno rešiti.

Druga stvar, ki se je v tem obdobju zelo močno pokazala, je sposobnost prebujanja odličnosti. Če ženo pohvalim in ona zna mene pohvaliti, prebujava odličnost drug pri drugi. Ko grem na službeno pot, zagle-

dam na kongresu žensko svojih sanj in hormoni "špricajo". Ker sem doma potrjen v odličnosti, bo ta ženska meni izziv; ne bo mi pa rešitev. Z njo bom navezal stik in prijateljaval ali pa celo stika z njo ne bom navezal, ker sem v odličnosti potrjen doma. Če pa jaz v odličnosti doma nisem potrjen, ampak sem "podhranjen", grem na službeno pot, zagledam žensko svojih sanj, mi pa ta ženska ne bo izziv, ampak rešitev. "Končno sem našel žensko, ki mi ustreza". Če mi uspe, kaj se bo zgodilo? Čez nekaj mesecev ali morda leto bom ugotovil, da sem prišel z dežja pod kap. Nisem razrešil svojih umanjkanj, negotovosti, napačnih predstav; zgodba se mi bo gotovo ponovila še v večji obliki. Koronavirus je kar osvetlil naše sposobnosti, kako reševati prepire, kako prebujati odličnost. Za partnerje je pomembna tudi t. i. miselna enotnost: ni nujno, da se z ženo o vseh stvareh strinjamo, niti ona z mano. O pomembnih stvareh, kot so npr. uporaba telefona pri otroku, kako bo otrok preživljal prosti čas, kako mu bova spregovorila o spolnosti, kako bova razporedila dan itd., pa morata biti miselno enotna. Ni treba, da sta enotna v navijanju za isto ekipo

pri nogometu, če ga ona sploh spremlja ... Ko otrok začuti, da sta starša miselno enotna, bo razumel, da ne bo dosegel svojega, tudi če bo lagal, tudi če bo izsiljeval, tudi če bo pobegnil od doma, tudi če bo nasilen. Ob miselni enotnosti začuti, da mora pri sebi nekaj spremeniti, stopiti korak nazaj. Miselna enotnost staršev napolni notranji akumulator otroku z močjo, da bo kasneje, ko bo imel težave in konflikte, sposoben sam, z lastnimi močmi, rešiti težave. Ne bo se treba napiti ali pobegniti. Miselno enotna starša ga usposobila, da bo kos življenju. Med njima se tedaj dogaja neki čudež: ko zmoreda miselno enotnost, se življenjski pogum, življenjska radost, občutek varnosti, občutek volje krepi v obeh. Takrat sta nagrajena. Koronavirus je pokazal, da z lahkoto pride do sovraštva, kreganja, nasprotovanja, dokazovanja, kdo ima prav, kdo bo koga, kdo bo prej popustil. Izrednega pomena je, da v pripravo na zakon, da že v šolske sisteme vključujemo vsebine, ki nas usposabljaajo za partnerstvo. Samo zahtevati, "kar je Bog združil, tega naj človek ne loči", ne moremo, če ljudje nimajo sposobnosti za to.

/ dalje prihodnjic

POGOVOR Danica Chapple, upokojena profesorica v ZDA

Imamo smisel za humor, ki nam pomaga v hudih časih

Od kod prihajajo tvoji starši? Kdaj si se rodila in se odsečila čez veliko lužo? Kakšno je bilo tvoje otroštvo?

Imenujem se Danica Rijavec Chapple, rodila sem se v Gorici leta 1947. Moja mama Klara Terčič prihaja z Bukovja, v Števerjanu, moj oče pa iz Trnovega na Krasu. Leta 1951 smo se izselili v Združene države Amerike; takrat sem imela komaj štiri leta. Otroštvo sem preživela v Oaklandu, v Kaliforniji. Tu sem se tudi šolala v katoliški osnovni in srednji šoli. Leta 1977 sem se z možem preselila na Lake Thoe, nekoliko južneje. Živeli smo tu do leta 2003, ko smo se preselili v Reno, v državo Nevada. Imam tri hčere in sina; ko so bili še majhni, sem bila večinoma doma in jim sledila. Pri štiridesetih letih sem se odločila za nadaljevanje študija na univerzi in se vpisala na jezikovno fakulteto ter diplomirala v španskem in angleškem jeziku.

S čim si se pa potem ukvarjala? Kateri so tvoji interesi? Kje živiš zdaj?

Poučevala sem v raznih srednjih šolah in se upokojila leta 2012. Veliko let je moj mož sam gradil novo hišo v Virginiji cityju in jaz sem mu vedno pomagala. Všeč mi je potovati, a sem rada tudi doma in rada delam v vrtu ali se ukvarjam s svojimi vnučki. Zdaj živim na podeželju v Sierrri Nevadi, kjer je veliko prostora in kjer so krasni sončni zahodi. Pozimi večkrat tudi sneži, ker se tu temperatura zniža. Imamo pa tudi čist zrak in veliko prostora, saj je področje zelo obširno; tu srečaš tudi divje konje ali kote.

Kakšno je tvoje družinsko življenje?

Imam štiri otroke, trije živijo nedaleč, ena hčerka živi pa v Kaliforniji. Največ časa namenjam mlajšemu sinu, ker je nekoliko prizadet, vendar je dovolj avtonomen in živi v skupnosti. Skoraj vsi otroci so

poročeni in imajo sami veliko otrok, tako da je velik praznik, ko se dobimo vsi skupaj. V tistih dneh rada spečem "gubanco", tako, kot me je naučila peči mama. Letos poleti smo nameravali obiskati Gorico in kraje, kjer so se rodili moji starši, vendar zaradi koronavirusa smo

no družijo. Še za Veliko noč smo imeli verniki skupne obrede in praznovanja.

Kako pa predsednik Trump? Kako se odzivajo ljudje na njegove ukrepe?

Mislím, da se je naš predsednik Trump slabo izkazal pri urejanju epidemije. Taka velika država, kot je naša, bi

stim, ki se z njim ne strinjajo in ki so pripravljene podpreti drugega predsednika na naslednjih volitvah, ki bodo novembra 2020.

Kako preživljaš te dni in kaj se je spremenilo v tvojem življenju?

Zelo je "trda"! Z možem sva sama, prijatelje in sorodnike slišiva in vidiva le po spletu ali telefonu. Smo v izolaciji. Vsako leto smo nekaj dni preživeli s sorodniki v majhni hiši ob plaži (Gold Beach) pri Pacifiku, a letos ne bo mogoče.

Ali imajo afroameriški prebivalci več možnosti za okužbo?

O tem ni še nič jasnega. Nekateri pravijo, da se to dogaja, ker je več afroameriških ljudi zaposlenih v poklicih, ki se jih ne da opravljati od doma, pa tudi zaradi pomanjkanja sanitarnih zaščit. Veliko oseb se nima bolniške zavarovalnine, zato se ne poslužujejo bolnišnice in se zaradi tega prej okužijo. Sprašujem se, kako to, da v eni izmed najbogatejših držav na svetu živijo ljudje, ki nimajo niti možnosti zdravniške oskrbe.

Kako se Američani borijo proti težavam, kot so samota, strah, negotovost ...?

Skušamo ostati vedno pozitivni in delati to, kar je prav. Američani so zelo radodarni ljudje. Vsak dan vidim, kako si tudi sosede pomagajo med seboj in skušajo združiti sile, da odstranijo težave. Imamo pa tudi smisel za humor, ki nam pride na pomoč v teh težkih trenutkih.

Hvala, draga Danica za te spodbudne besede in kmalu nasvidenje v Števerjanu!

Karlo Nanut

moralí vse odreči. Mogoče prihodnje leto.

Kaj se dogaja s koronavirusom v Ameriki? Katere težave prinaša bolezen?

Koronavirus se počasi širi v Nevadi, kajti tukaj ni velikih mest. Več težav je na primer v New Yorku in Los Angelesu. Na vsak način tudi pri nas imamo vsak dan nove izbruhe in ljudje umirajo. Tudi mi ostajamo doma, in če gremo po nakupe, moramo imeti masko in rokavice. K sreči sva z možem upokojenca in nimava skrbi za prihodnost, sicer ne kaže nič dobrega.

Za katere ukrepe se je odločila vlada?

Vlada pomaga ljudem tako, da vsaka družina v krizi dobi za vsakega člana 1.200 dolarjev, za vsakega otroka pa 500. Ne strinjam se s tem, kako vlada ukrepa med pandemijo. Naše bolnišnice niso pripravljene na tako izredno stanje, saj zmanjkujejo maske in marsikaj ni tako, kot bi moralo biti. Ljudje večkrat ne upoštevajo pravil in se še ved-

moralá imeti predsednika, ki poslušá znanstvenike in izvedence ter sledi njihovim navodilom, namesto da bi sam trmasto vztrajal po svoji volji. To ne pomaga državi. Mislím, da se bodo na naslednjih volitvah Američani drugače odločili. Žal, kaže, da smo razdeljeni na dva popolnoma različna svetova. Zid je med tistimi, ki sledijo Trumpu in njegovim lažem, in ti-

Obvestila

Predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franca Padovan

je obvestila predsednike, odbornike in člane v ZSKP včlanjenih društev, da so uredbe za omejitve širjenja koronavirusne okužbe povzročile nemalo nevšečnosti vsem kulturnikom, ki so bili primorani odpovedati ali prenesti načrtovane dogodke, praznike in šagre. Predvideno opereto, ki bi slovesno obeležila 60. obletnico delovanja ZSKP, so morali preložiti na prihodnje leto. Podelitev priznanja Kazimir Humar in ostale dogodke, ki so bili predvideni v sezoni, bodo izpeljali, ko bodo razmere to dovoljevale. Treba je potrpeti in počakati, da se razmere umirijo, opozarja Padovanova. "Medtem lahko ostanemo dejavni tako, da načrtujemo za naprej, tako da bomo ob vrnitvi v 'normalno' delovanje imeli že pripravljen program". Ker pa želi, da se kultura ohrani in razvija tudi v takih okoliščinah, je člane povabila, naj pošljejo video in avdio posnetke (glasbene in gledališke nastope ter ostalo delovanje iz prejšnjih sezon), ki jih bodo objavili na Facebook oz. spletni strani. Kdor želi, lahko piše na e-pošto (zskp_gorica@yahoo.it ali na info@zskpgo.eu).

Narodna in študijska knjižnica oz. Feiglova knjižnica

v Gorici obvešča, da je knjižnica od 11. maja 2020 ponovno odprta za izposajo in vračanje, vendar le po predhodnem naročilu (tel.: 0481 531733 / e-mail: gorica@knjiznica.it). Info, naročila in brezkontaktni prevzem gradiva od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure. Gradivo bodo knjižničarke pripravile pred vhodnimi vrati v knjižnico, v prvem nadstropju. **Knjige na dom - knjige o objem:** Narodna in študijska knjižnica

obvešča, da uvaja izredno storitev - brezplačno izposajo knjig z dostavo na dom. Vsako sredo v maju bomo dostavljali gradivo upokojencem, starejšim od 65 let. Informacije in naročila sprejemamo na gorica@knjiznica.it ali na tel. 0481-531733.

Cestitke

Med opojnim cvetenjem najrazličnejših rož je v soboto, 9. maja 2020, naša preljuba **Marica Colja Podveršič** slavila rojstni dan. Glede na njen mladostni videz, življenjsko moč, neutrudnost pri delu in optimistični pogled v prihodnost bi ji nihče ne prisodil 86 pomladi. Izredno skrbni, temperamentni ženi, mami, tašči in noni, ki nam še vedno radodarno ponuja svojo pomoč in modre nasvete ter nas vsakič preseneča s kakšno slastno jedjo - njene zlate roke nikdar ne mirujejo! - iz srca voščimo in ji želimo, da bi ji Bog naklonil še veliko zdravja, zadovoljstva, pa tudi tihe sreče in zadoščenja, Tonče, Jadran, Cinzia in Aaron, ki se noni zahvaljuje za vse ljubeče pozornosti.

Iskrenim voščilom se pridružujemo vsi goriški prijatelji. Jubilej vaš je letos okrogel, osmo ste dosegli desetico! Dragi **Hadrijan Corsi**, števerjanska občinska uprava, sekcija Slovenske skupnosti, župnijska skupnost in SKPD F. B. Sedej vas virtualno objamemo in vam zaželimo polno radosti in zdravja. Vse najboljše in še na mnoga leta! Člani, odborniki in pevci S. K. P. D. Francišek B. Sedej čestitamo mami Nikol Dorni in očku Mauru Sussanu ob rojstvu prvorojenčkov **Ethana in Amelie**. Ethanu in Amelie, ki sta prijokala na svet 11. 5. 2020 voščimo veliko sreče in zdravja. Novonastali družinici želimo obilo veselih, razigranih, ljubečih in srečnih trenutkov.

Dragi oče

HADRIJAN CORSI

za tvoj 80. rojstni dan ti voščimo na mnoga zdrava leta.

Gospod naj te blagoslovi in te varuje.

To ti želimo ŽENA in OTROCI Z DRUŽINAMI, posebno VNUKI MATIJA, IVAN, PETRA, FRANC, MILA in VIDA

Ob okroglem življenjskem jubileju iskreno čestitamo predsedniku

HADRIJANU CORSIJU

Upravni odbor

KATOLIŠKEGA TISKOVNEGA DRUŠTVA

Sovodnje ob Soči / Interpelacija svetniške skupine Korenine in bodočnost

Nujno potrebna internetna povezava!

Predstavniki svetniške skupine Korenine in bodočnost so Luci Pisku, županu Občine Sovodnje ob Soči, naslovili interpelacijo v zvezi s težavami, ki jih imajo občani s spletno povezavo. Takole so zapisali: "Živimo v posebnem zgodovinskem času, ki nas je postavil pred nove izzive in stare probleme. Čez noč so se naši otroci znašli v 'virtualnih učilnicah', vključeni v nov proces učenja na daljavo, in marsikdo izmed nas je ostal doma in začel prav tako delati na daljavo. Zaradi opisanih okoliščin so se družine znašle v težavah, ker nimajo primerne hišne internetne povezave. Nekatere družine so si pomagale z deljenjem interneta preko vroče točke na mobilnem telefonu, a količina podatkov je prevelika za takšno povezavo. Mislím, da se je treba s problemom spletne povezave nujno spoprijeti, tudi zato ker se zdi, da se bosta učenje in delo na daljavo še nadaljevala. Občina bi morala zagotoviti dostop do interneta vsem gospodinjstvom v naši občini, tako občanom kot podjetjem, ki delujejo na našem območju. Živimo v globaliziranem svetu in v družbi, ki temelji na vsesplošni uporabi informacijskih in komunikacijskih tehnologij na vseh področjih življenja. Infrastruktura elektronskih komunikacij postaja življenjskega pomena, enako kot električna, vodovodna in prometna. Zmogljiva omrežna infrastruktura elektronskih komunikacij je pomembna tudi za podjetja v sovodenjski občini. Gotovo bi jim omogočila boljše delovanje.

Nedvomno pa bi bila zanimiva tudi za nova podjetja, za katere je sovodenjska industrijska cona morda manj vabljiva, saj podjetja skoraj ne morejo poslovati, če nimajo dostopa do telekomunikacijskih omrežij velikih hitrosti. Dostop do širokopasovne internetne povezave oz. interneta bi nedvomno prinesel družbene, gospodarske in ne nazadnje okoljske koristi. Obveščeni smo, da v okviru ministrskega projekta Open Fibra v občini poteka nameščanje optičnega kabla. Dela naj bi potekala vzporedno z gradnjo greznične infrastrukture. Zato vas podpisani občinski svetniki sprašujemo, kateri je razvojni načrt občine Sovodnje ob Soči za razvoj infrastrukture elektronskih komunikacij? Ali boste z omenjenimi deli končno zagotovili našim prebivalcem popolno pokritost z internetom? Če ne bo možna postavitev kablov po celi občini, kako nameravate zagotoviti internet vsem občanom?

Glede na to, da bodo omenjena dela potekala precej časa, bi se morda dalo dobiti kakšno začasno ureditev? Po zgledu bližnjih občin bi bilo možno namestiti začasne prenosne antene z družbo Telekom/Tim ali drugim ponudnikom? Kolikor nam je znano, je v občini že prisoten kabel Fastweb. Zanima nas, ali je ta namenjen samo banki ali bi ga lahko koristil še kdo drug?

V pričakovanju na Vaš cenjeni odgovor Vas lepo pozdravljamo.

Svetniki **Martina Šolc, Julijan Čavdek, Kristian Tommasi, Tatjana Devetak**

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 15. maja 2020 do 21. maja 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 15. maja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 16. maja (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 17. maja, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 18. maja (v studiu Katja Volpi): Azija do srednjega veka in arabski svet.

Torek, 19. maja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 20. maja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Delavniki in nedelja. - Izbor melodij.

Četrtek, 21. maja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

POGOVOR Erik Raida, rejec polžev

“Zadovoljen sem s svojo življenjsko izbiro!”

Sončna njiva, ki leži nad bregom naše slikovite Soče, takoj za Pevmskim mostom, ko se začne cesta vzpenjati proti Pevmi, Oslavju in vinorodnim briškim gričem, je prav posebna, verjetno edina taka na Goriškem. Na njej se v primernem, skrbno pripravljenem okolju med lepo urejenimi gredicami zelenjave prav dobro počutijo, redijo in množijo polži. Da bi kaj več izvedeli o tej ne ravno pogosti reji “slnarjev”, smo se pogovorili z Erikom Raido, šestindvajsetletnim mladeničem, ki je ljubezen do zemlje morda podedoval po nonotih, ki so se in se še radi ukvarjajo z vrtnarstvom na domačem vrtu ali njivi. Prav oni vzpodbujajo vnuka Erika pri delu in mu dajejo nasvete, kdaj, ob kateri luni, kaj posejati, da bo zelenjava čim lepše pogrnala in rasla. Njiva, ki jo je vzel v najem, je v ulici Bella Veduta. Tu je poskrbel za pogoje, ki bi bili ugodni za njegove male rejence. V veliko veselje je kaj kmalu za ta svoj živi pridelek dobil tudi prve kupce. Sčasoma je bilo povpraševanja toliko, da ni mogel zadovoljiti vseh. Ker je njegova dejavnost, vsaj v naših krajih, nekoliko nenavadna, smo ga prosili, naj nam kaj več pove o njej, pa tudi to, če se je v tem izrednem času, ko koronavirus še zmeraj gospodovalno šari med nami, kaj spremenilo v njegovem načinu dela.

Najprej skoraj obvezno vprašanje, vam je bil stik z živalmi in vrtnarstvom že od otroških let blizu?

Že v otroških in najstniški letih sem vzljudil živali. Nasploh mi je bilo všeč biti na prostem, v naravi. Že tedaj sem rad delal po vrtu, “za šport”, tako da zdaj delam to, kar sem delal že, ko sem bil majhen, le da je zdaj to vse bolj “za res”.

Dve leti sem premišljeval, kaj bi počel, medtem pa sem obdeloval njive na Solskanskem polju. Nona Lojzka me je zmeraj opozarjala, naj ohranjam svoja semena, in mi svetovala, kako naj delam. V tistem času sem res zelo spoznaval delo na polju.

Kdaj in kako pa vam je sploh padlo na misel, da bi se ukvarjali prav s polži?

Dobri dve leti sem prideloval le zelenjavo. Želel sem si tudi gojiti živali, kar mi je bilo od nekdanj všeč. Nisem pa imel jasnih pojmov, katere bi redil. Misel na prašiče, krave in konje sem takoj opustil, ker se s tem ukvarja mnogo ljudi. Precej časa sem razmišljal o čem alternativnem, kar bi bilo v teh časih zanimivo. Tako sem se odločil za polže. Začel sem se zanimati zanje, veliko sem bral o njih, študiral, obiskoval razne tečaje, da bi dobro spoznal njihovo življenje. Trikrat sem se udeležil istega tečaja, da bi razumel, kakšen habitat imajo radi polži in kako je treba ravnati z njim. Ko delaš na terenu, spoznaš, da je vse drugače in da imaš polno dvomov in vrzeli v znanju.

Kako sploh izgleda prostor, na katerem se prosto “pasejo” ti “slnarji”? Kako mora biti vse urejeno?

Okoli njive sem naredil ogrado iz pločevine, potisnil sem jo trideset centimetrov pod zemljo, da ne pridejo na njivo krti, miši ali drugi glodavci, ki delajo rove v zemlji. Pregrada štiti tudi pred merjasci in srnami, ki bi mi lahko vse razkopali. V notranjosti njive sem uredil sedemindvajset gredic. Vsaka gredica ima približno 160

kvadratnih metrov, 45 m x 3,50 m in je razdeljena na dva dela. V enem delu se polži razmnožujejo, v drugem se pa redijo. Iz enega dela v drugega polže premikam ročno. Na njivi živijo celo leto. Pozimi gredo v zimsko spanje, zato jejo manj zelenjave; takrat imam čas za urejanje gredic, tistih “poletnih”. Po vseh teh gredicah imam napeljavno vodo.

Kakšna mora biti zemlja? Mor-da zmeraj vlažna?

Zemlja ne sme imeti preveč kamnov. Preden sem v njej začel gojiti polže, sem dal prst analizirati. Vzorce sem vzel na več koncih njive (po eno lopato). Hotel sem vedeti, kaj vsebuje, če npr. ima v sebi kaj takega, kar bi motilo polže. Izbrati je bilo treba primer-no zemljo. Njiva mora biti na popolnoma sončnem kraju, na odprtem, tako da polže ne privablja kakšno grmičevje; če namreč zavohajo kaj drugega, zbežijo v goščavo. Na tak način pa ostajajo v “ogradi”, v habitatu, ki sem ga pripravil zanje. Polži se namreč zadržujejo tam, kjer najdejo z lah-koto sadje in zelenjavo... V naravi jih npr. najdemo več pod sadni-mi drevesi ali na domačih vrto-vih. Sam skrbim, da je v gredicah vedno hrana, zato nimajo razlo-ga, da bi odšli.

Pri nas kar nekaj tednov ni deževalo. To verjetno za polže ni dobro. Morate v sušnem obdobju poskrbeti, da so tla zme-raj vlažna? To se pravi, da mo- rate zalivati zemljo?

Ja, zalivam, a ne dosti, navadno petnajst minut, v sušnem obdobju tudi do dvajset. Gojenje polžev sicer ne zahteva veliko vode, saj je sami ne pijejo. Malo jih pošpricam, da začutijo vlago, ker se v vlažnem okolju dobro počutijo, in tako začnejo vse vrste aktivnosti.

V teh gredicah, ki ste jih prej omenili, je vsajena zelenjava?

Ja, vsako leto moram posejati zelenjavo (prav ta potrebuje vodo), in sicer radič, ki ustvarja habitat, (polži namreč radiča ne jejo radi, ker ima grenek okus), cvetačo za krmo in blitvo. Blitva je mesnata in zato se polži bolj trudijo, da jo pogrezejo. Sem seveda tudi solato, ki ima zelo tanke liste, zato jih v trenutku “pohrustajo”. Če bi sejal solato prav tam, kjer živijo polži, bi trajala morda le eno noč. Komaj skali seme in se pokažejo prvi lističi, jo že “sčistijo”.

Kako potekajo vaši delovni dnevi? Zahteva negovanje polžev zgodnje vstajanje?

Vsak dan se zbuja okoli šestih in zalivam vrtove in njive, na katerih imam vsajeno zelenjavo za polže, pa tudi za prodajo. Potem grem kar zgodaj pogledat, kako je s polži, saj med dnevom jih niti

ne opazimo, ker so skriti v zelenjavi. Podnevi se zdi ta njiva navadno polje, posejano z zelenjavo. Ponoči pa se polži začnejo premikati in se vse skupaj popolnoma spremenijo. Okoli omenjene pregrade raste trava, je travnik. Nekateri polži večkrat zaidejo tja, ker vseh ni mogoče kontrolirati. Te “pobegle” živalice pobrem in jih postavim spet v gredice, v ra-

dič, kjer so na varnem. Podnevi namreč ne smejo biti na soncu, saj jih to osuši, ubije. Če bi ostali na pokošeni travi, bi ob sončnem vremenu gotovo ne preživeli. V zelenjavi, ki jo sejem vsako leto, se namreč ustvari nekakšna mikroklima, idealna za polže. Zelenjava mora biti vedno visoka od dvajset do trideset centimetrov. Vsaka dva tedna jo moram pokositi, da ostane zmeraj na isti višini.

Ko kosite, ni nevarno, da bi poškodovali polže?

Ne, ker kosim podnevi, ko sije sonce; polži se takrat zadržujejo bolj pri zemlji, ker je tam bolj hladno. Med zelenjavo in zgornjo površino je kakšne tri stopinje razlike. V zraku je npr. 25 stopinj, kjer se skrivajo polži, pa 21 ali 22 stopinj. Tam se počutijo boljše, so bolj zaščiteni, saj jih senca brani pred sončnimi žarki.

Kako pa kosite? Na roke?

Po gredicah s takim orodjem, kot ga uporabljamo pri obrezovanju grmovja ali živih mej, s posebnimi škarjami. Na prehodih pa kosim z nitkarico. Ti morajo biti vedno pokošeni, ker se drugače polži zadržujejo v njih in jih lahko nehote potepam.

V katerem letnem času je največ dela in skrbi?

Spomladi moram posejati zelenjavo po celi njivi in pri tem imam veliko dela. Potem imam vsaka dva tedna na programu košnjo po prehodih in gredicah. Za košnjo po prehodih porabim tri dni in prav toliko časa za tisto po gredicah. Od pomladi do jeseni je treba polže hraniti s sezonskim sadjem in zelenjavo. Pozimi jejo le tisti, ki se slučajno prebudijo iz zimskega spanja.

Veliko dela imam tudi pri pripravljanju hrane za polže, ker moram nekatere vrste zelenjave, npr. bučke, kumarice, ohrovt (vrzote), prerezati na manjše kose, saj je tako vse bolj vabljivo. Predvsem mladi polži težko “zgrizejo” trdi lub navedenih vrtnin.

Kakšni ali kateri polži so primerni za vzrejo?

Na svetu živi več kot dva tisoč različnih vrst polžev. Jaz vzgajam vrsto helix aspersa. To je ena izmed vrst polžev, ki jih najdemo tudi po naših vrtovih.

Kako in kdaj se polži sploh razmnožujejo?

Polži se razmnožujejo približno trikrat na leto. Od spomladi do jeseni. Na prehodu iz enega letnega časa v drugega, ko je neka vmesna temperatura. Ko zaznajo, da imajo primerno zaščito in hrano, se pariyo kar v tem idealnem habitatu. Če jim zmanjka vse to, zlezajo proč. Polž napravi pet metrov v eni uri, zato v eni noči lahko kar lepo uidejo. V petih - šestih

urah napravijo npr. petintrideset metrov! Tako lahko grejo skoraj čez celo gredico. Polži se pariyo, ko čutijo dovolj vlage. So hermafroditi, to pomeni, da vsak polž je ženskega in moškega spola. Ko se pariyo, se postavijo drug blizu drugega, potem imajo nekakšen “obred”, se slinijo in nato se prikaže spolni organ, ki ga imajo na

“vratu”, takoj za tipalnicami, ob strani. V normalnih pogojih ni viden, samo ko se razmnožujejo, ga lahko opazimo. En polž se sreča z drugim in se združita. Polža lahko ostaneta tako združena tudi več časa, saj parjenje lahko traja tudi eno uro. Počasi se nato odtegnejo, ločijo, nato poiščejo skrit kotiček pod gostim listjem radiča in tam zležejo jajčeca, ki morajo biti na vlažnem noč in dan. Morajo biti res zelo dobro skrita, če vanje posije sonce le eno uro, je po njih. Žal, imajo polži tudi plenilce. To so npr. vsi polži brez hišice, še najbolj tisti dolgi rdeči radi jejo jajčeca. Zato moram te škodljivce ročno stalno odstranjevati, navadno ponoči. Pri “polžereji” so tudi nočne ure delovni čas, ker se polži ponoči prebujajo in takrat “potujejo”. Podnevi jih vzdržujem, jih krmim; pri tem porabim tudi do sto kilogramov sadja in zelenjave vsak dan, na teden pa približno 500-700 kilogramov zelenjave.

Saj to je ogromno!

Na mesec porabim približno dve toni, zato moram posejati veliko njiv z zelenjavo. Polži jejo vse, kar jim dam, tudi lubenice, le krompirja in cikorije ne marajo; cikorija je pregrenka kot radič. So izbirčni! Če jim dam kaj dobrega in se navadijo na to hrano, ko jim ponudim kaj slabšega, nočejo jesti, razen če niso prav zelo lačni. Jaz jih kontroliram! Podnevi jih nakrmim, ponoči pa grem pogledat, če jejo, kaj jim tekne in kaj ne. Pri tem pomislim, kaj jim bom dal jesti naslednji dan. Ja, tudi ponoči imam kar precej dela, ker takrat tudi nabiram polže, včasih do enih ali dveh. V eni noči jih lahko nabere prav veliko.

Koliko časa mora preteči, da iz malega polža zraste odrasel, za prodajo dovolj velik polž?

Približno eno leto. Da so dovolj veliki, odrasli, jih spoznam po zarobljenosti njihove hišice. Rob se ne končuje več ravno, ampak se zavije, napravi kot neki val. Lupina hišice se strdi. Prodajam namreč tiste polže, ki imajo dovolj trdo hišico, ker se jih da splakniti, kuhati. Drugače bi se hišica lahko združila in splavala po omaki... V glavnem polž postane odrasel v enem letu; takrat je dovolj velik in hišica dovolj trda, da ga lahko prodam. Polži sicer živijo tudi tri, štiri leta. Sam prodajam mlade polže, ker imajo mehko meso.

Kdo so in od kod prihajajo vaši kupci?

Polže prodajam restavracijam, pa tudi nekaterim lokalom, ki prirejajo degustacijske večere. Lokanda Devetak na Vrhu Sv. Mihaela in gostilna Al Ponte del Calvario jim dam, tudi lubenice, le krompirja in cikorije ne marajo; ciko-

Kdo so in od kod prihajajo vaši kupci?

Polže prodajam restavracijam, pa tudi nekaterim lokalom, ki prirejajo degustacijske večere. Lokanda Devetak na Vrhu Sv. Mihaela in gostilna Al Ponte del Calvario

časom in trdom sem si kupil orodje in ostalo opremo. Zdaj delam že šest let. Delo mi gre laže od rok.

Čemu ste se morali odreči, ko ste začeli gojiti polže? Vam ostaja kaj prostega časa?

Prosti čas imam le v toplih, sončnih urah, ko ne morem delati na njivi in ko polži počivajo v hladu. Ta čas lahko namenim prijateljem, lahko se odpravim tudi k morju. Recimo, da popoldne lahko pohajam in delam, kar se mi zljubi. Proti večeru pa moram nazaj k polžem, da jih nahranim in malo zalijem njivo. Ko nastopi tema, jih pa opazujem in nabiram. Zelo pomembno je opazovanje, saj polži ne oddajajo nobenega zvoka, glasu ali kateregakoli znaka, “signala”.

Ste se morali odreči večerom s prijatelji?

No, prav vsak večer in vsako noč ne delam. Nekaj večerov mi ostane tudi za sprostitev. Odvisno je pač od tega, kako se sam organiziram. Če napravim veliko dela, si lahko vzamem tudi kakšen dan počitka. Lahko pa si porazdelim delo drugače. Zdaj, ko je na pohodu ta virus, delam štirinajst ur na dan. Ni miru! Vsak dan je poln dan. Res veliko naredim v teh dneh karantene.

Tudi v tem času imate prost dostop do njiv in njive s polži?

Ja, imam prost dostop do njiv, kot vsi kmetje. Med vsem tem razsajanjem virusa nisem nikoli miroval. Edino prodaja se je ustavila. Delam in delam, a zaslužka ni. Pripravljam pa se na ponoven zagon. Posadil sem bučke, paradiznike, kumarice in drugo, da bom pripravljen; ko se bo vse sprostilo, bom spet vse prodajal. Zdaj delam za prihodnost.

Ste zadovoljni s svojo poklicno izbiro?

Ja, vesel sem, da sem izbral ta poklic, ker sem lahko vedno na odprtem. Delam mnogo ur, saj narava in kmečko delo zahtevata veliko dela in truda. Za me pa sam svoj gospodar in odločim sam, kdaj in koliko naj delam, seveda se moram pri tem tudi žrtvovati. Če me pokliče klient, tudi v nedeljo, mu moram takoj ustreči.

V zadnjih letih se marsikateri mladi odločajo za delo na kmetiji, v vinogradništvu, oljkarstvu...

Ja, marsikdo se loteva kmetovanja. Zdaj je to v modi! Vendar je treba v kmetijstvo vložiti veliko napora. Delati je treba z veseljem. Sam se pri delu tudi zabavam, ker se vsak dan kaj novega naučim.

So vaši starši podprli vašo odločitev?

Ja. Šest mesecev smo delali kar intenzivno. Pomagali so mi vsi, mama, tata in brat David. Vedno smo bili na njivi. Še zmeraj mi pomagajo. Zdaj sicer delam v glavnem vse sam, saj s stroji gre vse laže. Na začetku pa je bilo drugače. Porabil sem ogromno časa za košnjo, zato sem rabil pomoč pri vsem drugem delu. Zdaj mi priskočijo na pomoč pri nabiranju polžev, ročnem, seveda! Tudi nonoti imajo še zmeraj pomembno vlogo. Decembra ali januarja grem k noni Lojzki po nasvete. Iščem tudi zapuščene njive, ki imajo le enega lastnika. Taki njivi je treba nameniti ogromnega dela, da je lahko spet primerna za obdelovanje. Sam bi rad imel kmetijo, ki bi bila samozadostna, s pridelki vseh vrst.

III – Sv. maša na daljavo

“Da imamo po naših cerkvah živega Boga, ta misel se pravzaprav zdi fantastična celo kristjanu, če se vanjo poglobi, čeprav teoretično ne odklanja dogme o evharistični pričujočnosti. Da bi imel recimo tamle za vogalom, takole med karoserijsko delavnicco in med zdravniško ambulanto, na razpolago Kristusa, živega, na ravni najbolj osebnega Ti - takšno pojmovanje utegne zadišati nekoliko po neslanem celo človeku, ki je sicer domač pri obhajilni mizi”. (Alojz Rebula, *Smer Nova zemlja*, MD, 1972, 114-115)

Na enem izmed blogov, ki ga urejajo italijanski katoliški ultrakonservativci, se je 24. februarja 2020, se pravi v prvih dneh po uvedbi omejevalnih ukrepov, vsled katerih je bilo po italijanskih cerkvah s soglasjem škofovske konference prekinjeno občestveno obhajanje svete evharistije, izjemoma razvila zanimiva diskusija. Pravim izjemoma, ker je omenjeni blog vključno z odzivi bralcev običajno povsem enosmeren. Avtor uvodnega članka se je ostro obregnil ob italijanske škofove in papeža, češ da z razliko od svetlih zgledov iz preteklosti kaže njihova popustljivost do civilnih oblasti na pomanjkanje vere in zaupanja v moč molitve ter obhajanja sv. evharistije. Na to pisanje se je odzval bralec, ki je spomnil na zgodovinski dogodek, znan tudi zato, ker ga je Alessandro Manzoni živo opisal v svojem romanu *I*

promessi sposi. V Milanu so 11. junija 1630 med smrtonosno epidemijo kuge civilne oblasti od nadškofa, kardinala Federica Borromea, izsilile, da je vodil množično procesijo s posmrtnimi ostanki sv. Karla. Ne le da procesija epidemije ni zastavila, ampak je nasprotno povzročila, da se je kuga še siloviteje razbesnela. Bralec je svoje razmišljanje končal s sklepom, da se cerkve danes ne zapirajo zaradi pomanjkanja vere med duhovščino, ampak zato, da ne bi druženje med ljudmi pripomoglo k širjenju okužbe.

Sklicevanje na zglede iz daljne preteklosti je v primeru soočenja z epidemijami seveda zavajajoče. Res je, da so denimo že v 14. stoletju v Firencah razumeli, da se bolezen prenaša s stikom med ljudmi, toda delovanje virusov in bakterij nekoč vendarle niso poznali. Nekateri so širjenje bolezni pripisovali celo nameranim zastrupitvam. Lov nanje je bil med omenjeno kugo v Milanu na dnevnem redu. Nekega dne je množica na strahovit način linčala nič hudega slutečega moškega, ker je brisanje prahu z neke klopi interpretirala kot namerno trosenje okužbe. Danes po zaslugi znatnosti razpolagamo z dru-

gačnim vedenjem kot v preteklosti, in to upošteva tudi Cerkev. V tem smislu je v eni od pridrig med nedeljsko radijsko mašo iz župne cerkve v Rojanu sklep italijanskih škofov razložil tudi msgr. Franc Vončina. Pojasnil je, da gre privolitev Cerkev v začasno omejitve javnega bogoslužja razumeti kot znamenje, da zaupanje v Boga ne nasprotuje priznavanju naravnih zakonitosti, kakršna je na pri-

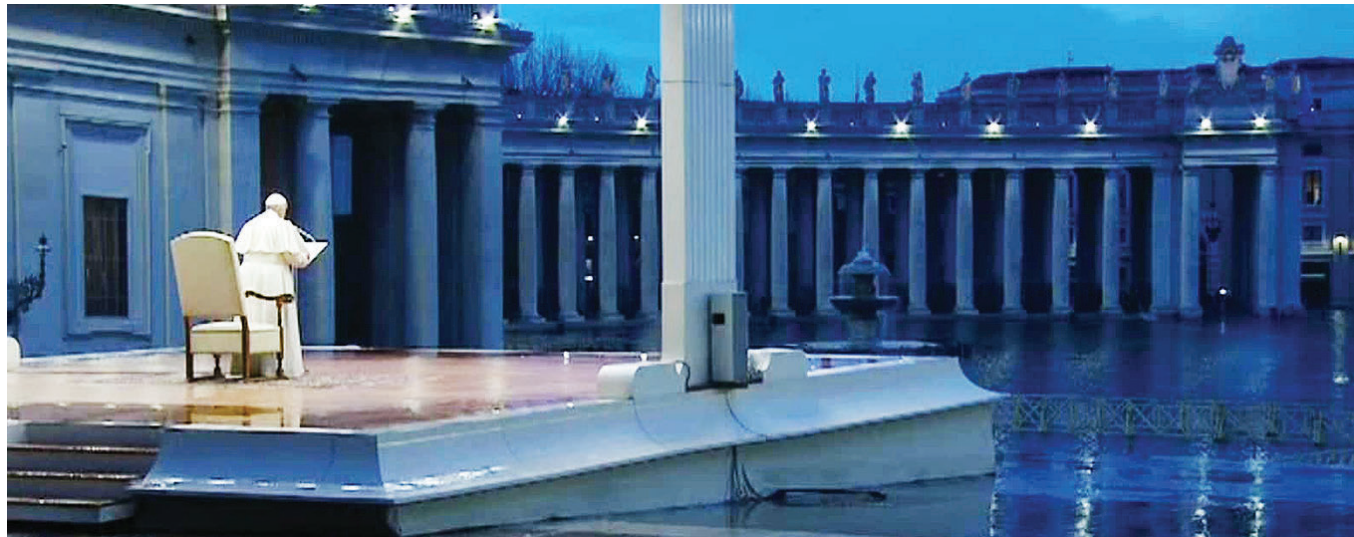
tem bogoslužju sicer omogočal že pred izbruhom epidemije koronavirusa, saj Radio Trst A nedeljsko sv. mašo neprekinjeno prenaša že od davnega leta 1953. Toda tokrat smo se z bogoslužjem na daljavo morali sprijazniti vsi. Morda smo izgubili oprijemljivega občestva in okolja sprva nadoknadili z večjo ponotrnanostjo in osebnostno pobožnostjo, toda izguba “fizične” razsežnosti s časom

zi lepo povedal, da maša po radijskih valovih ne more nadomestiti srečanja z Jezusom v tabernaklju. Tu ne gre le za preprosto ugotovitev, dostopno sleherni zdravi pameti, da je namreč dogodek v živo zanimivejši in privlačnejši od prenosa na daljavo. Kot je povedal Bertinazzi, gre v resnici za nevarnost, ki je subtilnejša, in sicer da bi v imenu neke domnevne ponotrnanosti in poduhovalnosti utegnili priti do sklepa, da “ima sveta maša isti učinek tako po televiziji kot v cerkvi”. Navsezadnje bi se lahko pri tem sklicevali celo na znan evangeljski odlomek: “Kadar pa ti mo-

kem, tudi najmanjšem telesnem dejanju navzoča duhovnost” (Civ. Catt., 1991, I, 120). Zato ni čudno, da je bil 17. aprila v tem smislu kategoričen tudi papež Frančišek: “Razmišljam o nevarnosti trenutka, ki ga živimo. Pandemija je povzročila, da se tudi v verskem pogledu, vključno s to mašo, spoznavamo preko medijev. A to ni Cerkev, to je pač Cerkev v težkem položaju, ki ga Gospod dopušča, ampak idealna Cerkev je vedno z ljudstvom in z zakramenti”.

Občutek prikrajšanosti, ki neizbežno obhaja krščansko skupnost, ker ne more v polnosti doživljati občestvenosti in živeti zakramentov, seveda ne pomeni, naj kristjani ne spoštujejo navodil civilnih oblasti ali naj začnemo z dejanji civilne nepokorščine, kot so nekateri predlagali. Potem ko se je v ponedeljek, 27. aprila, italijanska škofovska konferenca dokaj ostro odzvala na podaljšanje prepovedi javnega obhajanja bogoslužja, se je naslednjega dne spet oglašil papež Frančišek, ki je med mašo v domu sv. Marte prosil, naj “nam Bog podeli milost prevadnosti in ubogljivosti, da bomo spoštovali navodila, da preprečimo vrnitev epidemije”. Dokler bo potrebno, bomo torej prisostvovali sv. maši na daljavo, ampak ob jasni zavesti, da to ni in ne more biti normalnost.

Tomaž Simčič

mer ta, da se virus prenaša od človeka do človeka. Kot odgovorni državljani zato kristjani sprejemamo tudi ukrepe, ki utegnajo to prenašanje omejiti. Tako se je začelo obdobje obredov na daljavo po radijskih in televizijskih valovih, po youtube, po streamingu itd. Tistim, ki zaradi bolezni ali drugih objektivnih razlogov niso mogli osebno obiskovati cerkva, je radijski prenos udeležbo pri sve-

vendarle daje čutiti, da sv. maši na daljavo manjka nekaj bistvenega. Krščanstvo namreč ni gnoza, ni neko vedenje ali spoznanje, niti ni zgolj neko čustvovanje ali čutenje, pač pa je osebnostno srečanje z Nekom, ki je v tabernaklju stvarno navzoč, kot je na njemu lasten način zapisal Alojz Rebula v zgoraj navedenem odlomku.

V velikonočni številki *Novega glasa* je prijatelj Dario Bertinazzi

liš, pojdi v svojo sobo, zapri vrata in moli k svojemu Očetu, ki je na skrivnem” (Mt 6,1-6.16-18). Toda krščanska antropologija, ki jo na najbolj radikalen način izraža skrivnost Božjega učlovečenja, odklanja enostranski spiritualizem. Iz skrivnosti učlovečenja izhaja namreč pojmovanje, po katerem “je v vsakem, tudi najvišjem in najčistejšem duhovnem izkustvu navzoča telesnost in v vsa-

DROBICI DOMAČE ZGODOVINE (110)

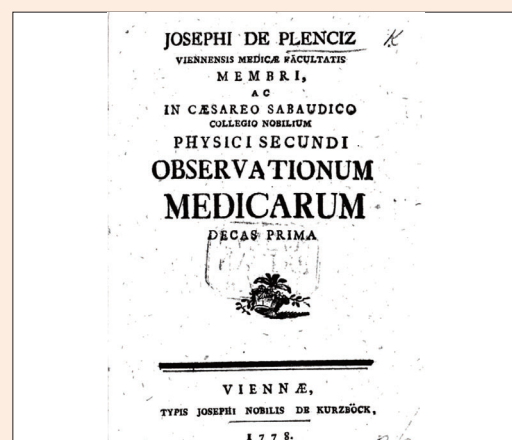
Dimitri Tabaj

Dr. Marko Anton pl. Plenčič in drugi (7)

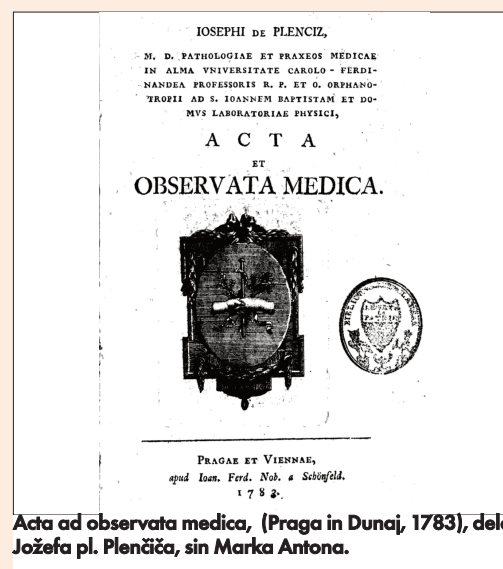
Leopold plemeniti Plenčič, sin slavnega solkanskega zdravnika in predhodnika sodobne mikrobiologije Marka Antona, je bil tudi načelnik pravosodne sekcije državnega sveta in kasneje - kot edini Slovenec v habsburški monarhiji - vrhovni justični predsednik (vir: pravnik in zgodovinar Janko Polec, Kamnik, 1880 - Ljubljana, 1956). Marko Anton je imel tudi sina Jožefa, ki je postal zdravnik in profesor na praški univerzi; bil je poročen z grofico Magliani. O njem najdemo izčrpen življenjepis v že omenjenem zapisu Fridolina Kavčiča Znameniti Slovenci, ki ga je v letih 1895-1896 objavil Ljubljanski zvon: “Markov sin je bil porojen na Dunaju l. 1751. in promoviran na ondotnem vseučilišču 15. grudnia l. 1773. za doktorja zdravilstva. L. 1778. je bil mladi izvrstni zdravnik imenovan za profesorja medicine na praškem vseučilišču. Predaval je tudi v bolnišnici usmiljenih bratov in na družih zavodih o praktičnem zdravilstvu. Umrj je v 33. letu dobe svoje, ker si je pri izvrševanju neke operacije kri zastrupil. /.../ Že kot asistent slavnega zdravnika dr. de Haena (znameniti avstrijski zdravnik nizozemskega rodu Anton de Haen, Haag, 1704 - Dunaj, 1776 - op. p.) na Dunaju je spisal: 1.) Observationum medicarum decas I. (Viennae 1778, 8°.). Kot vseučiliški profesor v Pragi je objavil: 2.) Acta ad observata medica, (Pragae 1780, Schönfeld. 8°.). To delo je l. 1794. ponemčil dr. V. Dienel in objavil v Pragi z naslovom ‘Medicinische Beobachtungen’”. Izredno obetaven zdravnik in raziskovalec Jožef, sin Marka Antona plemenitega Plenčiča, visoki član tajne skupine Illuminatov, je torej zelo mlad umrl zaradi nesreče na delu leta 1785. Leto prej je Marko Anton že izgubil ženo in se poročil z Barbaro Kukani, a umrl je že leta 1786 na Dunaju.

Zdi se mi pravilno, da ob tej priložnosti napišem še nekaj o ostalih slavnih solkanskih zdravnikih, sodobnikih Marka Antona pl. Plenčiča, saj jih je bilo kar nekaj! Leta 1748 se je v Solkanu rodil Anton Mihelič, zdravnik - fiziolog in nevrofiziolog

- ter zdravstveni pisec. Iz življenjepisa, ki ga je leta 1963 za Liječnički vjesnik napisal hrvaški nevropsihiater in zgodovinar medicine Lavoslav Glesinger (Zagreb, 1901-1986), izvemo, da je Mihelič končal medicino in filozofijo na Dunaju leta 1776. Naslov farmakološke teze je bil “Dissertatio sistens systematicam salium divisionem” s pripisom, da je avtor Goričan (“e comitatu Goritiensis”). Med njegovimi imenitnimi profesorji najdemo zelo zveneča imena: že omenjenega Antona de Haena, luksemburškega zdravnika in botanika Heinricha Johanna Nepomuka pl. Crantza (Roodt-sur-Eisch, 1722 - Judenburg, 1799), avstrijskega kemika, botanika, direktorja botaničnega vrta in zdravnika Nikolausa Josepha pl. Jacquina (Leiden, 1727 - Dunaj, 1817), kirurga Ferdinanda Josepha pl. Lebera (Dunaj, 1727 - 1808), avstrijsko-malteškega oftalmologa - osebnega okulista cesarja Jožefa II. - Josepha Bartha (Valletta, 1746 - Dunaj, 1818), porodničarja Valentina pl. Lebmachera (1726-1797) ter patologa in fiziologa Matthaeusa pl. Collina, če se omejimo le na najbolj zveneča imena, ki so globoko zaznamovala evropsko in svetovno medicino.

Observationum medicarum decas I. (Dunaj, 1778), delo Jožefa pl. Plenčiča, sin Marka Antona.

Acta ad observata medica, (Praga in Dunaj, 1783), delo Jožefa pl. Plenčiča, sin Marka Antona.

Jožef pl. Plenčič, sin Marka Antona, je na dunajski univerzi bil asistent znamenitega avstrijskega zdravnika nizozemskega rodu dr. de Haena (Haag, 1704 - Dunaj, 1776).

Na dunajski univerzi je bil profesor Antona Miheliča znameniti kemik, botanik, direktor botaničnega vrta in zdravnik Nikolaus Joseph pl. Jacquin (Leiden, 1727 - Dunaj, 1817). Vir slike: spletna stran Universität Wien.

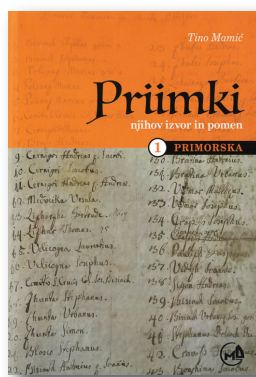

Solkaneč Anton Mihelič profesor na medicinski fakulteti na univerzi v Pragi (poučeval je fiziologijo, patologijo in medicino), kjer je bil dvakrat dekan, v letih 1802-1803 pa rektor. Morda gre za njegov edini znani portret. Vir slike: “Med. Dr. Jir. u0306i Procházka, 1749-1820; z'u0306ivat, dílo, doba”, priloga VI - Vladislav Kruta - Praha, Nald. Ceskoslovenské akademie věd, 1956 - iskreno se zahvaljujem Knjižnici za zgodovino medicine Univerze v Bernu (Universitäts Bern - Bibliothek Medizingeschichte) za dragoceno pomoč pri iskanju tega relikta vira.

Izid nove knjige pri Goriški Mohorjevi družbi Tino Mamić: Priimki, njihov izvor in pomen

Pri Goriški Mohorjevi družbi je v teh dneh izšla nova publikacija, to je knjiga, ki nosi naslov Priimki, njihov izvor in pomen, njen avtor pa je novinar in profesor zgodovine Tino Mamić. Knjiga je bila dolgo pričakovana, saj je epidemija koronavirusa naredila svoje in zakasnila izid, pa tudi za zdaj onemogočila predstavitev, ki so bile načrtovane ob izidu. Knjiga Priimki prinaša podrobno razlago o nastanku in pomenu 86 priimkov, skupaj z njihovimi različicami pa 99, večinoma izvorom primorskih priimkov, ki pa jih najdemo po vsej Sloveniji in tudi okrog po svetu. Avtorjevo osnovno izhodišče ob tem zajetem in strokovno poglobljenem raziskovalnem delu, saj je ogromno ur preživel v raznih arhivih, izhaja iz neposred-

nega dejstva: ljudje vse življenje nosimo priimke, katerih pomena velikokrat sploh ne poznamo. Prav priimek pa nam lahko veliko pove o našem daljnem predniku, za katerega še imena ne vemo. Najstarejši priimki na svetu so nastali v Beneški republici, takoj za njimi pa so priimke dobili že nekateri Slovenci na Tržaškem in v Istri. Slovenci tako imamo priimke, ki so med najstarejšimi na svetu, so starejši od nemških angleških in francoskih. O teh priimkih, med katerimi so mnogi še danes živi, govori prav pričujoča knjiga.

Avtor, ki se tudi poklicno ukvarja z rodoslovjem in izdelavo družinskih rodovnikov, se jezikoslovne razlage posameznega priimka loti z utemeljenimi teoretičnimi pristopi. Navadno dobimo za vsak priimek več razlag, kako je nastal. Če etimološki raziskavi dodamo še zgodovinsko, pa lahko o posameznem priimku najdemo še veliko več: kje je nastal in tudi zakaj je nastal. Knjiga je nastala na osnovi člankov Tina Mamića, ki so izhajali v goriškem tedniku Novi glas, v zelo priljubljeni rubriki o primorskih priimkih. Največ jih je vi-pavskih in primorskih, a tudi

drugih. Urednik časnika Juri Paljk, ki je knjigi tudi prispeval uvodni članek, pravi: "Mamić je s svojimi zapisi hitro uspel nagovoriti naše bralke in bralce, večkrat so poklicali v uredništvo in prosili za kak priimek, upam, da je kdo od bralcev tudi poklical Tina Mamića in se z njim dogovoril za družinsko drevo, raziskavo svojega rodu. Predvsem pa je bilo veliko takih, ki so spraševali, če in kdaj bo izšla 'Tinova knjiga s priimki'". Knjiga je zdaj končno izšla v lepi vezani obliki. Za zunanjo grafično podobo je poskrbelo podjetje Link iz Trsta, notranje strani pa je z bogatim slikovnim gradivom oblikoval Benjamin Pezdir. Na voljo je zdaj vsem, ki bi želeli kaj več izvedeti o primorskih priimkih ali celo o lastnem priimku. Njena cena je šestindvajset evrov. Dobite jo v slovenskih knjigarnah in na spletni strani Goriške Mohorjeve družbe www.mohorjeva.it. Kdor pa bi rad prišel v stik z avtorjem in bi kaj več rad izvedel o priimku ali osebnem rodovniku, pa se lahko obrne do avtorja preko njegovih kontaktov: tino.mamic@gmail.com, www.tinomamic.eu.

Slovenci nosimo priimke, ki so med najstarejšimi na svetu. Avtor nam z razčlenjeno etimološko in zgodovinsko razlago odkriva pomen in nastanek 86 primorskih priimkov, ki jih danes dobimo po celi Sloveniji in tudi drugod po svetu.

Razmišljanje ob 27. aprilu Dajmo Sloveniji resnični, ne lažni simbolni dan upora proti okupatorju!

Predsednik borčevske organizacije Marjan Križman naj bi ob 27. aprilu dejal (Primorske. si, 24. 4. 2020), "da z državnim praznikom, dnevom upora proti okupatorju, ... se spominjamo ustanovitve OF, osrednje uporniške organizacije na slovenskem ozemlju v drugi svetovni vojni". V Wikipediji lahko beremo, da je bila 27. aprila 1941 "ustanovljena Protiimperialistična fronta (PIF), ki se je šele po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo (22. 6. 1941) preimenovala v Osvobodilno fronto (OF). Tudi Josip Vidmar je na enem od svojih nastopov na TV povedal, da so takrat ustanovili Protiimperialistično fronto, naperjeno proti Britancem, Francozom idr. To naj bi Vidmar potrdil tudi v svoji knjigi Obrazi (Državna založba Slovenije, Ljubljana 1979, str. 366), re-

koč, da takrat "niso mogli ustanoviti organizacije za upor proti okupatorju, ker je komuniste oviral pakt o nenapadanju med Hitlerjem in Stalinom". To je sporazum Ribbentrop - Molotov, sklenjen 23. avgusta 1939, ki je po podatkih Wikipedije "vseboval tajno klavzulo o vplivnih območjih obeh držav ... in predvideval njuno medsebojno podporo pri okupaciji ozemelj tujih držav ...". In na podlagi tega pakta sta si agresorski zavezniški državi začeli priključevati svoja vplivna območja. Npr. s skupnim napadom na Poljsko, "ki sta si jo razdelili in priključili ...", in velja tako "datum Hitlerjevega napada na Poljsko (1. 9. 1939) uradno za začetek druge svetovne vojne ... Po razkasanju Poljske je Sovjetska zveza leta 1940 zasedla in priključila tudi tri baltske države (Estonijo, Latvijo in Litvo) in

istega leta napadla tudi Finsko, ki pa se ji je uspešno zoperstavila ..., pri čemer naj bi imeli sovjeti diplomatsko in logistično podporo s strani nacistične Nemčije". Ustanavljanje Protiimperialistične fronte 27. aprila 1941, to je dobro leto zatem, ko sta si Hitler in Stalin z agresijo razdelila lep del severovzhodne Evrope in s tem začela drugo svetovno vojno, ter več tednov zatem, ko je nacistična Nemčija napadla tudi Kraljevino Jugoslavijo, tako lahko pomeni kvečjemu dan kolaboracije slovenskih komunistov z nacistično Nemčijo, ne pa dan upora proti okupatorju. Z vztrajanjem na 27. aprilu kot dnevnu upora proti okupatorju si borčevska organizacija ob navedenih nespornih zgodovinskih dejstvih po nepotrebnem krni ugled. Zato tudi v naši širši družini ne izo-

bešamo zastav na ta dan, ampak smo izbrali za dan upora proti okupatorju 13. maj 1941, ko je po doslej razpoložljivih zgodovinskih podatkih prišlo na Mali gori nad Ribnico do prvega obo-roženega spopada z okupa-torjem na tleh Slovenije, in sicer med italijansko soldatesko in tigrovci, kar se je končalo s smrtjo vojaškega vodje Tigr-a Danila Zelena. Kajti slovensko in zlasti primorsko uporništvo, če odmi-slimo, da je bilo zlorabljeno s strani partije za izvedbo revolucije in vzpostavitev totalitarnega sistema, si v svoji veličini zasluži svoj resnični in ne lažni simbolni dan upora. Večina partizanov je namreč šla v gozdove osvobajati svoj narod, ne pa netiti državljansko vojno. To zavrženo dejanje je partija izpeljala za njihovim hrptom.

Milan Gregorič

Mestna galerija Nova Gorica Poziv vizualnim in intermedijskim umetnikom

Pandemija koronavirusne bolezni covid-19 je prizadela cel svet. Omejevanje socialnih (ali bolje, fizičnih) stikov, ekonomska in druga negotovost, izpraznjena javna mesta, kraji, omejitve svobodnega gibanja po državi in izven nje... je le nekaj najbolj izstopajočih elementov, ki jih je le redko kdo lahko predvidel ali celo kdajkoli doživel. "V času, ko ostajamo vsi doma in se prilagajamo stanju, ki je močno zarezalo v naše delovanje, ko smo se primorani odpovedati temeljni potrebi človeštva, fizičnim stikom, poskušajmo ohranjati izjemno pomembno aktivno povezanost in solidarnost v družbi", pravijo v Mestni galeriji Nova Gorica. Med najbolj prizadetimi sektorji je gotovo tudi kreativni sektor, ki ga je pandemija udarila po celotni vrednostni verigi (ustvarjanje, produkcija, distribucija, dostop do del). Zato so v Pilonovi galeriji Ajdovščina in Mestni galeriji Nova Gorica po vzoru mnogih slovenskih in evropskih galerij ter muzejev pripravili poziv vi-

zualnim in intermedijskim umetnikom, s katerim iščejo njihov umetniški odziv na dejstva, kjer še najbolj izstopata prav strah in negotovost. Zanimajo jih, kako se s svojimi deli odzivajo na aktualno družbeno stanje zaradi epidemiološke krize. Zato vabijo vse vizualne in intermedijske umetnice ter umetnike, ki živijo in ustvarjajo v Goriški regiji, da jim pošljejo svoja dela, ki so že ali pa še bodo nastala v času od 12. 3. 2020 dalje, ko je bila v Sloveniji razglašena epidemija koronavirusa, do 1. 9. 2020, ko se poziv konča. Umetnike vabijo, da jim pošljejo reprodukcije del ali aktivne povezave do video oz. intermedijskih del, ki so nastajala od 12. 3. do 1. 9. 2020 na naslov galerija@siol.net. Pričakujejo do 5 del posameznega ustvarjalca (z reprodukcijami del ali aktivnimi povezavami do video oz. intermedijskih vsebin); dela naj bodo podnaslovljena, fotografije del pa opremljene s pravicami avtorjev fotografij.

Na Čukov roman Črni obroč se je odzval prof. dr. Boris Paternu "Prvi roman, ki je globoko zazrt v prelomni in zares črni dogodek naše zgodovine"

Roman Marija Čuka Črni obroč je v času vsakršnega zaprtja zaradi covid-19 šolski primer podiranja in prehajanja mej ter uveljavljanja skupnega slovenskega prostora. Književnost še enkrat izkazuje svojo moč. Črni obroč (izšel je pri tržaški založbi Mladika) v zadnjih dneh namreč močno odmeva tudi v osrednji Sloveniji, saj je doživel večkratni odziv na sporedu Radia Slovenija Ars, tednik Demokracija ga je na več straneh poročila o avtorju in delu označil za epohalni roman, napovedani pa so tudi že članki v ostalih

medijih. Tudi naročila romana presegajo običajne številke. Na Črni obroč se je odzval tudi eden največjih slovenskih preučevalcev in poznavalcev književnosti, akademik prof. dr. Boris Paternu, nekdanji Čukov univerzitetni profesor, ki je avtorju poslal pismo in privolil, da se ga javno objavi, saj gre za prodoren kritičen vpogled v delo. Med dru-

gim Paternu zapisuje: "Opravil si pomembno delo: napisal prvi roman, ki je globoko zazrt v prelomni in zares črni dogodek naše zgodovine. V fašistični požig Narodnega doma v Trstu dne 13. julija 1920. Tvoja zgodba je zgodba odgovorne vrste: nastala ni iz daljave, temveč zelo od blizu. Ob poznavanju zgodovinskega gradiva, vedenju o dogajanju in osebah z obeh nasprotnih strani, poznavanju krajev in prizorov fašističnega nasilja. Vendar ti je uspelo to množico dogodkov, oseb in krajev povezati v dramaturgijo vodilne zgodbe

s strahotnim požigom v vrhu. Toda tisto, kar v celotno črno panoramo dogajanja rahlo, a učinkovito vtisne še čisto nasprotno vsebino, so kratki sklepi poglavij, ki nenadoma prinašajo nekaj čisto novega - sugestijo poetične lepote. To so poetizirani izrezi tržaških, najčešče obmorskih slik, ki so sugestivne podobe lepote, dobrote in čistosti. Kot nekakšen krhek, pretrgan, vendar pa kot neuničljivi svetli obroč, ki obdaja črni obroč dejanske resničnosti. Knjiga bo veliko brana, kar ni samo lepo, ampak tudi potrebno".

Pogled v dogodke prejšnjega stoletja v vzhodnoevropski državi prosovjetskega bloka

Bartolomejska noč čeških samostanov

Češkoslovaške stalinistične oblasti so leta 1950 razgale vse samostanske redove in družbe ter zaplenile njihovo premoženje, mnoge redovnike in redovnice pa internirale, poslane na prisilno delo, ključne osebe pa na montiranih procesih tudi obsodile. Prvi so bili na vrsti moški redovi. Aprila tega leta je bilo v zbirnih središčih interniranih 2.376 menihov, odvzetih pa je bilo 219 samostanov, cerkva in drugih poslopij, kot so npr. šole, gospodarska in druga poslopja, vermlijska itd. Nato so prišli na vrsto ženski redovi in kongregacije. Deportacija redovnic je trajala od začetka poletja do pozne jeseni, prizadela pa je približno 12.000 oseb.

Bolj ali manj kruti, a po metodah, ciljih in posledicah vendarle podobni dogodki so v istem času potekali v vseh vzhodnoevropskih državah prosovjetskega bloka in, kot je znano, tudi v tedanji Jugoslaviji. A ostanimo pri povojni Češkoslovaški.

“Spal sem, ko me je sredi noči zbudil moški in uniformi, sunil vame s puškinim kopitom in mi ukazal, naj se oblečem, se pobežem v jedilnico in tam počakam”. Tako Vaclav Konzal v dokumentih združenja Spomin naroda (Paměť národa) opisuje dogajanje tiste aprilske noči. Štel je še deset dobrih dvajset let. Bival je v internatu kongregacije redemptoristov na Sveti gori (Svata Hora) pri mestu Píbram, dobrih šestdeset kilometrov jugozahodno od Prage. Ta samostan je že več stoletij eno najpomembnejših romarskih središč v Evropi.

Vaclav Konzal je v internaciji in na prisilnem delu – brez sodbe – preživel dve leti; ko so ga izpustili, je sprva opravljal različna težaška dela v gradbeništvu, šele nato pa je smel studirati. Postal je jezikoslovec. V češki jezik je s skupino sodelavcev prevedel večino liturgičnih tekstov, ki so v rabi še dandanes.

Kot lahko beremo v gradivih češkega Inštituta za študij totalitarnih režimov (Ustav pro studium totalitních režimů), so tisoči Konzalovih sotrpinov doživeli še veliko hujše usode. Mnogo redovnic in redovnikov je bilo na osnovi izmišljenih obtožb obsojenih na dolgoletno težko ječo, na tisoče tudi brez sodbe zadrževanih v internaciji, poslanih na prisilno delo v tovarne in na kmetijska posestva in tudi v uranove rudnike. Za češkoslovaški stalinistični režim so bili ti ljudje “vatikanski špijoni” in nepopravljivi sovražniki države.

Razmere po letu 1945 in prve razlastitve

Na kratko velja povzeti predgovodovno velikih sprememb v češkoslovaški družbeni ureditvi. V prvih dveh letih po vojni se je na Češkoslovaškem navidezno še vedno vse dogajalo v okvirih parlamentarne demokracije.

Podlaga zanjo so bili v zakone spremenjeni dekreti tedanjega predsednika Češkoslovaške republike Edvarda Beneša (1884 – 1948). Pred sodišča so bili postavljeni mnogi ljudje, osumljeni kolaboracije z okupatorjem. Največji izdajalci so bili justifikirani. Vsem, ki so se še pred okupacijo pri številni prebivalstva izrekli za nemško narodnost, je bilo premoženje zaplenjeno. Razlaščen je bilo številno češko plemstvo, če se je opredelilo za nemško narodnost, tudi tisti, ne tako redki, ki so jih že nacisti preganjali, ker so npr.

podpirali protinacistični odpor. Prav tako so bile nacionalizirane vse “nemške” tovarne, posestva itd. V nekaterih primerih niti ni šlo za aktivno kolaboracijo, kot je sodelovanje v državnih organih

špijoni in podobno. Pred sedemdesetimi leti so se začele likvidacije samostanov in redov. Predhodnico pomeni sodni proces proti predstojnikom nekaterih samostanov in redovni-

na petindvajset let zapora, izpuščen pa po desetih letih na osnovi amnestije. Član istega reda je bil Bohumil Vit Tajovsky (1912 – 1999), opat samostana Želiv, ki je bil obtožen celo skrivanja

Kmalu po končnem sojenju Machalkovi skupini je Centralni komite komunistične partije sprožil akcijo “K” proti moškim redovom in samostanom. Kratica K je začetnica besede “kloster” – samostan. Čeprav oblast še ni pripravila formalnopravne podlage za sledenje in ukrepanje proti Cerkvi, pa so organi tajne policije in Državne varnosti (StB – Statni bezpečnost) po nalogu partije zasledovali dogajanje znotraj cerkvenih vrst že takoj po februarju 1948. Tako da je bilo zbranega in skonstruirane dovolj gradiva o njihovi domnevno prevratniški dejavnosti. Režimska propaganda je navajala, da so samostani “gnezda gnilega življenja in protidržavne dejavnosti”, najnevarnejša pa da sta nemški viteški red in jezuiti. Provincial jezuitov František Šilhan (1905 – 1985) je bil leta 1950 obsojen na petindvajset let težke ječe, izpuščen pa je bil po petnajstih letih, na osnovi amnestije 1965. Jezuiti in zlasti nemški vi-

funkcionarja Alexeja Čepičke (1910 – 1990), sicer doktorja prava, ki je bil tisti čas minister za pravosodje in predsednik Državnega urada za cerkvene zadeve. Pomemben je bil tudi pritisk vojske, ki je imela v načrtu čim prejšnjo zasedbo izpraznjenih samostanov. Črka R označuje kratice besede reholnice, ki pomeni redovnica ali redovna sestra. Njihova preselitev je potekala postopoma, od konca junija do septembra 1950. Več kot štiri tisoč (4.262) redovnic je bilo v prvem valu interniranih, se pravi iz samostanov prepeljanih v zbirna središča, dva tisoč pa jih je bilo nato premeščenih na prisilno delo v industrijo, največ v tekstilne tovarne, a tudi na kmetijska posestva, kjer so delale na poljih in v hlevih. Zelo veliko redovnic sester je bilo razmeščenih po gospodarstvih okoli zbirnih središč, in sicer zaradi oskrbe moških redov. Najprej so bile na udaru predvsem sestre iz kontemplativnih redov ter redovnice, ki so delale na področju šolstva in izobraževanja ter nasploh z mladimi. Začasno so pustili v njihovih domovanih le tiste redovne sestre, ki so delale v zdravstvu in socialnem skrbstvu, v bolnišnicah in v sanatorijih, v domovih za starejše, v ustanovah za ljudi s posebnimi potrebami in podobno. Zanje namreč še nekaj časa ni bilo strokovno ustreznega nadomestila.

V gradivih češkega Inštituta za študij totalitarnih režimov lahko beremo, kako je režim na vse možne načine pritiskal na internirane in razseljene redovnice – enako kot na redovnike: psihološko jih je skušal zlomiti in si s politično prevzgojo prizadeval doseči, da bi redove zapustile, z obljubo, da se bodo izognile internaciji. V manjši meri se jim je posrečilo nekatere prepričati, da so odšle. To možnost so uporabile Sestre apostolata sv. Franciška ali Schönstattske sestre, ki so nato dejansko lahko v civilu nadaljevale svoje delo na področju socialnega skrbstva, kot negovalke in podobno.

Leta 1950 je na Češkoslovaškem delovalo 11.896 redovnic v šestindesetih redovih ter v 670 domovih in samostanih. Že v prvem valu deportacij je bilo predano armadi sedemnajst ženskih samostanov na jugu Češke, ker so ležali na tako imenovanih strateških pozicijah in v krajih blizu avstrijske meje.

Kaj vse se je v kasnejših desetletjih dogajalo z zaplenjenim premoženjem samostanov, Cerkve nasploh, in z gradovi plemstva, si kar težko predstavljamo. Nekaj sto najlepših samostanov in gradov je bilo spremenjenih v državne muzeje. Le del umetnin je našlo prostor v galerijah ali njihovih depozitih.

Mnoge stavbe, tudi cerkve, so bile večinoma razdejane do neprepoznavnosti, sploh če jih je “preuredila” armada. Slab gospodar so bila tudi državna kmetijska posestva, ki so obdelovala zaplenjena samostanska polja. Mnogo cerkva, kolikor niso bile porušene, je služilo za skladišča vojaške opreme, orožja in streliva, za garaže vojaških vozil, za kmetijske stroje in skladiščenje pridelkov... Marsikje je še dandanes videti posledice večdesetletnega pustošenja. V tridesetih letih po žametni revoluciji je bila večina tega premoženja vrnjenega prejšnjim lastnikom, ki jih postopoma obnavljajo, seveda pod okriljem izvrstnih strokovnjakov za varstvo kulturne dediščine. Marsikateri samostan, recimo samostan Brevnov v Pragi ali samostan Želiv, pa se poleg duhovnosti ukvarja z dopolnilno poslovno dejavnostjo, kot so hotelske storitve ali celo pivovarne.

Peter Kuhar

Knjižnica samostana Broumov (Foto: Lenka Kuhar Danhelová)

Cerkvena ladja samostana Broumov

Glavni portal samostana Broumov

orožja, zato obsojen na dvajset let zapora, po enajstih letih pa izpuščen na osnovi amnestije. Samostan Želiv je bil razpuščen ter nato spremenjen v “zbirno središče”, torej kasnejšo internacijo menihov z vseh koncev države. Eden od tožilcev je bil Josef Urvalek (1910 – 1979), znan tudi desetletja kasneje kot eden najbolj krutih izvajalcev stalinističnega sodstva in zakonodajca.

Iz gradiv češkega Inštituta za študij totalitarnih režimov je o tem procesu razbrati, da je najtežjo kazen dobil takrat še ne štiridesetletni slovaški menih Jan Ivan Mastiliak (1911 – 1989), član grškokatoliške veje redemptoristov (Družbe Najsvetejšega Odrašenika) - obsojen je bil na dosmrtno ječo, pomiloščen na petindvajset let, izpuščen pa po petnajstih letih prestane kazni. Ostalih devet obdolženec je bilo obsojenih skupaj na sto dvaintrideset let težke ječe. V obtožnicah je pisalo, med drugim, da so kot sovražniki ljudstva pripravljali oboroženi upor ter vohunili za sovražne zahodne

teški red so bili odločni nasprotniki nacizma, zato so jim nacisti po okupaciji Češkoslovaške postopoma konfiscirali vse premoženje in jih preganjali. Nemškemu viteškemu redu so zaplenili npr. imetje v šlezjskem mestu Bruntal ter bližnji grad s posestvom in cerkvijo v naselju Sovinec. Povojni stalinistični režim je pripadnike obeh teh redov, kar jih je nacizem preživel, z akcijo K in sodnimi preganjanji dobesedno iztrebil. Po žametni revoluciji 1989 sta oba reda obnovila delovanje, a postopki za vrnitev premoženja nemškega viteškega reda še vedno niso končani.

Pogrom je torej bil skrbno načrtovan, saj je bil končan v dveh aprilskih tednih leta 1950. Nekaj samostanov, recimo Broumov in Želiv, so postali zbirni centri, v katerih je bilo interniranih 2.376 menihov, odvzetih pa je bilo 219 samostanov in vse njihovo imetje. Akcija K je pripravljala in nadzoroval Rudolf Slansky, generalni sekretar češkoslovaške partije, torej najvišji partijski voditelj. Slansky je leta 1952, samo dve leti kasneje, sam končal kot žrtev podobnega stalinističnega procesa in justifikiran zaradi “odklona od sovjetske linije”. Proces je zajel štirinajst visokih komunističnih funkcionarjev, večinoma judovskega porekla; enajst obtožencev je bilo obsojenih na smrt. Glavni tožilec, ki je zahteval tako stroge kazni, je bil že omenjeni Josef Urvalek, sokriv za več deset sodnih umorov.

“Akcija R” – Pogrom nad ženskimi redovi

Oblast je z ženskimi redovi ravnala enako kot z moškimi. Cilj je bil odstraniti redovnice in redovnike iz javnega življenja ter se polastiti njihovega premoženja. Tudi internacija ženskih redov se je začela brez predhodne pravne podlage ali celo sklepov komunističnih forumov. Za začetek je zadoščal načrt komunističnega

Dokazno gradivo iz samostana Želiv - nagradenimi kelihi ipd. ter orožje, ki naj bi ga menihi skrivali v samostnu, v resnici pa ga je podtaknila StB (Služba državne varnosti).

Machalkova skupina posluša razsodbo – z leve opat Augustin Machalka, obsojen na petindvajset let zapora, želivski opat Bohumil Vit Tajovsky, obsojen na dvajset let zapora, provincial jezuitov František Šilhan, obsojen na petindvajset let težke ječe.

Augustin Machalka (1906 – 1996), redovnik premonstratskega reda in opat samostana Nova Ríše na Moravskem (približno 90 km zahodno od Brna), je bil obsojen

kapitalistične sile in Vatikan. Vsi ti obsojenci so bili v celoti rehabilitirani šele leta 1993.

“Akcija K” – Pogrom nad moškimi redovi

POGOVOR / Peter in Lenka Kuhar

“Zlasti samostojni podjetniki in umetniki so v tem času padli v nerešljivo situacijo!”

Náš cenjeni sodelavec Peter Kuhar živi na Češkem že dvanajsto leto. Z ženo, češko pesnico Lenko Kuhar Danhelovo, bivata v mestu Beroun pri Pragi in sta vidna kulturnika v češkem in slovenskem okolju. Oba posredujeta slovensko poezijo in prozo v češkem svetu, češko literaturo pa v slovenščini, v knjižnih izdajah in v revijah. Sta tudi pobudnika in glavna organizatorja tamkajšnjega mednarodnega festivala Evropski pesniki v živo.

Ali sta z Lenko zaradi pandemije opustila misel na letošnji pesniški festival v Berounu?

Festival Evropski pesniki v živo je tradicionalno junija že vse od leta 2008. Ker še vedno ni gotovo, kakšne razmere bodo junija na Češkem in v državah, od koder sva povabila goste, sva trajanje festivala skrajšala na tri dni in ga prestavila. Tako bo potekal od 14. do 17. oktobra 2020. Letos je bilo najteže najti nadomestni termin v sloviti Knjižnici Vaclava Havla v Pragi, a je očitno pomagal ugled, ki si ga je festival z leti pridobil in ga uvrstil v svoje programe. Edino takrat je v tej knjižnici slišati tudi slovensko literarno besedo, na kar sva še posebej ponosna, saj sta že od vsega začetka slovenska literatura in kultura pomemben del festivalnega programa. Festival je torej pripravljen in bo, če se ne bo zgodilo kaj nenadejanega.

Ste na Češkem Slovenci med seboj povezani?

Imamo kar dve društvi. Zelo nas povezuje tudi slovensko veleposlanstvo s svojimi pobudami in prireditvami. Na Karlovi univerzi, eni najstarejših v Evropi, že več kot sto let deluje lektorat slovenskega jezika in književnosti. Obstaja slovenski dopolnilni pouk, namenjen osnovnošolcem... V Pragi deluje Slovensko društvo Jože Plečnik, ki je nastalo leta 2013, v Brnu pa imajo od leta 2002 Češko-slovensko društvo. V obe društvi se lahko včlani vsak ne glede na narodnost.

Reči je treba, da so v Brnu zelo dobri organizatorji, tako da marsikatera slovenska skupina pride še k nam v Prago. Ne nazadnje tudi zato, ker Slovenci, ko pridejo v Brno, navadno želijo videti še Prago, in takrat jim kaj pomagajo naši člani. Nekateri zbori so nastopili v cerkvi Srca Jezusovega, ki je zgrajena po Plečnikovih načrtih.

Slovenska skupnost, živeča na Češkem, sicer niti ne more biti velika, je pa, misliva, vidna predvsem v podjetništvu. Od nekdanje vplivna tudi v kulturi. Mladi Olo Meruz je eden najvidnejših in najuspešnejših filmskih režiserjev. Zelo vidne vloge v gledališču, na televiziji in v filmu ima za seboj igralka Nataša Burger. Dr. Alenka Jensterle, slovenska pesnica, na Filozofski fakulteti Karlove univerze že več desetletij poučuje slovensko književnost. Tukaj živi pesnik in glasbenik Andraž Polič. Svetovno znana fotografinja Aleksandra Saša Vajd učni na visoki šoli za oblikovanje, prav tam, kjer je nekoč poučeval Jože Plečnik. Vizualno podoba javne češke televizije kroji režiser Uroš Trefalt. Gotovo sem koga nehote izpustil... Iz leta v leto pride na češke univerze, torej ne samo v Prago, študirat veliko mladih, navadno prek študentske izmenjave (npr. Erasmus).

Marsikdo se potem vrne, ker tukaj nadaljuje šolanje ali pa si najde delo. Na gostovanju Mestnega gledališča ljubljanskega (MGL) sem srečal celo neko argentinsko Slovenko, zaposleno v Pragi. Nisva še slišala, da bi kdo obžaloval odločitve, da se je preselil na Češko.

Kako pandemijo preživljate na Češkem?

Vse je drugače, kot je bilo doslej. To velja za ves svet. Midva živiva v mestu Beroun, ki šteje slabih dvajset tisoč prebivalcev in leži sredi Češkega krasa. Čeprav voznja z avtom v Prago tudi ne traja dosti dlje, pa sva bila v času pandemije tam po opravih doslej le enkrat. Nenavaden občutek – na poti v Prago skoraj nikogar na avtocesti, v mestu skoraj nikogar na sicer vedno živahnih ulicah, v tramvajih komaj kdo, nobenega vrveža iz trebuha postaj podzemne želez-

Lenka Kuhar Danhelová in Peter Kuhar

nice (mestni promet deluje ves čas), prazen je srednjeveški Karlov most, prek katerega se čez leto prevla menda kar šest milijov turistov. Na Hradčanih, kjer je stoletja zgodovinski sedež najvišje oblasti, zdaj torej predsednika države in nadškofije, so začuda zaprti ne samo katedrala in drugi muzejski objekti in galerije, pač pa celo vsa zunanja sprehajališča in dvorišča praškega gradu. Prebral sem kritičen komentar z izhodiščnim vprašanjem, zakaj je tako, ko pa gre za površine, ki so drugače brezplačno dostopne dan in noč. Že nekaj časa je na Hradčanih, menda zaradi “obnove”, zaprt tudi Jelenov jarek (leži pod predsedniško palačo) – dostop vanj je po Plečnikovem znamenitem Bikovem stopnišču, tako da obiskovalci ne morejo videti niti majhnega doprsnega kipa Josipa Plečnika, arhitekta praškega gradu, niti ne stare mariborske vinske trte pod njim.

Nam lahko opišete omejitve, ki jih je sprejela češka vlada?

Oblasti so že sredi marca začele dokaj ostre ukrepe in jih hitro stopnjevale z novimi in novimi omejevalnimi uredbami. Odprti so seveda ostali infektološki oddelki največjih bolnišnic. Sprijazniti smo se morali z obveznim nošenjem zaščitnih mask, s karantenami, omejitvijo gibanja in združevanja... z zapiranjem bolnišnic, ambulant in zdravstvenih centrov, vseh vrst domov za starejše in osebe s posebnimi potrebami, vseh vrtev in šol od univerz navzdol, vseh športnih objektov, tovarn, manjših trgovin, gostinskih lokalov in številnih drugih podjetij.

Pomeni, da je veliko ljudi z uvedbo izrednih razmer nena-

doma ostalo brez dela in dohodkov?

Zlasti samostojni podjetniki in umetniki, če uporabim slovensko terminologijo za različne poklice, predvsem obrtnike, ki jih je kar za milijon z enim zaposlenim, so padli v nerešljivo situacijo, saj zanje naj ne bi bilo predvidene kakšne otipljive državne podpore, pač pa jim plačilne in davčne obveznosti prelagajo na kasnejši čas.

Pravita, da so vladni ukrepi odločni...

Nedvomno so odločni. Vendar za marsikateri ukrep ni bilo ali ni čisto jasno bodisi, zakaj je sprejet, na osnovi kakšne zakonodaje, ali zakaj je nenadoma nehal veljati. Recimo, zakaj so zelo kmalu smele imeti odprto cvetličarne in česalnice, zaprti pa še vedno ostajajo primerljivi lokali, manjše kavarne, trgovine, servisne delavnice in podobno. Potem se je izkazalo, da

razgrabili trajnejša živila, testenine, moko, riž, kvas in toaletni papir... in to kljub zagotovitvi oblasti, da tovrstnega pomanjkanja ne bo, ker da je v skladiščih dovolj zalog. Bolj v šali bi rekel, da je šlo za refleks iz prejšnjih časov, kajti ko je takratna oblast rekla, da bo vsega dovolj, je to bil alarm za državljane, da bo pa marsičesa v resnici zmanjkalo, zato so začeli mrzlično nakupovati kar koli. No, tokrat je gneča v samopostrežnicah trajala le krajši čas, res neznanška gneča, tudi prazne police, a kmalu večjega pomanjkanja ni bilo. Trg se je dejansko kmalu stabi-

Literarni večer festivala Evropski pesniki v živo v Knjižnici V. Havla v Pragi

Literarno-glasbeni program festivala Evropski pesniki v živo

je posredni lastnik neke verige cvetličarn sam predsednik vlade oziroma njegov koncern Agrofert. Notranji minister Jan Hamáček, ki stoji na čelu glavnega kriznega štaba, je nekega dne prostodušno objavil, da je dobil od frizerjev veliko elektronskih sporočil in prošenj. Torej – oba razloga za izjemo sta dobila preprosto pojasnilo. Gostinski lokali so morali takoj, že marca, zapreti, neprekinjeno delovati pa je smel McDrive in njegova prodaja čez okence... In kmalu so si tudi vinoteke, pivnice, gostilne in restavracije omislile prodajo čez okenca. Zelo kmalu so tudi “običajne” restavracije in samopostrežnice začele uvajati naročanje po spletu in dostavo na dom. Spletna trgovina je bogato vzcvetela.

Kako so na Češkem sprejeli omejitvene ukrepe?

Tukaj so, kaže, ljudje še iz prejšnjih časov navajeni poslušati oblast, hkrati pa zelo spretno najti modus vivendi tudi zase. Sprva, še pred uradno razglasitvijo pandemije, so reagirali panično, saj so marsikje

zaprli, predvsem z uvoženimi živili, tudi iz Italije in Španije.

V kakšnem položaju je vlada v odnosu do javnosti?

Statistično gledano ima več kot zadostno podporo volivcev. Tudi razdelitev moči v parlamentu ji gre na roko. Sklicujem se na medije, tudi na tiste, ki so vladi naklonjeni ali pa so celo del medijskega imperija, ki ga je pred vstopom na čelo vlade lastniško obvladoval premier Andrej Babiš (ki je prej bil “samo” finančni minister), zdaj pa to vlogo opravlja iz ozadja, s svojimi sodelavci. Brati ali posredno razumeti pa je bilo marsikaj. Tudi to, da vlada z ukrepi krizo še povečuje in najprej dela v korist velikim podjetjem. In da skuša trenutno krizo izkoristiti in uvesti režim po zgledu Madžarske in Poljske.

Kakšno je stanje danes?

Zdi se, da na Češkem, ki šteje deset milijonov prebivalcev, zajezitev epidemije covid-19 poteka vadieno, saj je smrtnih primerov čedalje manj. Na primer 28. aprila ni bilo smrtnega primera. Podatki

z dne 8. maja pa so tile: testiranih državljanov je bilo 293.992, okuženih 8.031 ozdravelih 4.372, umrlo pa je 270 bolnikov. Podatki se sicer nenehno spreminjajo.

Pred dnevi smo brali, naj bi Češka prav te dni sprejela ukrep, da tuji spet lahko potujejo na Češko, a samo v primeru, da jih tja vodi službena pot? Kaj pa Čehi?

Res je meja spet odprta. Skoraj švejkovsko zveni trditev iz vrst kriznega štaba, da meja sploh nikoli ni bila zaprta, pač pa samo “tehnično nepropustna”. Priti zdaj na Češko ali pa z njega oditi kljub vsemu ni enostavno. Zunanje ministrstvo Češke republike je pripravilo pregled možnosti za prehod meje. Iz tega sledi, na kratko rečeno, da največ ovir pomenijo že omejitve za prestop meja v sosednjih državah. To so Nemčija, Poljska, Slovaška in Avstrija, ki vsaka po svoje ureja gibanje ljudi. Ko tujec ali češki državljan premeta te ovire, lahko odide iz države ali vstopi vanjo. Potrebni pa je kup nekakšnih potrdil, tudi o testiranju na covid-19. Vsa, ki vstopi na Češko in je bil v tujini več kot en dan, mora biti v karanteni dva tedna, a tudi tu je cel kup izjem. In tako naprej. Svetoval bi, naj

vsak eventualni interesent za prihod k nam na Češko vpraša na ustreznih mestih, da bo vedel, kaj vse ga čaka. Kajti danes je tako, jutri je lahko drugače.

Ste se tudi na Češkem morali navaditi čez noč na komuniciranje po spletu?

Midva z Lenko nisva imela težav. Če sklepam iz medijev in komentarjev na socialnih omrežjih, je bilo več težav s tem, kaj s prostim časom, ki ga je nenadoma na pretek, kako z družinskimi življenjem, kako z osamljenostjo... Nastalo je več tako imenovanih “kriznih linij”, kjer so različni strokovnjaki ljudem svetovali, kako in kaj. V tem času je naraslo število zahtev za ločitev zakona... V uglednem tedniku Respekt je izšel strip, ki slikovito opisuje nastale razmere. Ona: Kaj bova počela zvečer? - On: Ne vem. Nič. - Ona: Kaj če bi skupaj pogledala kakšno romantično komedijo? Ali pa bi se ti rajši pogovarjal? - On: Kaj če bi se samo skregala in šla spat?

Kaj pa šolarji, imajo tudi oni kot tu pri nas lekcije po računalnikih?

Računalniška opremljenost in pisarnost je med mladimi zelo visoka, tako da kakšnih večjih tehničnih ovir z učenjem na daljavo ni zaznati. Tu pa tam je v medijih pisalo, da je bilo nekaj težav, dokler se učitelji na vseh stopnjah, od osnovnih do najvišjih, niso prilagodili na nov način podajanja snovi. Pa tudi, da je to bila velika preizkušnja za starše. Bolj v šali lahko navržem, da so starši lahko ugotovili tudi to, kako težavni so lahko njihovi otroci in kako zahteven je učiteljski poklic. Poleg tega češka televizija in radio ves čas pandemije pripravljata posebne šolske programe in oddaje. Goto-

vo bo tak način pouka prinesel velike spremembe tudi za naprej. Predvidoma naj bi deveti razredi osnovnih šol in univerzitetni študentje spet smeli k pouku že 11. maja. Ali matura bo ali ne v običajnem terminu ali kako drugače, še ni jasno.

Je kulturno življenje v tem času tudi na Češkem okrnjeno?

Ker so vse kulturne ustanove še zaprte, je jasno, da je prikrašanja veliko tako za nas uporabnike kot za ustanove. Te so predvsem finančno prizadete. V “corona paketu” naj bi bila izguba deloma povrnjena vsaj tradicionalno pomembnim ustanovam. Kaj bo s t. i. svobodnimi umetniki, če uporabim slovensko terminologijo, pa je skoraj gotovo, da bodo svoje probleme, kot je izpad dohodka, morali več ali manj reševati sami... Na Češkem npr. orkestri in gledališča skoraj ne poznajo stalno zaposlenih ustvarjalcev, pač pa jih angažirajo od projekta do projekta. Predvideno je, da naj bi gledališča, muzeji, gradovi, restoracije ipd. spet odprli 11. maja – tako vsaj imajo čas, da se na nov zagon pravočasno pripravijo. Velja pa, ponavljam, sprti preverjati, saj je skoraj vsak dan rečeno drugače.

Kaj pravita, je sploh možno kulturno delovati po spletu? Pri nas se namreč to kaže vse bolj le kot mizeren surogat prave kulture...

Res je to zgolj boren nadomestek živga dogajanja v kulturi in stika z njo. V nepovrat je odšlo veliko dogodkov. Ampak če živ stik ni možen, pač velja sprejeti to, kar je ponujenega. Tega pa je bilo zelo veliko. Galerije in muzeji so pripravili video ogleda, celo v prostoru, kamor običajen gledalec ne more. Filharmonični orkestri so dovolili brezplačen pristop k svojim posnetkom, nekatera češka – tako kot slovenska! – gledališča so posredovala vsaj nekaj svojih predstav iz arhiva... znova smo si lahko ogledali izbor češke filmske klasike... Nekakšna nritev v preteklost je gotovo pozitivno vplivala na vse nas. Po zgledu iz drugih držav so nekateri pesniki in pisatelji predstavljali svoja dela po medmrežju, midva pa se v te možnosti nisva vključevala. Ker pa je odpadel spomladanski mednarodni knjižni sejem Svet knjige, kjer naj bi bila glavna gostja Poljska, je Poljski kulturni inštitut s sodelovanjem sejma pripravil televizijske posnetke z avtorji in prevajalci, tako da je Lenka lahko predstavila svoje delo, posnetek pa je dostopen na medmrežju.

Je prišlo tudi na Češkem med pandemijo do šikaniranja ostalih ljudi kot pri nas?

Žal je res tako. Zdravstvene in socialne službe so se trudile težave sproti kolikor mogoče zmanjšati; dokler je bilo možno, so pomagali tudi bližnji sorodniki in prostovoljci, zlasti pri Karitas.

Kako rešuje praška vlada socialne probleme, ki jih prinaša pandemija?

Z zakonodajo in kar z velikim poseganjem v proračun in krpanjem izgovor naj bi se uredili tudi ti problemi. Vtis pa je, da “nič več ne bo tako, kot je bilo”, kar je pogosto slišati tudi z najvišjih vrhov. Kako in kje bodo vladni ukrepi zalegli, pa se bo šele izkazalo.

Najlepša hvala za pogovor, Lenka in Peter!

Jurij Paljč

POGOVOR Boris Pernarčič

“Za ponovni zagon dejavnosti bo potreben dvojni trud”!

V Medjevsi verjetno ni bilo že dolgo tako mirno kot v zadnjih mesecih. Domačini in tudi tisti, ki zahajamo občasno tja, da bi se sprostili v naravi ali okusili kakšno domačo dobroto in

vasi, kjer je zdaj moj bratranec Paolo. Tudi moj oče je nadaljeval delo na kmetiji in bil istočasno zaposlen v papirnici, ki so jo odprli v Štivanu. Imeti dvojno delo je bila splošna navada za tiste

ljišč kot prostorov. Hiša je bila stara in zato smo jo morali obnoviti. Nekdanja štala je postala prostor za osmico, senik smo uredili v bivališče, prostore stare hiše smo spremenili v sobe za kmečki turizem in naredili še podzemno klet.

S čim se ukvarjate na kmetiji?

V glavnem z vinom, zadnja leta smo začeli delati tudi penino, ki je naletela na velik uspeh, najprej po metodi “martinotti”, zdaj pa bodo na trgu tudi prve steklenice po tradicionalni metodi. Gojimo prašiče za potrebe osmice, imamo tudi naše olje in zelenjavo. Žena je med drugim čebelarica, tako da pridelujemo tudi domači med.

Pomembne investicije se vsekakor obrestujejo, kajne? Imate veliko gostov in turistov... Kaj jih privlači?

Ja, res imamo veliko turistov iz Avstrije in Nemčije, v mesecu avgustu pa je v glavnem največ Italijanov. Zadnja leta prihajajo k nam tudi Angleži in Japonci, občasno pa imamo tudi kakšnega Slovenca, ki se ustavi za več dni.

Mislím, da goste privlači lepota Krasa. Tukaj so daleč od mestne zmede in se lahko sprehodijo v naravi. Naužijejo se življenja na vasi med domačini in uživajo lokalne pridelke, ki jih res vsi zelo cenijo. Malokdo gre praznik rok iz Medjevasi. Kras hrani v sebi tudi bogat del zgodovine, saj se ljudje lahko sprehajajo med ostanki prve svetovne vojne. Glede tega pa

moram povedati, da sem pričakoval nekaj več odziva v minulih letih, saj je potekala 100-letnica tega svetovnega spopada. Mislím, da so obletnico boljše izkoristili na Goriškem, kjer so ta dogodek obeležili s številnimi pobudami in posledično tudi z večjim odzivom ljudi.

Gostje naše osmice so predvsem ljudje iz goriške in tržaške okolice. Množica obiskovalcev prihaja po navadi iz Trsta. Pri nas se na oddihu zadržujejo gostje dveh vrst: tisti, ki se ustavijo en dan ali dva, k nam ne pridejo na

in enogastronske ponudbe.

Letos že šesto sezono ponujamo prenočišča. Obisk je vsako leto večji, saj se gostje radi vračajo in tudi glas o naši kmetiji se širi. Žal, letos zaradi višje sicer ne bo tako.

Je res čudno videti vas tako prazno, kajne?

Res nerealno. Neverjetno, kako lepo vreme je bilo v minulih mesecih. Mislím, da se ni nikoli zgodilo, da bi bila ob takim sončnem vremenu vas brez gostov in turistov. Ko so zdaj malo sprostili ukrepe, je spet prišlo več ljudi v našo lepo vas se sprehajati in kolesariti, kljub temu da imamo vsi zaprta vrata svojih kmetij. Da jih ne moremo pogostiti, je velika škoda, a stanje je treba pač sprejeti.

Kako ste se organizirali?

Življenje pač gre naprej. Podobno kot ostali smo tudi mi, s pomočjo Lokalne akcij-

ta izredni čas vseeno dobro izkoristili, predvsem za tista dela, za katera prej nismo imeli dovolj časa in katerim nismo namenili posebne pozornosti. Naše njive in zemljišča so vedno urejeni, kar ni “naše” pa je zaraščeno, in to ni pozitivno za turizem.

Katere so zdaj glavne skrbi?

Glavna skrb je gotovo ta, kdaj bomo lahko sploh začeli delati kot prej in kdaj se bo ta zdravstvena kriza končala. Kot za vse, ki se nenadoma ustavi, bo tudi za ponovni zagon dejavnosti potreben dvojni trud. Osmice so kraji, v katerih se družijo pretežno veliko ljudi, zato bo treba upoštevati varnostne odredbe. Mislím, da bomo odslej tudi mi morali uvesti rezervacije, kar je za osmice povsem nenavadno. Še slabše bo v jeseni in pozimi, ker je v notranjih prostorih še težje

popili kozarček žlahtne kapljice, smo navajeni živahnosti, klepetanja na dvoriščih osmic in agriturizmov ter prometa, saj se ob lepih dnevih meščani radi vozijo na podeželje, da bi se naužili čistjšega zraka in izboljšali splošno počutje. Tega letos ni. O letošnjem drugačnem življenju na vasi smo se pogovorili z domačinom Borisom Pernarčičem.

Najprej bi te vprašal, kako je nastala današnja turistična kmetija Fruške?

V tej hiši sta živela dva brata Pernarčič s številno družino, eden je bil moj nono. Oba sta kmetovala, nono je ostal na tej kmetiji, brat pa se je preselil na kmetijo na začetku

časa. Spominjam se še, kako se je mama jezila, ker je oče ves zaslužek dela v papirnici porabil za kmetijo. Ta se je na tak način širila in zdaj imamo približno dva hektarja zemlje. Ko se je oče postaral, sem tudi jaz, poleg svojega dela v kamnoseškem podjetju, začel skrbeti za domačijo. V zadnjih letih sem bistveno zmanjšal urnik na podjetju in se zdaj lahko bolj osredotočim na skrb za kmetijo.

Kdaj ste začeli odpirati osmico?

Osmico je prvi imel oče, potem smo precej let do dejavnost opustili, leta 1991 sem jo pa spet odprl. V vseh teh letih smo vložili veliko sredstev v obnovo, bodisi zem-

ogled vasi, ampak mesta Trst. Nočijo pa prenočiti v mestu; naša vas je zanje neka strateška točka, od koder se odpravljajo v mesto. Drugi se pri nas zadržujejo več časa; ti so radi v naravi in izkoristijo čas bivanja pri nas za pohode

ske skupine Kras, začeli dostavo na dom. To pa ni enako, kot se srečati osebno na kmetiji in gojiti neposredne stike med pridelovalcem in kupcem. Upam, da se bo kmalu spet vse normaliziralo. Mislím, da smo domačini

zagotoviti varnostne razdalje. Mi, ki ponujamo tudi sobe, pa ne vem, kdaj bomo sploh imeli turiste, saj so meje za zdaj zaprte in ni še jasno, kdaj jih bodo ponovno odprli tudi za turizem.

Matevž Čotar

POGOVOR Ilde Košuta

TKS spet “s polno paro”

Tržaško knjižno središče je po enem mesecu zaprtja zaradi pandemije in po dveh tednih skrajšanega urnika začelo spet delovati “s polno paro”. Nekaj misli o tem posebnem obdobju je za Novi glas povedala upraviteljica Ilde Košuta.

Kakšna sta zdaj na pogled Trst in TKS?

Trst je pust. Ni tako živahen, kot smo ga navajeni. Sama sem se v zadnjem mesecu strogo držala predpisov, imam pa občutek, da so se po treh tednih izolacije nekateri naveličali te osamitve in so se začeli sprehajati tudi brez utemeljenega razloga. Marsikoga so za to tudi kaznovali. Zdjaj pa, ko so malo sprostili ukrepe, imam končno neki občutek vračanja k normalnosti.

Tržaško knjižno središče je bilo zaprto en mesec. Ko so dali odredbo, da lahko knjigarne spet odprejo, smo z veseljem takoj odprli tudi mi. Bila sem presrečna, da sem se lahko vrnila v službo. V začetku smo delali s skrajšanim urnikom, in sicer

od 8. do 14. ure, saj v okolici TKS ni večjih trgovin, zato je popoldne manj prometa in seveda strank. Zdjaj pa delamo spet po utečenem urniku, od 8. do 13. ure in od 15.30 do 19. ure.

Kakšen je bil odziv, ko ste končno spet odprli vrata knjigarne?

Odziv je bil takoj pozitiven.

Prišlo je precej ljudi. Opazila sem, kako so ljudje prav potrebovali pogovor in osebni stik. Vse to so gotovo zelo pogrešali. Tudi prodaja je zelo uspešna. V knjigarno je prišlo veliko staršev, ki imajo otroke v vrtcu, osnovni in srednji šoli. Otroci so v tem času končali brati knjige, ki so si jih izposodili, in ker so

knjižnice še zaprte, so prišli k nam po novo branje.

Kako ste se organizirali glede varnostnih ukrepov?

Tako kot po navodilih imamo uslužbenci na sebi masko in rokavice. Na pultu imamo razkužilo in gumijaste rokavice za stranke. Glede tega nismo imeli nobenih težav, saj se vsi zelo skrbno držijo predpisov, in preden vstopijo v knjigarno, vprašajo celo za dovoljenje, čeprav so naši prostori dovolj veliki, da se ljudje lahko razpršijo in vzpostavijo primerno razdaljo. Večkrat na dan razkužujem kljuko, pult in tiste površine, s katerimi pridejo največkrat v stik obiskovalci.

Res je sicer težko nositi cel dan masko na obrazu in rokavice. Le-te niso najbolj primerne, ko moramo delati kaj s papirjem. Orokavičene roke so bolj okorne. Držati papir v rokah ali listati po njem ni enostavno, najslabše pa je pripravljati darilne pakete.

TKS je znano tudi, ker ima večkrat v gosteh številne predstavitve in kakovostna predavanja... Vse to bomo pogrešali še nekaj časa, kajne?

Žal, mislim, da ja. Ne vem,

BESEDA NE ZASPI - VABILO RADIJSKEGA ODRA

Radijski oder, ta umetniška dramska skupina, je v prejšnjem tednu javnosti predstavila svojo spletno stran - www.radijskioder.com. V njej je Radijski oder sintetično predstavil svojo zgodovino, ki bo kmalu beležila 75 let neprekinjenega delovanja, svoje igralce, dramaturge in režiserje ter odigrane igre. Veliko prostora pa je odmerjenega sedanjemu kulturnemu utripu skupine, ki ga označuje delo za radijski medij in cela vrsta pobud na gledališko-pedagoškem področju. Spletno stran je umetniško oblikoval Andrej Pisani, večji del besedila zanjo pa je prispevala Maja Lapornik.

V času kulturnega mrtvila in prisilne socialne izolacije si je Radijski oder zamislil novo pobudo, ki ji je dal naslov BESEDA NE ZASPI: svojim poslušalcem bo Radijski oder vsak petek ob 19. uri na svoji spletni strani v poslušanje ponudil kratko pavzo umetniške pripovedi. Igralec (ali skupina igralcev) bo umetniško interpretiral odlomek znanega dela, krajšo povest, sklop poezij, monolog. ... Ime igralca in naslov od njega izbranega dela bosta razkriti v trenutku predvajanja, umetniško štafetno palico pa bo prvi prevzel dolgoletni igralec in znani režiser skupine. Tokrat gre za čisto igralška srečanja, pri katerih režiser ne sodeluje. Igralci Radijskega odra so sami izbrali odlomek, ki je tudi njih nagovoril, in ga umetniško interpretiral. Tonski mojster vseh srečanj bo Samuel Simonovič. Srečanja z umetniško besedo bodo vsem na razpolago na spletni strani pod razdelkom BESEDA NE ZASPI. Vsako srečanje se bo začelo ob petkih ob 19. uri, prvič v petek, 15. maja 2020, seveda pa bodo posnetki vsem na razpolago na spletni strani tudi kasneje.

Radijski oder se želi s to pobudo tvorno odzvati na čas, ki ga živimo, in še dodatno utrditi vez s svojim občinstvom.

kdaj se bodo lahko ljudje spet družili v prostorih brez varnostne razdalje. Mislím, da letos tega ne bomo dočakali. Gledališča in večji prostori se bodo mogoče lahko organizirali, mi pa težko. Knjigarna res ni majhna, a za predstavitve pri-

pravimo okoli 25/30 stolov. Če je treba zagotoviti en meter razdalje med vsakim, bi lahko priredili dogodek za 5 ljudi, kar bi bilo nesmiselno in tudi nepravilno do tistih, ki bi se ga ne mogli udeležiti.

MČ

Sožalja ob smrti msgr. Ravignanija

Spominu na škofa Evgena Ravignanija se je hvaležno poklonila **Slovenska skupnost**. V izrazu sožalja sta predsednik stranke Peter Močnik ter deželni svetnik in tajnik SSK Igor Gabrovec poudarila, da je bil pokojni vpet v ekumenski dialog. "Vrnili se je k Očetu upokojeni škof msgr. Evgen Ravignani. Zapustil je rodni Pulj z družino že leta 1946. Posvetil ga je škof Santin, maševal je v župniji sv. Vincencija in poučeval na liceju. Njegove homilije so odražale teološko pripravljenost in ljubezen do človeka. Čeprav je zapustil rodno zemljo, ni nikoli kazal nasprotovanja zaradi političnih ali narodnih razlik. Bil je vpet v ekumenski dialog in v sodelovanje med vsemi tu živečimi. Kot naslednik škofa Bellomija je odlično sodeloval s slovenskimi verniki in duhovniki in maševal v slovenskem jeziku. Rad je živel na Opčinah in je bil na razpolago za italijanske in slovenske maše. Pogrešali ga bomo. Klanjamo se njegovemu spominu, naj mu bo lahka zemlja in naj bo bogato poplačan za ljubeznivo skrb".

Da je bil msgr. Ravignani "prepričan graditelj sožitja med jezikovnimi in verskimi skupnostmi", je v izrazu sožalja podčrtal predsednik **Sveta slovenskih organizacij** Walter Bandelj. Na tržaškega škofa msgr. Gianpaola Crepalidija je namreč naslovil pismo, v katerem mu je izrazil iskreno sožalje ob smrti upokojenega tržaškega škofa. V dopisu je predsednik izrazil željo, "naj mu naš skupni Oče podeli večni mir in pokoj za dolgoletno služenje Kristusu in za dosledno oznanjevanje njegovega evangelija". Spomnil je na osebnost upokojenega tržaškega škofa, ki ga "slovenska narodna skupnost na Tržaškem ima v posebno lepem spominu, ker se ji je znal približati, ji prisluniti in z njo deliti lepe ter manj lepe trenutke". Zaradi tega so mu Slovenci hvaležni, tudi ker je bil reden obiskovalec glavnih prireditev, na katerih je večkrat nastopal kot gost in predavatelj, še dodaja Bandelj in poudarja, da se je Ravignani zapisal v srca slovenskih vernikov, ker jih je nagovarjal v slovenskem jeziku, v katerem so prejeli zakramente in živeli v krščanski veri. Škof Ravignani, poudarja predsednik SSO, je bil prepričan graditelj sožitja in dialoga med tržaškimi jezikovnimi in verskimi skupnostmi. Predsednik SSO končuje svoj dopis škofu Crepalidiju s prepričanjem, da so se zdaj izpolnile besede apostola Petra, ki si jih je pokojni škof izbral za geslo ob škofovskem posvečenju in izražajo njegovo veliko željo po združitvi z Jezusom, zaradi katerega je sprejel poslanstvo, da kot duhovnik spremlja božje ljudstvo. Nekdanjega tržaškega škofa Eugenia Ravignanija se je s hvaležnostjo spomnila tudi **Slovenska kulturno-gospodarska zveza**. "Kot visok cerkveni dostojanstvenik je bil tesno povezan s slovensko narodno skupnostjo v Italiji. Kazalka njegove občutljivosti je bilo tekoče obvladovanje slovenščine, s katero je nagovarjal člane naše narodne skupnosti, tudi mlade. Njegova prisotnost na številnih dogodkih Slovencev v Italiji kaže na dejstvo, da je njegova človeška občutljivost obsegala spoštovanje do vseh etničnih, verskih in jezikovnih skupnosti, ki tvorijo bogat kulturni mozaik Trsta. Pri tem gre izpostaviti njegov pogled, ki je cilj nad dialog nad težkim zgodovinskim spominom naše zemlje, pri čemer so bila za Slovence dragocena njegova delo v prid lika Jakoba Ukmarja". Ravignaniju se je na Twitterju hvaležno in ganjeno poklonila tudi senatorka **Tatjana Rojc**, ki je zapisala, da je pokojni bil človek Cerkev in kulture, ki je z veliko občutljivostjo znal in hotel sprejeti in poznati tudi slovensko kulturo. Bil je pravi pastir celotne tržaške verske skupnosti.

Zveza cerkvenih
pevskih zborov - Trst

sočustvuje s tržaško Cerkvijo
ob slovesu častnega škofa
Eugenia Ravignanija,
dragocenega graditelja
duhovnih in kulturnih mostov

Kraška ohcet šele naslednje leto

Organizatorji obveščajo, da
priljubljene prireditve ne bo

Zadruga Naš Kras, Občina Repentabor in KD Kraški dom sporočajo, da morajo, glede na nastalo situacijo v zvezi s pandemijo covid-19, odpovedati letošnjo izvedbo Kraške ohceti, ki naj bi konec avgusta potekala v repentabski občini. Zdaj ni možno napovedati, kako se bo situacija razvijala, niti, kakšni bodo državni in deželni predpisi in odredbe glede prireditev na odprtem, združevanja velikega števila ljudi in preventivnega obnašanja posameznikov v določeni situaciji.

Sama organizacija takega praznika terja vsekakor veliko naporov in časa, brez zagotovil o možni izpeljavi pa je kakršnokoli načrtovanje nemogoče.

Dana Purič in Ivan Kerpan, letošnja novoporočenca, situacijo sicer obžalujeta, saj gre predvsem za njun praznik in za njuno življenje, se pa zavedata, da je odločitev neizogibna, in se strinjata z odločitvijo organizatorjev. Izjavila sta, da razmišljata pozitivno in se veselita 29. avgusta 2021, ko naj bi se končno res "vzela" na Kraški ohceti.

Organizatorji se res iz srca zahvaljujejo vsem organizacijam, društvom in posameznikom, ki so že napovedali svojo pomoč in sodelovanje ob letošnji izvedbi. Zahvaljujejo se tudi domačemu župniku, gospodu Antonu Bedenčiču, za prijaznost in razpoložljivost.

Kljub vsemu torej: živijo ohceti - in nasvidenje v avgustu 2021!

V večnost je odšel nekdanji tržaški škof msgr. Evgen Ravignani

Izgubili smo iskrenega
prijatelja

Škofom Ravignanijem smo se zelo dobro razumeli, ker on je dobro poznal nas in naše stiske in pričakovanja in mi smo pozna-

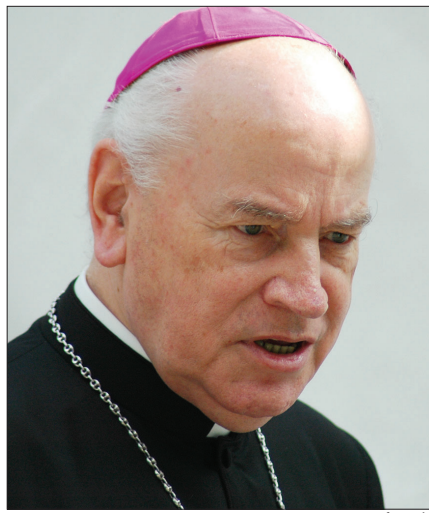

foto dd

li njega in nevelike, a problematične tržaške škofije. Od rane mladosti je dobro poznal raznolikost njenega socialnega sestava, njeno prislovično laičnost, tržaško miselnost, ki beži pred duhovnostjo, zadržanost Tržačanov do vseh drugačnih, vključno Slovencev, ki smo vendarle neodtujljivi del škofijske stvarnosti. Vsi škofje preteklega stoletja so se v Trstu morali ukvarjati z narodnostno mešanim prebivalstvom in se ukvarjati s težavami ne vedno lahkega sožitja. Tudi Ravignani se je razmer

dobro zavedal in si je ustvaril zelo realno podobo, kaj je bilo v Trstu mogoče doseči in kaj ne. Toda bil je dosleden zagovornik naših pravic in nam je vedno skušal pomagati. Prav zaradi tega smo Evgena Ravignanija imeli za svojega. Res je bil naš prijatelj in je to dokazoval na pastoralnih obiskih slovenskih župnij in društev ter z udeleževanjem slovenskega bogoslužja, pri katerem je pokazal, kako ceni slovensko ljudsko petje, še najbolj mu je prirasla k srcu *Lepa si, Lepa roža Marija...*, ki jo je imel kot pravo molitev Materi Božji. Preden je prevzel vodenje tržaške škofije,

je bil škof v mestu Vittorio Veneto, toda tudi tam ni pozabil na nas. Sredi osemdesetih let se je spet govorilo o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino in skupnost slovenskih duhovnikov iz naše dežele je pripravljala dokument v podporo slovenskih pričakovanj. Ravignani je v oktobru 1985 povabil na škofijo v mesto V. Veneto Dušana Jakomina in mene ter senatorja Angela Pavana, ki je takrat predsedoval komisiji za ustavna vprašanja. To je bila prilika, da sva uglednemu politiku prikazala in utemeljila

slovenske zahteve, on pa je dal nekaj koristnih napotkov in nasvetov za sestavo dokumenta. A počakati smo morali še dobro poldrugo desetletje, da

je zakon postal stvarnost. Tudi takrat se je Ravignani izkazal v podpori zakonu z odmevnim nastopom na javnem zborovanju v veliki dvorani Pomorske postaje v Trstu. Z njegovo smrtjo smo Slovenci izgubili iskrenega prijatelja, celotna škofija pa pravičnega, tenkočutnega in razumevočega voditelja tržaške Cerkev, katero je v koncilskem duhu znal odpreti sodelovanju laikov in dialogu s svetom.

Sergij Pahor

Okrog 23. ure v četrtek, 7. maja 2020, je po dolgi bolezni v Trstu umrl nekdanji tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Rodil se je 30. decembra 1932 v Pulju, leta 1946 se je preselil v tržaško škofijo, sicer pa je bil semeniščnik v Trstu, študiral pa je tudi v kraju Vittorio Veneto. 3. julija 1955 ga je msgr. Antonio Santin v katedrali sv. Justa v Trstu posvetil v duhovnika. Imenovan je bil za škofa v kraju Vittorio Veneto 7. marca 1983. 24. aprila 1983 ga je msgr. Lorenzo Bellomi posvetil v škofa v Trstu: 15. maja istega leta je odšel za škofa v Vittorio Veneto, kjer je pustil kot škof v trinajstih letih delovanja neizbrisno sled. 4. januarja 1997 je bil imenovan za tržaškega škofa, službo je nastopil 2. februarja istega leta. Leta 2009 je bil za novega škofa v Trstu imenovan msgr. Crepalidi, msgr. Ravignani se je umaknil, a je še vedno opravljal različne dolžnosti, dokler je lahko. Izjemno topla oseba, človek velikih znanj in tudi pristno človeške miline, ki je očarala vsakogar, ki se mu je približal, predvsem pa človek, ki je nevsiljivo vedno nagovarjal: vse to in več je bil msgr. Evgen Ravignani, ki nas je Slovence imel rad, govoril je odlično slovenščino, predvsem pa je bil izjemno srčen človek in Božji pastir vseh. Kot človek meje je poznal do potankosti vse otenke skupnega in večkrat nelahkega sobivanja med narodi, a je bil predvsem človek dialoga in vedno v službi Resnice. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Naj mu bo Večni dober plačnik ter naj mu pokloni večni mir in naj mu sveti večna Luč!

Ko smo v petek, 8. maja zgodaj zjutraj, objavili na spletu vest o smrti msgr. Ravignanija, je bilo veliko izrazov sožalja. Medtem ko je Bojan Brezigar napisal, da je bil pokojni z Illyjem zelo zaslužen za sprejetje zaščitnega zakona za slovensko manjšino, je nekdanji senator Stojan Spetič dodal, da je bilo odločilno dejstvo, da je pismo msgr. Ravignanija v rimskem parlamentu prebral Maselli in je tako šlo med akte za sprejem zaščitnega zakona.

Pogreb msgr. Ravignanija bo v četrtek, 21. maja, ob 11. uri v katedrali sv. Justa v Trstu.

Tiskovna konferenca o covidu-19
Fedriga o načrtih za
drugo fazo

Zadnja tiskovna konferenca v deželni palači na Velikem trgu je bila prve dni marca. Od takrat je minilo dva meseca. V četrtek, 7. maja, je potekala tiskovna konferenca, ki jo je sklical guverner Massimiliano Fedriga in na kateri so poleg omenjenega spregovorili tudi deželni podpredsednik Riccardo Riccardi, tržaški prefekt Valerio Valenti in župan Roberto Dipiazza. Politični predstavniki so seznanili medije s spremembami izrednega stanja zaradi covid-19 v Furlaniji Julijski krajini. Obenem je nudila tiskovna konferenca skoraj neki občutek vračanja k normalnosti, kar je bil tudi prevladujoči argument pred pričetkom med časniki, fotografiji in televizijskimi operaterji. Kljub maskam in varnostnim razdaljam je bil res poseben dogodek, ki je prisotne spravil spet v stik z že skoraj pozabljenim načinom vsakdanjega dela. Prefekt Valenti je na kratko prikazal številke, predvsem kar se tiče monitoriranja prebivalcev v FJK. Od 10. marca do 5. maja so pregledali 194.871 oseb, kaznovali so jih 8.080, 122 obtožili zaradi lažne izjave in 17, ker so bili pozitivni na virus in niso ostali v izolaciji. Pregledali so med drugim 68.012 komercialnih dejavnosti in naložili globo 99 lastnikom, ki so kršili pravila odloka. Prefekta v drugi fazi

skrbita predvsem dva kočljiva vidika življenja, in sicer sistem javnih prevozov, pri katerem lahko pride do stika in druženja več ljudi, in tudi zahajanje na plaže oz. sončenje v poletnem času.

Podpredsednik Riccardi je prikazal številke na področju zdravja. V deželi so do danes opravili več kot 82.000 brisov, pozitivno je to, da je število oz-

pet ne poslabša.

Župan Dipiazza se je predvsem zahvalil Deželi FJK za ukrepe, ki so bili zelo učinkoviti in so nedvomno pripomogli k temu, da smo med deželami v najboljšem stanju. Tudi župana skrbita poletje in zahajanje na morje, a zagotovil je, da na občini pripravljajo primerne ukrepe tudi glede tega. Skrbijo pa ga predvsem gospodarstvo in trgovine, saj številni ljudje čakajo na ponovni zagon dejavnosti.

Sklepno misel je imel guverner Fedriga. Zahvalil se je županu in prefektu za odlično sodelovanje, ki se je v kriznem času še bolj okrepilo. Zahvalil se je

Privoščil si je tudi kritiko na račun državne vlade, ki v kriznem stanju zahteva izjemne finančne prispevke posameznih dežel. Če bo nadaljevala to politiko, FJK ne bo imela dovolj finančnih sredstev za plače zdravnikov in za skrb posameznih občin in civilnih služb. Najprej je treba pomisliti na naše območje in na naše ljudi, ki so zdaj v veliki stiski, ter brati temeljne pravice naše dežele, je sklenil Fedriga.

V četrtek popoldne je potekala tudi skupščina dežel, na kateri je Fedriga pozval državo, naj bi dežela FJK skrajšala termine za ponovno odprtje dejavnosti, in sicer 11. maja naj bi odprli

dravljenih stabilno in višje od okuženih. Najbolj skrb vzbujajoče pa je stanje v domovih za ostarele. V teh je bilo opravljenih več kot 9.000 brisov. V deželi je bilo 309 smrtnih žrtev, od teh 150 v domovih za ostarele. Dežela FJK je reagirala dobro, podpredsednik pa je opozoril, da je treba biti v drugi fazi pozorni, da se stanje zo-

tudi civilni zaščiti. Strategija, za katero se je odločila FJK, je bila prava, in to dokazujejo podatki. Smo namreč med deželami, ki se najbolj uspešno borijo proti pandemiji, je poudaril Fedriga. Guverner je na koncu tiskovne konference povedal, da se dežela primerno pripravlja, da bi zvišala število opravljenih brisov na 6.000/7.000 dnevno.

trgovine, 18. maja pa bolj kočljive dejavnosti, kot so npr. bari, restavracije in frizerski saloni. "Grožnja" mu ni uspela, saj je država odločila, da se morajo vse dežele držati določenih rokov. Po zadnjih novicah gleda, da bodo vse dejavnosti lahko ponovno odprle v ponedeljek, 18. maja.

MČ

Razmišljanje v osamitvi Življenje ne bo več takšno, kakršnega smo bili vajeni

Mali traven se je odel v bujno obleko zelenja, ki jo poživlja barvitost raznovrstnega cvetja. Kristalno čista modrina neba je brez vsakršnih belih črt, ki jih navadno puščajo za seboj letala. To spokočno lepoto narave je prejšnji dan skalila nepričakovana sprememba vremena s sivim nebom in mrzlo burjo, ki je zapihala čez kraško planoto. S cvetoče češnje je odnašala bele lističe in jih vrtinčila v zraku kot snežinke. Neuspešno se je na nebu upiral galeb sunkom burje, ki so ga nosili onkraj obronka nad vasjo proti Tržaškemu zalivu. Po travniku skaklja kos, nedaleč stran še sraki in kavka, ki brskajo pri iskanju hrane ali kaj drugega za svoja gnezda. Siničke in taščice se podijo okrog krmilnice in odnašajo semena v grmovje, kjer se v miru krmijo. Gledam modrina neba, to lepoto stvarstva v popolni tišini, brez hrupa motornih vozil, ki bi kalila ta spokojni mir. Lepo bi bilo in zdravju koristno sprehajanje med bori ob uživanju svežine smolnatega zraka iglavcev nad vasjo. A tudi to je prepovedano zaradi koronavirusa, ki se širi po svetu. In v bližnji prihodnosti ni na vidiku kakšnega uspešnega cepiva ali zdravila, ki bi preprečevalo to bolezen. Po spletu se širijo razne novice glede te bolezni, ki je izbruhnila daleč v Wuhanu na Kitajskem. A hitro premikanje ljudi v današnjem času z enega na drugi konec sveta je prineslo to bolezen tudi v Evropo in drugam v zahodni svet, kjer se hitro širi še posebno

v zaprtih prostorih domov za onemogle. Pred ne mnogo leti je bilo v svetu že več nalezljivih bolezni, ki pa niso prizadele tako kot ta razvitega zahodnega dela sveta. Vplivni mogočeži to paniko v svetu pridno izkoriščajo s svojimi korporacijami, z dobavo sanitetne opreme za zaježitev in zdravljenje te bolezni, kot tudi z razvijanjem ustreznega cepiva proti temu

virusu. To krepi njihove poslovne interese. Preprost človek pa je kot jetnik zaprt na lastnem domu in čaka, kaj bo prinesel naslednji dan. Morda opustitev teh drastičnih ukrepov, ki mu kratijo normalno življenje, ali kakšno pametnejšo rešitev iz tega nemožnega stanja. (Ko to pišem je bil omiljen kakšen neživljenjski ukrep – npr. sprehodi v naravo). Evropska unija se v tej krizi ni izkazala za učinkovito pri reševanju nastalih problemov. Predvsem se ni izkazala kot pobudnica skupnih rešitev pri dobavi potrebnega sanitetnega materiala za zaščito prebivalstva. Vsaka država posebej je iskala rešitve za nastali problem in se zapirala v svoje meje in s tem še poslabšala to kritično stanje med državami,

ki se vleče od begunske krize naprej, z različnim gledanjem na nastale probleme. A pri vsem tem ni prav vse negativno. Narava si je v tem času malce opomogla od onesnaženosti ozračja s toplogrednimi plini, ki uničujejo naš ekosistem. Tudi pri ljudeh je opaziti malce več strpnosti, ko v določeni razdalji čakajo v vrstah pred nakupovalnimi trgovinami brez pripomb. To me spominja na čas vojne, ko ni bilo izbire prehrane in niti kruha. Zdi se mi, da smo postali tudi malce bolj ponižni, skromni in manj razsipni. Ta izkušnja z osamitvijo v tej bolezenski stiski je tako čemu tudi koristila. Zemlja zdaj kliče, da jo preoramo, posadimo in posejemo. A vse je omejeno na premikanje v bližini doma. Onemogočena je nabava sadik in semena, kot smo je bili navajeni v preteklosti. Prav tako je z nabavo živeža, ki ga lahko kupimo samo v bližnjem trgovskem centru. Kakšna je ta Evropska unija, ki ni znala na samem začetku širjenja te bolezni dati pravih navodil: takojšnjo omejitve gibanja v tistih predelih, v katerih se je pojavila kužna bolezen; s tem bi preprečila drastične ukrepe, ki so jih sprejele države vsaka po svoje z zapiranjem meja in osamitvijo celotnega prebivalstva v državi sami. Morda gre to moje razmišljanje predalet, saj me vodi do drugega problema. Doleg je bilo veliko govora o individualizmu, o računalniški zasvojenosti med mladimi, ki jih odvrča od neke-

ga normalnega odnosa med ljudmi. Vse je postalo virtualno, vse na daljavo. In prav v to nas potiskajo današnje razmere in tisti, ki od tega imajo svoje račune. Tudi letošnji velikonočni prazniki so minili ob praznih cerkvah, brez skupnega praznovanja vstajenske daritve in blagoslova jedi. Vse samo na daljavo po televiziji ali spletnih kanalih. Morda se motim, a zdi se mi, da bo to še dodatno ošibilo družbeno življenje in duhovno stanje današnjega človeka. To povezovanje na daljavo vodi v hromitev tudi drugih družbenih dejavnosti, ki so že danes v težavah zaradi pomanjkanja ljudi. Veliko časa bo preteklo, da se bo življenje kolikor toliko povrnilo v neko normalno stanje. Vsekakor ne bo več takšno, kot smo ga bili vajeni do te preizkušnje s to kužno boleznijo. Že bežni pogled na odnose med ljudmi v tej prisilni osamitvi nam kaže skrb vzbujajoče stanje družbe. Samo mahanje rok od daleč v pozdrav. Skoraj brez besed, brez izmenjav misli s sosedi. Vse samo po telefonu ali drugih elektronskih povezavah. To ni nobeno normalno človeško komuniciranje. To je postopno družbeno hiranje, ki ne vodi nikamor.

Potrebna bi bila popolna prenova s pravičnejšo ureditvijo svetovnega družbenega sistema, z drugačnim pogledom na svet in preživetje prihodnjih rodov. Brez pohlepne egoizma in pretiranega izkoriščanja naravnih danosti; vse bi slonelo na podlagi pravične porazdelitve svetovnega bogastva med ljudmi na vseh celinah sveta. In s tem do drugačne vizije razvoja človeške družbe. Morda bo le prišlo človeštvo do spoznanja, da ne more zaupati peščici mogočnejšev, ki krojijo usodo človeštva z vojnami in dobičkonosnimi povezavami korporacijskih družb z izkoriščanjem in teptanjem pravic revnega dela prebivalstva tega planeta.

Pavel Vidau

Obvestila

Narodna in študijska knjižnica je ponovno odprta za izposajo, vendar le po predhodnem naročilu gradiva (040 635629, trst@knjiznica.it ali 040 9896153, mladinskioddelek@knjiznica.it). Info, naročila, vračila in brezkontaktni prevzem gradiva: Ul. S. Francesco 20 (ponedeljek, sredo, petek 8. - 16.; torek in četrtek 10. - 18.), Oddelek za mlade bralce, Ul. Filzi 14 (ponedeljek, petek 8. - 14.; torek, sredo, četrtek 13. -

19.). **Smučarski klub Devin in Kmetija Kolišče** sporočata, da zaradi izrednih razmer odpade tudi Mednarodni enogastronomski, zgodovinski in didaktični pohod Kolišče, ki je bil načrtovan za nedeljo, 17. maja 2020. V upanju, da se bomo člani vseh sodelujočih društev in kmetij in vsi zvesti udeleženci pohoda srečali pod Grmado prihodnje leto, želimo vsem pohodnikom, izletnikom in planincem veliko sončnih dni, varnih poti in užitkov v naravi.

Kratke

Občinske uprave naj s konkretnimi ukrepi podprejo ponovni zagon podjetij in družine v stiski!

Igor Gabrovec, občinski svetnik liste Skupaj – Insieme, stranke, ki je v opoziciji v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu, a je pripravljena na sodelovanje z večino, je poslal tole sporočilo: "Petdeset tisoč evrov, ki jih je devinsko-nabrežinska občinska uprava namenila razpisu v podporo podjetjem v težavah, lahko razumemo le kot prvi in simboličen obliž. To je zelo razvidno zlasti, če upoštevamo število potencialno zainteresiranih podjetij, ki že nekaj mesecev prisilno mirujejo ali so drastično omejila svoje delovanje. Decembra lani smo sprejeli obračun, ki je beležil nekaj milijonski presežek, od katerega je vsaj nekaj sto tisočakov evrov gotovinsko razpoložljivih sredstev. Prav tako mora občinska uprava izkoristiti vse deželne in državne instrumente, ki omogočajo in bodo omogočali nižanje ali celo izničanje nekaterih občinskih davkov ter spodbujali promocijske dejavnosti. V prihodnjem obdobju bodo gostinska podjetja, se pravi kavarne, gostilne, osmice, kmečki turizmi, predvidoma začela sprejemati goste, kar pa bo podvrženo novim omejitvam. Zato kot opozicija predlagamo, da se tudi v devinsko-nabrežinski občini za vsaj tekoče leto ukine davek na zasedbo javnih površin in skrajno poenostavimo birokratski postopki za pridobitev ustreznih dovoljenj. To pomeni, da bi lahko lokalni lažje razmahnili svojo dejavnost in torej streženje gostov na odprtih prostorih, na pločnikih in trgih, kar bi bolje omogočalo ohranjanje razdalje med odjemalci. Prav tako moramo razmišljati o konkretnih popustih na davku za odvažanje smeti, ki gostinska podjetja ta čas hudo bremeni kljub večmesečni zamrznitvi vsake dejavnosti in zaslužka. Podobno velja za številne naše družine v stiski. Občinska uprava je hvalevredno, to smo že povedali, sredi aprila kupila in razdelila vsaki družini po nekaj zaščitnih mask kirurškega tipa, torej za enkratno uporabo. Za deset tisoč mask je uprava odštela skoraj deset tisoč evrov, kar ni najbolj ugodna cena. Res je, da so bile pred nekaj tedni maske težje dosegljive, vendar naj uprava pri morebitnih novih nabavah izbere bolj ugodne ponudbe, po možnosti v sodelovanju z drugimi javnimi upravami, ki lahko skupaj dosežejo boljše odkupne pogoje".

Deželni in občinski svetnik Igor Gabrovec o kažipotih v Sesljanu

"Začudeno in osuplo smo se zazrli v komaj odkrite cestne kažipote, ki jih je družba FVG Strade postavila na novem križišču v Sesljanu. Napake so tako grozne in večkratne, da bi si človek lahko mislil, da niso slučajno. Verjetno pa gre za preprost, vendar zaradi tega nič manj hud primer neverjetne in hude malomarnosti. Že takoj bom posredoval tako pri odgovornih cestnega podjetja kot tudi pri županiji, da se sramotni kažipoti takoj odstranijo in v najkrajšem času zamenjajo z novimi in, seveda, pravilno napisanimi!"

Slovenka iz Italije v mednarodnem okolju (10)

Prvi koraki nazaj v svobodo

Zgodilo se je pred nekaj dnevi. Nič hudega sluteča sem hodila po stanovanju, ko so se nenadoma odprla vhodna vrata in je skozi stopil moj sestanovalec ... Tako me je prestrašil, da bi skoraj zakričala, in, čeprav že dva meseca živiva skupaj, je bil tudi on v tistem trenutku videti, kot bi zagledal duha.

Do te manjše nezgode je prišlo zaradi sprememb, ki so se začele dogajati v Granadi. Vsi smo začeli izkoriščati ponovno pridobljeno svobodo, kar v mojem primeru pomeni, da se zvečer odpravim tekat ali na sprehod. Sestanovalec se je prestrašil ob pogledu na moj popolnoma rdeč obraz; ko mi je to povedal, sem se pogledala v ogledalo in mu morala z rahlim obžalovanjem dati prav, saj me je prvi tekaški podvig po dveh mesecih bolj ali manj sedečega življenjskega sloga res spremenil in paradižnik. Jaz pa sem skoraj zavreščala, ker ga brez očal in v oblačilih "za zunaj" prvi trenutek nisem prepoznala. Nazadnje sem torej doživela "šok", ki ga v razmišljanju iz svoje prejšnje kolumne sploh nisem vzela v poštev.

Čeprav so pravila socialnega distanciranja še vedno stroga, je občutek, ko lahko po tolikem času spet stopaš po granadskih ulicah, nepopisno lep. Počasi se privajam na novo rutino: vsak dan komaj čakam na sončni zaton, saj dovoljenje za sprehode velja le od 20. ure naprej, kar pa niti ni slabo, glede na to, da se andaluzijske temperature sredi dneva

dvigajo tudi do 35 stopinj.

Na začetku svojega prvega večernega sprehoda sem se počutila podobno kot tisto sončno nedeljo v januarju, ko sem si prvič ogledala Granado: znašla sem se v predelu mesta, ki ga ne poznam najbolje, in ob misli na to, da se je večina mojih Erasmus prijateljev že pred ali med karanteno poslovila od Španije, sem začutila osamljenost. V tistem trenutku sem sklenila, da se ne bom več sprehajala sama, ampak bom prosila koga od stanovalcev, da me pospremi, glede na to, da se je dovoljeno sprehajati

v dvojce z nekom iz istega bivališča. A že v istem večeru sem spremenila mnenje: ko sem se sprehodila po "svoji" Granadi do krajev, ki sem jih pred izrednimi razmerami redno obiskovala, sem spoznala, da to ni več mesto, v katerega sem vsa prestrašena prvič stopila konec januarja. Zdaj me na to mesto veže ogromno spominov, ki me po eni strani napolnjujejo z otožnostjo, po drugi strani pa z upanjem, saj to niti ni

več mesto, po katerem sem se sredi marca zadnjič sprehodila na poti v samoizolacijo. Marsikateri meni ljub lokal še vedno sameva v temi, a vsaj pred nekaterimi lahko že opaziš prve stranke, ki z maskami in rokavicami potrpežljivo čakajo na naročila za "s sabo".

Tako kot povsod tudi pri nas ne manjka prebrisanec, ki so manj stroga pravila takoj izkoristili za večja druženja: saj razumem, da študentje na izmenjavni hočejo čim bolj uživati preostanek svojega časa v Španiji, vendar mi gre res na živce, ko na socialnih omrežjih vidim slike s kake prepovedane hišne zabave, predvsem zato, ker so taka srečanja gotovo pripomogla k dejstvu, da je Granada ena od edinih dveh andaluzijskih provinc, ki zaradi preštevilih okužb še nista stopili v naslednjo fazo, ki je bila predvidena 11. maja. Veliko raje na ulicah opazujem kreativnost ljudi, ki so možnost sprehajanja po cesti izkoristili za ponovno zblizanje s prijatelji, ne da bi pri tem kršili pravila. Moj najljubši prizor je bil, ko sem pred nekaj dnevi na ulici videla dve starejši gospe, obe z masko na obrazu, ki sta navdušeno pozdravljali starejši par, ki jima je mahal skozi okno svojega stanovanja. To precej glasno izmenjavanje pozdravov so končali z besedami, da se naslednjega dne spet vidijo ob isti uri.

Mojca Petarso

Vse številke Mladike tudi na portalu Digitalne knjižnice Slovenije

Založba Mladika obvešča, da so na portalu Digitalne knjižnice Slovenije (www.dlib.si) v digitalni obliki prosto dostopne vse številke dosedanjih letnikov tržaške revije Mladika, od prve številke prvega letnika leta 1957 do danes (z izjemo lanskega in letošnjega letnika). Prav tako so na portalu dostopne vse številke mladinskega lista Rast do leta 2018. Revija je dostopna v datotečnih oblikah pdf in txt ter z izvozom v EndNote. Iskalni niz je Mladika (Trst). Digitalna objava revije odlično ovrednoti izredno bogostvo, ki ga predstavlja 63 let neprekinjenega izhajanja tržaške revije, ki so jo doslej urejali Jože Peterlin, Dušan Jakomin in Marij Maver. Revija se v poglobljenih člankih in rubrikah loteva sodobnih problematik s področja ekologije, družbe, politike in sveta kulture ter objavlja krajša leposlovna besedila.

Zbornik o pionirjih ekonomske modernizacije na Slovenskem Podjetniška rodbina Tönnies je bila dejavna tudi v naših krajih

Zbornik Stoletje družine Tönnies. Zgodovina in tehniška dediščina, ki je izšel pri ZRC SAZU-ja, govori o delovanju in bivanju omenjene podjetniške rodbine, ki je pustila svoj pečat v slovenskem prostoru in mnogih avstro-ogrskih mestih. Njeni člani so bili dejavni od sredine 19. do polovice 20. stoletja v gradbeniškem sektorju, livarstvu in strojni industriji. Bili so pionirji ekonomske modernizacije na Slovenskem.

Podjetje Gustava Tönnies, ki je po zapustitvi rojstne Švedske pridobil delovne izkušnje v mnogih evropskih državah, se je leta 1844 iz Gradca preselilo v Ljubljano. V današnji prestolnici so Tönniesovi do konca druge svetovne vojne sezidali železniško postajo, tobačno tovarno, cukrarno, opero, glavno pošto, sodno palačo, Mladiko, Banko Slovenije, evangeličansko, šentjakobsko in šempetrsko cerkev, tri vojašnice in vrsto meščanskih hiš. Tönniesovo je bilo do leta 1873 največje industrijsko gradbeno podjetje na Kranjskem.

V letih uresničevanja proge Južne železnice so Tönniesova podjetja

sodelovala pri gradnji postaj med Ljubljano in Trstom, kjer so zgradila skladišna poslopja v pristanišču in glavno železniško postajo.

Zgodovina Tönniesov je povezana tudi s Krasom in Istro. Da bi si zagotovili gradbeni material, so v drugi polovici 19. stoletja kupili kamnolome v Nabrežini, Mornjanu in Repnu. Pomemben je bil tudi prispevek Tönniesovih k razvoju strojne industrije in energije na Kranjskem. V njihovih tovarnah je bilo zaposlenih 650 ljudi. Dejavnost so bili tudi na Trbižu. Kar se tiče narodnosti, so se Tönniesovi imeli za Nemce, ki so pa dobro sodelovali tudi s slovenskimi organizacijami in društvi. Politično se niso opredeljevali za ene ali druge. Kaže, da jim oblasti v prvi Jugoslaviji niso bile naklonjene, zaradi česar njihova podjetja niso prejela naročil. V tridesetih letih preteklega stoletja so zabredli v velike težave. Pred koncem druge svetovne vojne se je večina preostalih pripadnikov družine Tönnies izselila v Nemčijo.

Monografija sistematično analizira delovanje podjetnikov tudi z

vidika ekonomske učinkovitosti poslovanja, podjetniških strategij in načinov obvladovanja tveganj, socialnih omrežij in odnosov s politiki v času nacionalizma. V delu so tudi opisi njihovih življenjskih navad in slogov bivanja. Knjigo sestavljajo trije razdelki: Zgodovina, Tehniška dediščina in Gospodarstvo. Besedila so v prvem razdelku napisali ekonomist Stojan Jakopič in zgodovinarja Peter Vodopivec in Andrej Studen. Avtorji drugega razdelka, v katerem teče beseda o Tönniesovih strojih in izdelkih v Tehničnem muzeju Slovenije, so Vladimir Vilman, Roman Kos in Anton Bergant. Poglavlje tretjega razdelka o podjetništvu, družbenih izzivih in podjetniških elitah v slovenskem ekonomskem zgodoviniopisu je napisal Zarko Lazarevič, ki je skupaj z Milanko in Stojanom Jakopičem zbornik tudi uredil. Zadnji sestavek v delu, v katerem je objavljeno bogato slikovno gradivo, je prispeval predsednik Slovensko-švedskega društva Janez Pergar.

Lani je bila v prostorih Arhiva Republike Slovenije v Ljubljani na ogled razstava Gustav Tönnies in sinovi o gradbenih dosežkih, ki so jih na Slovenskem izdelala Tönniesova podjetja. V ljubljanskih Kosezah, kjer so Tönniesovi imeli opekarno, je po njih poimenovan park z bajerjem, nekdanjim glinokopom. V Nabrežini se je do dandanašnjih dni ohranil toponim "pri Tönniesu", kjer je ta rodbina posedovala kamnolom s poslopji, v katerih so prenočevali delavci.

Cilj prikaza delovanja rodbine Tönnies je ohranitev spomina, saj doslej njena dediščina ni bila predmet javne obravnave. Zbornik je zapolnil to vrzel.

Mch

Posojilnica bank, edina slovenska banka na Koroškem, na pragu prodaje Skrivnosti britanskega prevzema

Na Koroškem se je prejšnji teden sprožil nevaren plaz, ki bi lahko imel zelo hude posledice za gospodarsko življenje slovenske narodne skupnosti v Avstriji. Banka Reiffeisen se je odločila za prodajo edine slovenske banke na Koroškem. Gre za Posojilnico Bank, ki je nastala leta 2016 s spojitvijo 7 slovenskih posojilnic.

Prodaja in razrešitev uprave
Poglejmo zadnje dogajanje. Od leta 2017 je 95-odstotni lastnik Posojilnice Bank Reiffeisen. Ker sta obe banki osnovani na združništvu, je bil tedanji prevzem, ki ga bomo sicer nekoliko bolj osvetlili v nadaljevanju, precej naravna poteza. Zato pa se toliko bolj čudimo nenavadni in za zdaj še nepojasnjeni odločitvi, da bi avstrijski velikan na področju združništva zdaj slovensko banko rad prodal finančni družbi iz Združenega kraljestva. Ta odločitev je sprožila več reakcij v odnosih med lastništvom in vodstvom banke, zaradi česar se je nadzorni odbor Posojilnice Bank, ki ga obvladuje lastnik, odločil, da bo razrešil vodstvo, ki se ni strinjalo z zadnjimi potezami. Reiffeisen je namreč od uprave, ki jo je do nedavno vodil Felix Wieser, zahteval, naj začne postopek preobrazbe slovenske banke iz zadruge v delniško družbo in naj hkrati začne postopek prodaje. Upravni odbor teh smernic ni želel uresničiti. Nekdanji predsednik Wieser je razloge za to pojasnil v pogovoru za televizijski dnevnik Rai TDD. Pri tem je navedel tri razloge. Upravitelji so po njegovih besedah odgovorni vsem članom in ne samo največjemu

Reiffeisen. Pri tem je potrebno pojasniti, da je sicer Reiffeisen 95-odstotni delničar slovenske banke, a da ima ostalih 5 odstotkov kapitala v lasti kar 10 tisoč članov. Drugi razlog, ki ga navaja Wieser, je neupoštevana zahteva uprave, da naj se pridobi neodvisno izvedensko mnenje o utemeljenosti prodaje, ki naj ga izdela zunanja institucija. Tretji in najpomembnejši razlog pa je dejstvo, da uprava (pa tudi člani banke) ni dobila nobene informacije o kupcu, ki se zanima za slovensko banko. "Zaradi pomanjkanja ključnih informacij se uprava ni mogla odločiti za sprožitev

liko znanega. Zdajšnji lastnik naj bi v imenu novega napovedal, da bo Posojilnica Bank še naprej poslovala na področju bančništva, da bo centrala banke ostala v Celovcu in da bo ohranila poslovanje tudi v slovensščini, če bo to gospodarsko smiselno. Ravno ta formulacija je najbolj skrb vzbujajoča, ker dejansko pušča odprte vse možnosti. Kdo bo ocenjeval "gospodarsko smiselnost" poslovanja v slovensščini? Če te besede preberemo med vrsticami, lahko v njih vidimo dokaj pesimistično napoved za prihodnost slovenskega

bančništva na Koroškem. K vsemu temu je treba dodati še pomembno dejstvo. Posojilnica Bank je zelo pomembna tudi za slovensko prosvetno in kulturno delovanje na Koroškem. Letno namreč podeljuje slovenskim organizacijam približno 300 tisoč evrov prispevkov.

Kako smo prišli do tega?

7 slovenskih posojilnic se je spojilo v Posojilnico Bank leta 2016. Takrat je bilo precej težav s kreditnim portfeljem banke. Problematičnih kreditov (pozor, to niso odpisi ali izgube) je bilo za okoli 150 milijonov evrov. Del teh kreditov se je v naslednjih letih v celoti "vrnil", a leta 2017 je bila slika vse prej kot pozitivna. Po mnenju nekaterih poznavalcev naj bi sicer takrat del kreditov "nalašč" prejel prenikzo bonitetno oceno. Sledila je namreč nujna zahteva po dokapitalizaciji. To operacijo je izvedel Reiffeisen, ki je leta 2017 vstopil v Posojilnico Bank s 73 milijoni evrov in s 95-odstotnim lastniškim deležem.

kil

postopka prodaje. To pa je pripeljalo do razrešitve naše uprave", je še pojasnil Wieser.

Neznani Britanci

Kdo je kupec, ki naj bi se zanimal za slovensko banko, ni znano. Reiffeisen je napovedal le, da gre za finančno družbo iz Združenega kraljestva (torej naj ne bi šlo za banko). Ob tem se pojavlja več neznank: gre za družbo iz ene številnih davčnih oaz Združenega kraljestva (londonski City je že sam po sebi velika davčna oaza)? Ali v nekoliko drugačni različici dogajanja: gre za družbo, ki želi zaradi brexita preprosto imeti svojo postojanko v Evropski uniji? O tem se Reiffeisen še ni izrekel. Kaj pa glede nadaljnje glave slovenskega poslovanja banke po prodaji? Tudi o tem ni ve-

Obsodbe vreden dogodek v Benečiji

Se spet začne protislovenska gonja?

Kulturno društvo Rečan iz Garmeka v Benečiji je bilo pred dnevi vpleteno v zelo grdo zgodbo, katere okviri so povsem megleni in vzbujajo osuplost in skrb v slovenski manjšinski skupnosti. Pri KD Rečan se sprašujejo namreč, komu koristi in predvsem ali se ponovno začne dolgoletna umazana protislovenska dejavnost v Benečiji.

Pred dnevi so namreč neznanca na ponarejenem papirju društva in s ponarejenim podpisom predsednika prijaviли županji, čedajskim orožnikom in zdravstveni službi slabo stanje nekega konja, kar naj bi bilo nevarno v zdajšnji virusni krizi. Da je lastnik konja soprog grmiške županje, le dodatno zapletla zgodbo. Zadeva očitnega ponarejanja je zelo resna, zato se je predsednik društva po svojem odvetniku obrnil na videmsko sodišče.

POGOVOR Polona Dominik, laična misijonarka v Etiopiji

"Lahko rečem, da s tem, kar dajem, sama veliko več pridobim!" (1)

Polona Dominik prihaja iz Ljubljane. Po izobrazbi je socialna pedagoginja. Že dobro leto živi v Etiopiji. Je laična misijonarka in dela z uličnimi otroki v salezijanskem katoliškem centru Don Bosco Children. To je šola in dom njenih otrok in tudi njen dom. Z njimi je ostala tudi v času pandemije. Rada jih ima in jih ni hotela zapustiti, kljub vsem nevarnostim. Prosila sem jo za pogovor.

Najprej hvala, ker si se odzvala povabilu. Bi se lahko na kratko predstavila?

Prihajam iz župnije Ljubljana Trnovo, škofijske župnije, kjer sem bila vzgojena v katoliški veri, za katero sem zelo hvaležna. Gledbe sem vero začela doživljati kasneje v gimnazijskih letih, ker sem hodila v katoliško gimnazijo. Moja želja je bila vedno predvsem pomagati mladim, v kakršnihkoli težavah, kjerkoli v svetu. Reševanje mladih dobesedno pomeni rešiti življenje, saj mu pomagaš v življenje. In nikoli si nisem mogla zamisliti nič bolj pomembnega kot to. Življenje (po mojem mnenju) lahko rešuješ kot zdravnik, kot duhovnik ali kot vzgojitelj. Meni je namenjeno le-to.

Po poklicu si socialna peda-

goginja. Kaj pravzaprav je socialna pedagogika in kako si se odločila za ta študij?

Za socialno pedagogiko sem se odločila zato, ker je najbližje temu, kar sem hotela delati: pomagati mladim v težavah odrasčanja. Socialna pedagogika ima zelo široko področje dela in študija, ki vsebuje tudi preventivni vzgojni sistem sv. Janeza Boska, po katerem sem bila vzgajana tudi sama, ko sem hodila na salezijansko gimnazijo. Bila sem precej težavna mladostnica in salezijanci ter ostali na gimnaziji so mi pomagali pri odrasčanju. Takrat sem se odločila, da bom tudi sama, ko bom velika, pomagala mladim. Za tiste, ki ne vedo: don Bosco je svetnik, ki je v 19. stoletju pomagal revnim mladim na ulicah, v Italiji in po svetu, kamor se je kongregacija razširila že v času njegovega življenja.

Kot socialna pedagoginja si bila zaposlena v več osnovnih šolah. Kaj ti je dal študij in kako si lahko pridobljeno znanje uporabila pri delu v našem okolju?

Zaposlena nisem bila ravno v osnovnih šolah, sem pa delala tudi z osnovnošolci. Pet let sem bila zaposlena v salezijanski nevladni organizaciji SKA-

LA - Mladinska ulična vzgoja. Tam sem delala že v času študija, in to mi je odprlo veliko obzorij, predvsem pa me naučilo izhajati iz mladih samih, iskati njihove močne točke, postaviti njih, posameznike in skupine, v središče svojega dela. In če to zmoreš, potem delaš tako, da odgovarjaš na njihove dejanske potrebe. S študijem in delom na Skali

sem se naučila sprejemati drugačnost in predvsem tega, da me nič ne preseneti in ne ustraši. Tri leta sem delala tudi v Vzgojnem zavodu, kjer bivaajo in se šolajo mladostniki s posebnimi potrebami, predvsem z vedenjskimi in čustvenimi

težavami.

Trikrat si že pustila stalno službo in odšla kot prostovoljka v Afriko. Je ta želja v tebi vzklikala že v otroštvu?

Kot otrok si nisem nikoli mislila, da bom kdaj živela v "tretjem svetu". Sem precej mestno bitje in veliko sem potovala po največjih evropskih mestih. Med študijem oziroma ob koncu le-tega sem bila več kot eno

Amsterdamu so tedaj začeli program pomoči afriškim priseljencem, ki niso imeli sredstev in doma. Pomagala sem v dnevnem centru zanje in z njimi preživela veliko časa. Imela sem torej veliko priložnosti, da sem se seznanila z njihovo kulturo (največ jih je bilo tedaj iz Nigerije), veliko je bilo pogovorov... In prav ob tem mi je postalo preprosto blizu vse, kar je afriškega. Drugače tega ne znam opisati. Začutila sem, da bi rada nekoč delala v Afriki. Seveda je minilo potem še kar dosti let, preden sem to res uresničila, pomembne in prave odločitve zorijo namreč dolgo časa. Nisem poznala misijonarjev, le ljudi - Afričane, ki sem jih srečala v Amsterdamu. Kasneje sem se v času letnega dopusta enkrat odločila za prvi obisk Afrike, kot turistka; da vidim, ali mi bo Afrika tudi v živo tako blizu. Približno tri tedne sem bila z dvema prijateljicama v Tanzaniji in... še vedno mi je bila Afrika zelo všeč. Počutila sem se domače. In takrat sem začela zelo resno jemati svojo željo.

Kakšne izkušnje si prinesla s seboj, ko si se vrnila domov? Katere afriške države si še obiskala kot prostovoljka?

Že prvič se mi je Afrika še bolj

vrtisnila v srce. Leto kasneje, še vedno sem bila zaposlena na Skali, sem bila že odločena, da bom nekoč delala v Afriki. Zopet je prišel čas dopusta, ki sem ga izkoristila v ta namen. Misijonar Danilo Lisjak je bil odprt za mojo željo, da spoznam konkretne možnosti na afriških tleh. V treh tednih mojega dopusta mi je pomagal spoznati salezijanske ustanove v Ugandi, Kongu in eno šolo tudi v Ruandi. Zelo globoko izkušnja, po kateri nisem bila nikoli več enaka. To je bilo zelo drugače od moje prve turistične izkušnje. Zdaj sem videla, kako revni ljudje tu živijo, kakšne težave imajo, kaj salezijanci tam delajo, in še bolj začutila željo, da ostanem tam. In zelo zelo težko mi je bilo ob vrnitvi domov. Ko imaš neko spoznanje, ga ne moreš ignorirati in živeti, kot da ga ni. Takrat sem si rekla, da se bom vrnila, vendar za dolgo obdobje, ne le za kratek čas. Nisem hotela biti nekdo, ki pride pogledat, kako živijo, in se vrne nazaj v svoje udobje. Zato sem se odločila, da dam odpoved v svoji službi pri salezijancih v Sloveniji in grem k salezijancem "čez lužo".

/ dalje
Špela Pahor

Razmere na Slovenskem v teh izrednih časih

V Sloveniji potrebujejo skupno zavzetost države in politike za premagovanje virusa covid-19!

Za sedanje razmere v Sloveniji je pomembno naraščajoče spoznanje, da so politični tvorci, mislimo na stranke, v sporu in ostro obračunavajo med seboj, novi koronavirus pa pogosto postaja le obrobna tema. Vlada sicer hitro sprejema in uveljavlja zaščitne ukrepe za zajezitev in brzdanje epidemije, toda opozicija tega ne vrednoti in ne priznava, pač pa skoraj za vsak ukrep navaja, da je oziroma bo težko izvedljiv. Tako zatrjuje tudi za sprostitev javnega potniškega prometa, ki je bila uvedena pretekli ponedeljek hkrati z obnovo delovanja zdravstvenih ambulant, zobozdravstvenih ambulant in vnovičnega odprtja še nekaterih drugih dejavnosti. Opozicija že vnaprej poskuša razvrednotiti tudi odprtje vrtcev, osnovnih šol in priprave na splošno in poklicno maturo v gimnazijah in drugih srednjih šolah. Vse omenjene sprostitev bi uvedli 18. maja. Celotna opozicija pa utemeljuje in podpira nezakonite proteste množice ljudi, pretežno mlajših, ki ob petkih zvečer v Ljubljani, Mariboru ter v majhnem obsegu tudi v Kopru na kolesih protestirajo proti vladi in njenim ukrepom zoper virus covid-19. Proteste na kolesih je podprl tudi nekdanji premier

Dr. Žiga Turk

Marjan Šarec, za kar mu napovedujejo kazensko ovadbo. Vlada namreč opozarja, da protesti na kolesih pomenijo kršitev zakona o naležljivih boleznih in kršitev odredbe o prepovedi gibanja večjega števila ljudi na javnih mestih. Proteste na kolesih podpira vsa opozicijska javna občila in obe najbolj vplivni televiziji, TV

politiki navajam oceno, ki jo je podal dr. Žiga Turk, znani slovenski intelektualca in politični analitik. Pravi: "Čudi me ta popadljiv pristop do vlade, to histerično nasprotovanje vsemu, kar naredi, proti vsemu, kar dela in načrtuje. Priznati bi morali vsaj njeno dobronamernost".

Vlada je doslej v dveh svežnjih zakonov in z množico izvršilnih predpisov, finančno in na druge načine podprla celotno gospodarstvo in okoli milijon 300 tisoč državljanov, prizadetih zaradi virusa. Zahteve ali prošnje za pomoč pa še pošiljajo. Tiste, ki so utemeljene in upravičene, bo vlada odobrila v tretjem

Slovenija in komercialna POP TV. Mediji, ki so uperjeni zoper vlado, so zamolčali, da je internetni portal Vox v ZDA Slovenijo označil za zgodbo o uspehu v boju proti pandemiji. Po ugotovitvi omenjenega portala "je Slovenija pokazala, da odločni vladni ukrepi in posredovanja vlade v kriznem obdobju lahko pomagajo preprečiti širjenje bolezni med ljudmi". Za ponazoritev razmer in vzdušja v slovenski državi in v

svežnju zakonov, predloži le-teh so že pripravljene. V novih zakonih bodo zmanjšali tudi težave gostinstva in turizma, tema dejavnostima je virus povzročil veliko škodo in druge posledice, ki jih bo domnevno mogoče odpraviti šele čez naslednjih pet let. V teh dneh potekajo tudi mrzlična pogajanja o možnem odprtju meja med državami. Dobre namere ogroža virus, ki bi se lahko razširil čez meje. Vendar pa menijo, da bodo kmalu vsaj del-

no odprli meje, najprej s Hrvaško, Avstrijo in tudi z Italijo. Hrvaško naj bi, tako ugibajo, najprej obiskali tisti slovenski državljani, ki na območju od hrvaške Istre pa do Dalmacije in njenih otokov posedujejo kar okoli 110.000 nepremičnin in plovil. V vladi pa medtem z zadovoljstvom in zadoščenjem sporočajo, da ima država v zavodu za blagovne rezerve dovolj zaščitnih sredstev in zdravstvene opreme, tudi za primer, da bi se pojavil nov val koronavirusa. Zdravko Počivalšek, minister za gospodarski razvoj in tehnologijo, poudarja, da zadostne zaloge pripomočkov za premagovanje epidemije zanj pomenijo največji uspeh in dosežek. Zavrača vse navedbe opozicijskih strank, ki so zoper njega v parlamentu vložile interpelacijo. (Navajam, da interpelacija pomeni zahteva poslancev politične stranke ali skupine poslancev, da minister ali vlada odgovorita na vprašanja v povezavi z njuno politiko. Interpelacija je navadno podana tudi z namenom, da minister odstopi in vlada razpade). Vlada je na interpelacijo opozicijskih strank odgovorila z zahtevo

za sklic izredne seje državnega zbora, na kateri so (ali bodo) obravnavali 80 strani dolgo vladno poročilo o stanju in nabavah opreme, potrebne v epidemiji novega koronavirusa. Poročilo, dodane so mu mnoge priloge, je zelo kritično do nekdanje vlade in njenega predsednika Marjana Šarca in pohvalno do zdajšnje vlade in njenega predsednika Janeza Janše. Brane Golubovič, vodja poslanske skupine Liste Marjana Šarca, se je v polemiki pred zasedanjem državnega zbora odzval, rekoč, "da sedanja vladna koalicija želi izvesti sodni proces proti vladi Marjana Šarca in njenim uradnikom, pri tem pa izvzema tiste, ki sedijo tudi v aktualni vladi".

Splošno stanje gospodarstva je zaradi uničevalnega delovanja virusa slabo. To kljub naporom in prispevkom vlade za ublažitev posledic. Sodeč po poročilu in napovedi Evropske komisije, naj bi Slovenija letos doživela sedemodstotni padec bruto domačega proizvoda, slovenski Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) pa predvideva osemodstotno nazadovanje gospodarstva.

Hkrati z nazadovanjem gospodarstva pa se hitro povečuje brezposelnost. V Sloveniji je zdaj okoli 90 tisoč ljudi brez dela.

Zanimivo in spodbudno je, da tako Evropska komisija kot tudi slovenski Urad za makroekonomske analize in razvoj za leto 2021 napovedujeta hitro premostitev gospodarske krize in obnovo rasti. Prav je, da obeležimo in počastimo 7. maj iz leta 1952, ko je izšla prva številka slovenskega katoliškega tednika Družina. Zgodilo se je v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici nad Novo Gorico. Ustanovitelj časnika je bil apostolski administrator msgr. dr. Mihael Toroš, ime

Družina pa je navdihnil in predlagal njen prvi glavni urednik dr. Jože Premrov. Družina je bila sprva lokalni časnik za Goriško, postopno pa so ga z veliko prizadevnostjo in naporom izdajateljev in sodelavcev dvignili na raven vslovenskega verskega časopisa. Leta 1965 je Družina dosegla že vse slovenske župnije in zamejstvo, zdaj pa ta časopis lahko prejemajo tudi slovenski rojaki v velikem številu tujih držav. Naklada Družine znaša okoli 35 tisoč izvodov, je pa tretji najbolj prodan tednik v Sloveniji. Družino bogatijo tudi priloge, tako spletna stran, družbena omrežja, knjige in revije. Časnik jubilat upravičeno in zaslužno vzbuja ponos in občudovanje ne samo vernih ljudi, temveč celotnega slovenskega občestva.

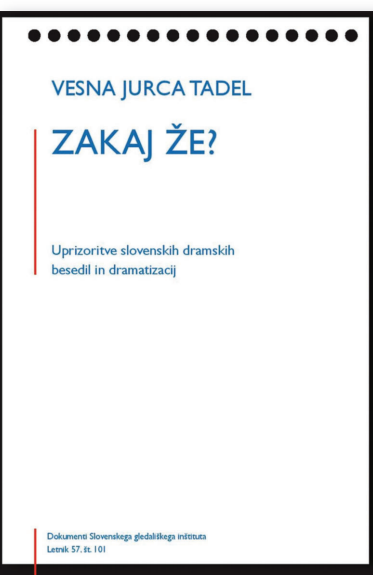
Marijan Drobež

Slovenski gledališki inštitut - Izšla je nova publikacija

Zakaj že?

Slovenski gledališki inštitut (SLOGI), ki domuje na Mestnem trgu 17 v Ljubljani in je bil zaradi izrednih ukrepov ob razsajanju koronavirusa zaprt za obiskovalce, je v ponedeljek, 4. maja, lahko spet odprl svoja vrata, seveda ob ustreznih navodilih za vse tiste, ki vstopajo vanj tudi za ogled Gledališkega muzeja. Veselje ob ponovnem odprtju prostorov so pri inštitutu izrazili tudi z izidom nove publikacije z naslovom Zakaj že?, ki je izšla izpod peresa Vesne Jurca Tadel. V njej so kritični zapisi o uprizoritvah slovenskih dramskih besedil in dramtizacij od sezone 1999/2000 do sezone 2012/2013. Objavljeni so bili v revijah Sodobnost in Ampak, v časopisu Delo in v štirinajst dnevniku Pogledi, pri katerih je Tadelova sodelovala kot zvesta in kritična spremljevalka gledaliških predstav na Slovenskem in v tujini. Knjiga nudi tudi pogled v uprizoritve tujih avtorjev, katerih dela so dramtizirali slovenski ustvarjalci. V njej je tudi nekaj zapisov o avtorskih predstavah, ki jih je izbrala avtorica. Vesna Jurca Tadel je bila po diplomu iz dramaturgije na AGRFT zaposlena v Mestnem

gledališču ljubljanskem in tu bila dve sezoni (1991/1992 in 1992/1993) tudi v. d. umetniškega vodje. V letu 1999 je pisala za revijo Sodobnost o uprizoritvah

slovenskih dram, med 2003 in 2011 pa za rubriko Gledališki dnevnik. Od 2003 do 2006 je o predstavah ljubljanske Drame pisala za Delo, za revijo Ampak pa eseje o gledališču v rubriki Ves svet je oder, od l. 2010 do 2013 pa v Pogledu. Knjiga Zakaj že? vsebuje izbor približno tretjine vseh njenih poglobljenih gledaliških kritik. Tadelova, ki je bila l. 2007 predsednica žirije Borštnikovega srečanja in med letoma 2007 in 2011

članica žirije za nagrado Kresnik, je tudi prevajalka. V angleščino je npr. prevedla mnogo dram Vilija Ravnjaka, Boštjana Tdla in Matjaža Zupančiča. Od l.

2013 je zaposlena na Ministrstvu za kulturo in ne piše več gledaliških kritik.

Urednik publikacije mag. Primož Jesenko je o knjigi napisal tudi tole: "Skoraj poldrugo desetletje 1999-2013 se z razgledišča leta 2020 nemara ne zdi pretirano oddaljeno. Prav to dejstvo pa odzvanja tudi kot klicaj, saj nas pogled na aktualni medijski položaj gledališke kritike (in umetnostne kritike v celoti) navaja v skrušenost ob 'kronološkem' dejstvu, kako sunkovito se je položaj za gledališko kritiko v medijskem in duhovnem obnebu

Slovenije poslabšal in tone še naprej. Prizadevanja odločevalcev zelo razvidno ne segajo dlje od deklarativnih fraz. Pomen strokovno zanesljive gledališke kritike, na katero posebej opozori tudi pisec spremne študije dr. Lado Kralj, se zdi vse bolj odveč". Kdor bi želel imeti knjigo, jo lahko naroči na naslovu slogi@slogi.si. Cena znaša 18 evrov, vanjo ni vključena poštnina.

IK

Tino Mamić

DALMATINO

34

V zakulisju medijev in politike

Pisatelj in pesnik Igor Gošte, dolgoletni urednik zasavske lokalne televizije ETV, se je pred dvema letoma znašel na cesti. Ob tem bi vsak, ki pozna slovensko medijsko krajino, najprej pomislil, da gre za desnosredinskega novinarja, ki ni bil po volji levičarskim urednikom in lastnikom. Ali obratno. Ali da je bil lastnik nezadovoljen s kakovostjo novinarjevega dela. Česa drugega si nihče ne bi mogel predstavljati. Da bi šef, ki z novinarjem deli podobne, demokratske vrednote in je z njegovim delom zadovoljen, novinarja odpustil, se zdi povsem neverjetno. A se je zgodilo ravno to.

Goštetu je namreč demokracija sveta: zato bo kritiziral vse nedemokratične prakse tako politikov iz krogov nekdanje partije kot novih demokratov. Korupcija je pač korupcija, ne glede na to, kdo jo zagreši. In tako se je Gošte znašel na cesti, ker je višji v "ravni poveljevanja" pritisnil na lastnika. A ni šlo le za odpoved, ampak so to pospremili tudi mnogi internetni čivki politikov, polnih manipulacij. Gošte je vse to popisal v knjigi V zakulisju. Ne s kakšno posebno grenkobo, saj je počakal dve leti, ampak z željo pokazati drugo plat: zakulisje slovenskega političnega in medijskega odra. Tako je nastala pripoved, mestoma napeta kot politična kriminalka.

Seveda je vse povedano iz prve roke in gre zato za osebni pogled. A kdor Gošteta pozna, ve, da je knjigo napisal poštenjak, ki po duši ni maščevalen in noče svojih pogledov nikomur vsiljevati. Zato so nekateri opisi njegovih preganjalcev gotovo manj kritični, kot bi bili, če bi jih napisal slehernik. V uvodu v knjigo je tako napisal, da se opravičuje, če je koga užalil - želel je popisati samo golo resnico ob spoštovanju do vseh omenjenih. Kot bralec lahko potrdim, da mu je zapisano povsem uspelo. Brez vsake jeze in brez želje po maščevanju, kar je sicer med slovenskimi politiki dokaj pogosto.

Gošteta so politiki skušali utišati, a se jim ni izšlo. So ga onemogočili, to pa drži. Zelo so mu zožili tudi medijski prostor. A njegov glas je vendarle ostal. Roko so mu ponudili na tedniku Reporter, kjer je lahko začel redno honorarno pisati. Pomagali so njemu, hkrati pa ohranili njegovo novinarsko ustvarjanje, kar je, posebej v teh časih, doprinos k medijski svobodi in demokraciji. Po drugi strani pa je v svojem slogu, z veliko ljubeznijo do svojega Zasavja, nadaljeval snemanje oddaj in pogovorov,

ki se predvajajo na internetu in nekaterih lokalnih televizijah. Na prvi pogled gre za male zgodbe. Ko pa jim prisluhneš, najdeš v njih mnoge velike resnice in modrosti. Edina njihova "napaka" je, da se dogajajo izven kroga ljubljanske obvoznice.

V ozadju Goštetovega izgona z mesta urednika ETV je zdajšnji predsednik vlade Janez Janša. Tega ni treba kaj posebej dokazovati, saj lahko tudi človek, povsem nevešč interneta, hitro ugotovi, kaj je Gošte v življenju naredil in kaj je o njem Janša napisal. Gošte je na svojo televizijo vabil mnoge

demokratične politike in kulturnike, ki jih levičarski mediji povsem ignorirajo. Opozicija, posebej SDS, je leta in leta edina povabila s kake televizije dobivala od Gošteta. Kako je to pomembno v tej rdeči medijski puščavi, vodilni v SDS in NSi zelo dobro vedo. Zato so mu v SDS večkrat ponujali, da bi zanje kandidiral na volitvah.

Gošte je Janši pred ustanovitvijo Nove24tv jasno povedal, da to ni modra poteza. Najprej zaradi podhranjenosti vseh slovenskih medijev demokratične usmeritve, ki bodo tako dobili še manj drobtinic, saj jih bodo morali deliti z zelo drago televizijo. Tako se je zgodba začela. Končala se je, da je Janša besno napadel njega in njegovega intervjuvanca, nekdanjega poslanca, ki je izjavil, da sta bila Bajuk in Janša v času prve Janševe vlade skregana. To sicer ni bila nobena novost, saj so to vedeli vsi boljši politični analitiki. In to še danes znajo potrditi mnogi, ki so sodelovali v vladnih kabinetih. Janša je vse skupaj na tvtiterju označil za laž. In pritegnila mu je množica njegovih anonimnih somišljenikov, ki jih je sicer po mojih podatkih precej manj kot ustvarjenih profilov. Za nekoga v Janševi bližini sem slišal, da ima kar deset mobilnih telefonov.

Goštetova knjiga "posameznih dogodkov in pogovorov, kot se jih spomni" je zelo dragocena za vse, ki jih zanima politika. Za leve in desne. In za tiste, ki razglašajo, da niso ne eno ne drugo. Posebej pa je knjiga zanimiva za politične akterje in analitike. Zanje je Janez Janša, po mojem mnenju najbolj sposoben slovenski politik po Antonu Korošču, zagonetna osebnost, ki jo le redki dobro poznajo. Knjiga seveda ne odgovarja na vprašanje, zakaj JJ že leta vleče določene poteze, za katere nimamo pojasnil. A kljub temu o njem pove veliko. Predvsem veliko tistega, česar JJ ne bi hotel povedati.

Igor Gošte

POGOVOR Z 8. strani

“Vesel sem s svojo življenjsko izbiro!”

Kakšne birokratske zapreke ste morali premostiti, ko ste se lotili “polžereje”?

Birokratskih zadev ni bilo veliko. Težava je pa v tem, da je njihovo urejanje zelo zamudno, ker imamo v Italiji veliko zakonov. Na začetku sem “romal” od enega urada do drugega, da sem uredil vse, kar je bilo treba. Šele nato sem lahko začel kupovati vse potrebno za postavljanje ograde, mreže, namakalnega sistema.

Tudi zdaj morate upoštevati kakšna posebna določila pri gojenju in prodaji polžev?

Pri delu moram upoštevati splošna pravila, ki jih določa inštitut za gojenje polžev v Italiji, npr. to, da jih moram hraniti s svežim sadjem in zelenjavo. Dajejo pa mi tudi veliko nasvetov glede opravič za redno vzdrževanje njive, na kateri imam polže. Omenjeni inštitut organizira tudi tečaje, ki jih moram obiskovati, da sem vedno seznanjen s spremembami in novostmi na tehničnem področju. Nekatera pravila pa si sam “izmi-

Po končani krizi načrtujem razširitev svoje dejavnosti na področje predelave in prodaje izdelkov za nego kože in telesa. Naj povem, da ima krema iz polže slino zelo pozitivne učinke proti staranju kože. Ker je antiseptik, ima zdravilne in regenerativne lastnosti. Tudi v farmaceutiki jo uporabljajo, npr. v sirupu proti kašlju ali za hitrejše celjenje ran in ureznin.

Kakšno je sploh polževo meso in kaj vsebuje? Je primerna hrana tudi za tiste, ki so venomer v dieti?

Polževo meso je lahko alternativna hrana pri naših prehrabnih navadah. Nasičeno je z beljakovinami in vitamini skupine B, zato je lahko prebavljiv izdelek. Ne glede na to, kako polže kuhamo, bo njihovo meso vsebovalo koristne aminokisljine, veliko proteinov in zelo malo, skoraj nič maščobe. Prav zaradi tega lahko imamo polževo meso za dietično. Saj se polži prehranjujejo z zelenjavo, zelo radi imajo stročnice, ki vsebujejo proteine. Zato so polži odlična hrana pri dieti, pa tu-

jo v posodo z žagovino ali moko, tako da se očistijo sluzi. Po tem splošnem “prečiščevanju”, sam dobro očistim s krtačko vsakega polža posebej, da imajo kupci z njimi čim manj dela: le trikrat jih morajo splakniti v vodi, preden se lotijo kateregakoli recepta. V nekaj urah je vse pripravljeno. Sam sem si zastavil cilj spodbuditi ljudi, da bi začeli spet kuhati in jesti polže, kot je bilo v navadi pri nas nekoč, ko jih je bilo v naravi baje dosti več. Tisti, ki so poskusili moje polže, so jih začeli zelo ceniti. Odjemalci so zadovoljni, ker so moji polži neoporečni: ne uporabljam strupov in jih ne hranim z moko ali kakšno drugo industrijsko krmo.

Bi povedali tudi kakšen zanimiv in nepretežak recept?

Na moji spletni strani raída. it jih je za vse okuse. Posredovali so mi jih izkušeni kuharski mojstri, ki že mnogo časa pripravljajo zmeraj nove jedi iz polževega mesa.

Kaj pa vi, imate morda kak posebno ljub recept?

Meni so zelo všeč polži z nadevom, to se pravi z maslom, peteršiljem, česnom, “po francosko”. V paradižnikovi omaki s polento jih ponuja gostilna Al Ponte del Calvario, na nabodalu s sirom in zelenjavami pa Lokanda Devetak. Zelo okusne so tudi “tagliatelle” z “ragjem” iz polžev, pa tudi nabodala s polži in “panceto”, pa polpete s polževim mesom in zelenjavo... Meni so polži všeč na katerikoli način!

Katerega pa pripravljate najraje za prijatelje ali domače?

Za prijatelje najraje pripravljam “polže z nadevom”. Že prvič sem z njimi doživel veliko odobravanje. Iz pečice vzamem kakih 50 polžev hkrati! Ko jih ponudim, ne ostanejo na pladnju več kot pet minut! Tudi tisti prijatelji, ki so bili bolj skeptični in niso verjeli, da so polži dobri, me zdaj sprašujejo, kdaj bo naslednja “polžja pojedina”. Res mi je v veliko zadoščenje, da sam pridelujem in kuham zdravo hrano ter natančno vem, kaj vsebuje.

Kakšna pijača pa se najbolj

je ujema s polži?
S polži lahko postrežemo marsikatero pijačo. Lahko jih okušamo z belim ali rdečim

ki bi bil alergičen na polže. Je pa seveda možno tudi to.

Mislím, da je v neki furlanski vasici praznik polžev.

Ob koncu pa najpomembnejše vprašanje: če bi kdo izmed bralcev želel kupiti vaše polže, kaj mora storiti?

slim”. Eno izmed teh je to, da ne bom nikoli uporabljal strupov na svojih njivah in vrtovih. Gojim polže, ne da bi onesnaževal okolje. Lahko zatrdim, da je moja dejavnost okolju prijazna.

Imate kakšne posebne načrte za čas, ko bo končno kriza koronavirusa mimo?

di za športnike, saj v njej najdejo alternativni vir proteinov.

Bi nam morda lahko razkrili, kako je sploh treba ravnati s polži, preden jih damo v lonček?

Preden damo polže v lonček, moramo prečistiti njihove želodce. Nekateri jih zato da-

vinom raznih lokalnih proizvajalcev, lahko pa tudi s pivom. Izbiro prepuščam gostincem, saj so najboljši izvedenci.

Morda bi znali povedati tudi, zakaj so nekateri ljudje alergični na polže?

Alergija na določeno hrano je odvisna od osebe, ki pač ne prenaša nekaterih snovi. Osebo ne poznam nikogar, ki bi bil alergičen na polže.

Ste morda kdaj sodelovali na njem?

Te dejavnosti se šele lotevam. Moj cilj je najprej ta, da bi razširil prodajo polžev na še druge lokale v Gorici in okolici. Letos smo s prijatelji načrtovali, da bi postavili stojnico s polži na Okusih ob meji, a zaradi izrednih razmer, ki jih povzročata koronavirus, to ne bo mogoče. Poskusili bomo pa naslednje leto!

Kje jih lahko najde?
Dosegljiv sem po telefonu, Facebooku ali po mailu ... Moji kontakti so objavljeni na spletni strani raída. it.

Ko bo te krize konec, bom svoje polže, razne vrste zelenjave in kreme prodajal tudi na goriški tržnici.

Najlepša hvala za zanimiv pogovor in veliko sreče pri nadaljnjem delu in novih zamislih.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (291)

Poglejmo naprej (2)

Športna aktivnost je ključna za ohranjanje psihofizičnega zdravja.

WHO svetuje 150 minut športne aktivnosti na teden, to je dnevno 20 minut.

V Evropi je kar 26 % odrasle populacije neaktivne.

Med pubertetni v Evropi, to so otroci med 11. in 15. leti, je kar 83 % premalo aktivnih!

Med leti 1998 in 2008 se je debelost podvojila. Sedeči način življenja je kriv tudi za smrtnost, ki je tu izražena v milijonih smrti na letni ravni:

Arterijska hipertenzija: 7,5

Kajenje: 5,1

Diabetes: 3,4

Sedeči način življenja: 3,2

Debelost: 2,8

Sedeči način življenja je vsako leto kriv za 3.200.000 smrti na svetu in 360.000 smrti v Evropi.

Študija: Lack of exercise responsible for twice as many deaths as obesity, Ekelund et al. American Journal of Clinical Exercise, 2015.

Študija: Effects of physical inactivity on major non-communicable disease worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy, Lee et al. Lancet, 2012.

Mentalno zdravje in sedeči način življenja: Disability Adjusted Life Years predstavlja 20 % težav z zdravjem v Evropi in ovira eno osebo od štirih v določeni fazi življenja v Evropi.

83.000.000 ljudi v Evropi trpi zaradi mentalnih težav.

Veliko študij dokazuje, da sta fizična aktivnost in mentalno zdravje povezana in da fizična aktivnost zmanjšuje depresijo, anksioznost, slabo samopodobo, psihološki stres.

Genetika od avstralopiteka do današnjega

človeka ostaja enaka za 97 %. Paleogenetika nam govori, da se je v 140.000 letih genska zasnova spremenila samo za 0,003 %.

Zadnjih 10.000 let se genetika človeka ni spremenila. Ko se je genska evolucija končala, je bila fizična aktivnost vedno nujna za preživetje po principu: veliko fizične aktivnosti in malo hrane!

Geni so bili zasnovani, da živijo v sovražnem okolju. Radikalna socialna sprememba je spodnesla gensko zasnovo, ki je zdaj močno divergentna.

Skratka, naši geni pričakujejo, da bomo športno aktivni, drugače se deaktivirajo, saj nimajo več razloga za bivanje. To pa predstavlja prvi korak do bolezni.

Toliko nam večkrat na dan poudarjajo, naj bodimo za božjo voljo odgovorni, naj bodimo doma zaprti, naj držimo razdaljo, naj nosimo maske, naj si razkužujemo roke. To je nedvomno potrebno. Nihče pa ne poudarja, naj bodimo fizično aktivni, naj se ne redimo. Saj prehrana

in fizična aktivnost vplivata za 70 % na naše zdravje! Kdor, recimo, kadi, bi moral biti grobo kaznovan v času koronavirusa, saj škoduje sebi in ogroža zdravje vseh nas, ker so pljuča, poškodovana od tobaka, veliko bolj dovzetna za virusno okužbo.

Morali bi širiti nagrade med ljudmi, recimo telefonsko aplikacijo; kdor doseže 10.000 korakov na dan, kot jih že dolgo priporoča svetovna znanstvena organizacija, prejme skledo sadja ali zelenjave brezplačno domov!

Joj, kako bi bili tega veseli mnogi, ki so že obubožali in se le stežka prebijajo skozi tedne oz. hodijo po hrano na Karitas. Pa vemo, da tam dobijo moko, riž, olje, ne pa sadja in zelenjave!

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,

tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRITIT2V00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku

70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 12. maja 2020, ob 13. uri

Domači namizni tenis Kras napredoval, A1 lige pa ne bo sprejel

Z uspešnimi nastopi pred izbruhom virusa in izrednimi razmerami so si namiznoteniške igralke Kras prislužile napredovanje spet v ekipno A1-ligo. Kot smo poročali, so v nekaterih drugih športnih panogah zveze ravnale drugače in so sezono 2019/2020 dejansko izbrisale, italijanska namiznoteniška zveza FTET

pisarni, je pa plod njihovega truda in učinka v prvem delu sezone v vsekakor težki državni ligi. V dokaj izenačeni B skupini so do odpovedi nadaljevanja prvenstva predstavnice zgoniške občine zbrale pet zmag, dva neodločena izida in en poraz. Napredovanje torej vendarle ostane, zdaj pa je v društvenem odboru čas odločitev.

Vse kaže, da varovanke slovaškega trenerja Dušana Michalke ne bodo nastopile v višji ligi, ki bi predstavljala prehudo breme tako finančno kot tehnično, v bistvu pa dekleta (Katja letnik 1979, Vanja 81, Martina 84) niti nimajo časa za treniranje in dolga

pa je v moštvenih prvenstvih sklenila nagraditi ekipe, ki so se najbolje odrezale od oktobra do četrtega marca, ko so sezono uradno prekinili. Naslovov državnih prvakov in prvakinj sicer ne bodo dodelili. Je pa Kras ob prekinitvi tekmovanj v A2-ligi krog pred koncem v svoji skupini zasedal prvo mesto, zato je prejel povabilo za sodelovanje v najvišji konkurenci v novi športni sezoni 2020/2021. Vražje mamice, sestre Martina in Vanja Milič ter njuna sestrična Katja, ki jim je pomagala Ukrajinka Viktorija Lučenkova, so tako v svoji bogati karieri dosegle še en uspeh, ki je delno dozorel v

gostovanja (na primer dvakrat na Sardinijo). Sklep bodo morali sprejeti prav kmalu, najbolj verjeten scenarij pa je ponovno sodelovanje v bolj dostopni A2. Zato pa bodo bržkone napredovanje unovčili Krasovi fantje, ki jih je – v istem uradnem sporočilu – v višjo B2-ligo prav tako povabila državna namiznoteniška federacija. Zanimivo, za mizo si je tudi ta prestop iz C1-lige izborila Martina Milič, ki je uspešno nastopala s fanti. V ekipi je bil kot igralec (in trener) Dušan Michalka, ob njiju pa mlada Luca Ceppa in Simone Fazi.

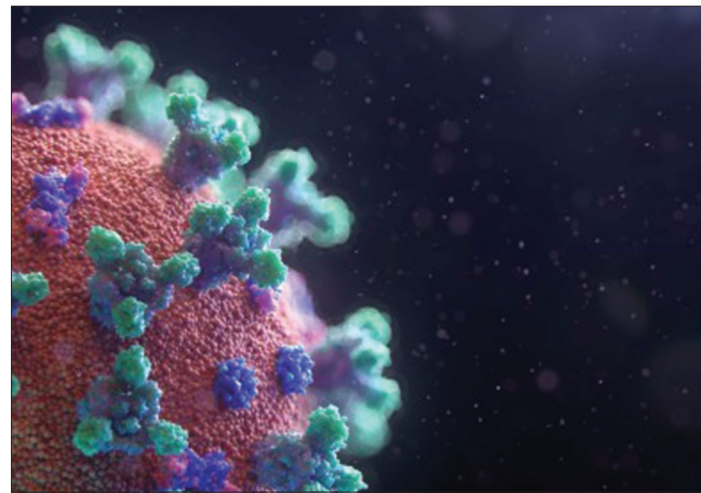
HC

Uredniška politika medijev v Sloveniji Medijska pandemija

Komaj poznam voditelje držav, ki bi državljanke tako sproti obveščali o stanju krize covid-19, kot jih slovenski. Občudujem potrpežljivost ministrov in sodelavcev, ki kljub izčrpanosti od naporega dela zavzeto odgovarjajo na provokativna, tudi primitivna ali žaljiva vprašanja novinarjev. Njihovo "spraševanje" daje vtis, da bolj kot javnosti služi promociji političnih botrov oziroma ohranjanju privilegijev in promoviranju levičarjev, ki ne prej na formalni oblasti ne zdaj v opoziciji ne kažejo znakov skrbi za blagor naroda in državljanke, pač pa svoj interes. Tipičen primer je volilno-politični pamflet, "obogaten" z "večernim kolesarjenjem", ki spominja na "mirovne" pohode leta 1991. Torej "kritika" vlade za promocijo opozicije, ki so ji prej in zdaj medijski promotorji servilno služili. Dobro je tudi na "upor" v ptujski bolnišnici, ki ga odgovoren človek ne more sprejeti, pogledati v tem kontekstu. Torej od uredniške politike medijev, tudi na RTV SLO, bi kritičen državljan pričakoval celovito vsestransko in pravično informacijo o zapletenem stanju ter delovanju politikov in vseh udeležencev v krizi. Nasprotno: vodstva in novinarji se ukvarjajo z vsiljenimi, postranskimi in omejenimi temami, kot osebna svoboda, kaj pa odgovornost do skupnosti? Pohvalo veleposlanikov Sloveniji pa RTV SLO predvaja ob 23. uri, da bi jo videlo čim manj državljanov. Že ob Izjavi PS glede novinarstva sem kot član PS napisal ločeno mnenje, ker dvomim o "napadih" na novinarje in bolj vidim napade novinarjev. Razen tega ob podpori novinarskih hiš v medijskem poročanju štrli ven

vojna opozicije zoper zdajšnjo oblast. Vodstvo RTV SLO je celo na EBU uveljavilo Izjavo, ki govori o omejevanju medijske svobode v Sloveniji. Ob tem strategiji zamolčijo vzroke, kot npr. pamflet Zgaga evropskim ustanovam, ki je izzval odgovor Vlade RS. Torej: svoboda le za ene, ne za vse, kot v polpreteklosti, mar ne? In spoštovani levičarji: živite na pridobitvah revolucije, obenem skušate zavajati javnost, da ste Evropa. Ko človek gleda ali

izobraževalnim delom ter strateškimi in organizacijskimi ukrepi, ki delujejo tudi v kriznih časih, kot poudarja predsednik RS. Ljudje pa žal počasi, ponavadi ob osebnih in družbenih krizah, spreminjajo navade, sicer pa vztrajajo pri ribarjenju v kalnem, če okviri to dopuščajo. Če smo desetletja vzgajali mlade v razvajene prejemnike pravic (celo z zakonodajo v šoli), težko pričakujemo, da bodo razumeli, da je svoboda tudi odgovornost

poslušaja oddaje TV hiš, mu je hitro jasno, da nismo v Evropi, pač pa "na Balkanu" ali še kje bolj "na Vzhodu". To ognjevitvo in navijaško udrihanje človeku da vtis, da gleda medij iz Severne Koreje... lepo vas prosim!!! Ali niso komunisti znali do nenormalnosti izkoristiti stisko ljudi, da bi v izrednih razmerah prišli na oblast? Očitno je refleksi ostal, saj vodja SD v krizi navija za volitve, prvak LMŠ pa nadaljuje v praznem teku. Očitno Orwlowa prašičja farma ni le strašljiva podoba totalitarne preteklosti, pač pa tudi opozorilo, da se privilegiji ne dajo odpraviti zgolj s formalno demokracijo, pač pa le z dolgotrajnim, vztrajnim in zavzetim vzgojno-

za druge in bo narod žel to, kar si bo sam ustvarjal. Živeti na račun drugih pa je bil moto nekdanjega režima, zraven je bila laž odeta še v celofan "samoupravnega socializma" domnevno v človeški podobi. Ni torej čudno, da so najglasnejši zagovorniki svobode ravno tisti, ki (so jo) in jo še stalno kršijo, ker ne zaupajo, da bi kdo lahko delal tudi drugače, kot so sami navajeni. A preseneča, da nekaterih novinarjev sploh ni sram zavajati, lagati in poniževati ljudi, ki neutrudno in zavzeto delujejo za blagor vseh. Tako si je vodstvo komercialne TV privoščilo ponavljati nizkotno primitivno oddajo. V njej se nekdanji policist pod nivojem privoščiči

norčevati iz enega glavnih osamosvojiteljev (in celo njegove žene), ki nas zdaj s svojo ekipo rešuje krize. Čudno, da medijem ne da misliti, da delovanje vlade pozitivno vrednoti 75 % državljanov in državljanek kljub kritikarstvu in omalovaževanju pretežne novinarske srenje. Poraja pa se mi še zgodovinskopolitični premislek: zakaj se kritiki medijskega stanja (nekoč in danes) niso bolj sproti, celo ko so imeli realno politično moč, zavzemali, da bi "demokratsko novinarstvo" bolj zaživelo. Niti v zahtevnem času DEMOS-a in naprej se propad Slovenca, Maga, zdaj uzurpiranje Reporterja ali spletnih portalov ter s tem povezano enoumje slovenskih medijev ni zgodilo samo po sebi. Bolj kot sami novinarji so bili neprisebni lastniki ali njihovi botri, ki so ocenjevali, kaj je trenutno bolj ugodno, in so "skakali v druge tabore". Na mestu je torej odločnost vsakega izmed nas. Ko sem napisal, naj se vsak sam odzove na zavajanje novinarjev, sta mi dva "desna" intelektualca zapisala, da jaz to bolje znam in to prepuščata meni. Drago Vogrinčič je glede verskih oddaj večkrat poudaril, kako smo katoličani in včasih celo vodstvo Cerkve pasivni in neodzivni in neorganizirani. Vztrajna in dolgoročna strateška povezanost bi uredila tudi drugačna lastninska razmerja in posledično bolj demokratizirala medijsko krajino. To ostaja izziv in naloga, če hočemo postati primerljivi Evropi. Njim, ki bi radi tja na silo, pa predlagam: pospravljajmo pred svojim pragom in drug drugega spodbujajmo k resnici in pravičnosti in bomo nekoč vsi skupaj le prišli v Evropo. Ciceron je v Zakonih zapisal: "Salus populi suprema lex esto" = Blagor ljudstva naj bo vrhovni zakon", gre torej za dušno in telesno zdravje ljudstva!

Janez Juhant

Skozi drugačno prizmo (26) Kakor feniks iz pepela?

Pred kakima dvema tednoma smo lahko brali pismo bergamskega duhovnika, nekdanjega semeniškega vzgojitelja, ki je izpostavil nekaj zelo pomembnih vidikov. Četudi ste ga zagotovo nekateri bralci že prebrali na spletu, pa velja neke vsebinske poudarke podati in jih komentirati, da bi lahko še drugi dobili malo vpogleda v vsebino tega kakovostnega pisma našega sobrata. Ta naš župnik se je še z drugim pogovarjal in dogovarjal glede tega, kaj napraviti z otroki, ker bodo poleti starši delali, oratorijev in skavtskih ter drugih možnosti pa ne bo. Potem je omenil, kako je Cerkev na družbenem področju pomagala, kakor je le lahko, pa kako je ubogala in močno omejila bogoslužno življenje, kakor je znano. Škofje so na vse možne načine sodelovali s politiki in strokovnjaki, tako da so bili duhovniki prepričani, da bo končno mogoče na neki, četudi še vedno omejeni način, obhajati zakramente, najbolj seveda sveto mašo. Vemo, kaj se je potem zgodilo in kaj se dogaja, bolj pa je pomembno

sporočilo italijanske vlade italijanski Cerkvi, ki je zelo poučno za vso katoliško Cerkev. Takole pravi naš sobrat: "Za italijanske politike je potrebno biti hvaležni italijanski škofovski konferenci (CEI) samo za pomoč na socialnem področju. Možnost za vse milijone katolikov (ki se jim pridružujejo še druge veroizpovedi in verstva) ... ni prioriteta". Govori o vseh drugih zadevah, ki so pomembnejše. Kakor katoliški pravnik, ki je imel velike težave, da je šel molit v cerkev, mu pa orožniki ne bi rekli nič, če bi šel po zavojček cigaret, zato je sklepal, da je Bog pač manj pomemben od ene cigarete. Naš sobrat pa pravi, da katoliki v družbi – zdaj bom dal zraven tudi tiste katolike, ki nismo v Italiji – nismo pozabljeni, ampak se nam zahvaljujejo, nekaterim smo simpatični, nismo pa relevantni! Pomeni, da nimamo nobene vloge. On sicer pravi, da smo relevantni za pogrebe v družbi, ki nima več kaj reči, ko se sooči s smrtjo, kakor tudi za to, da poskrbimo poletni za otroke in za to, da nahranimo tiste, za katere ne

poskrbi država. No, rekel bi, da smo samo koristni, ne pa relevantni, če presojam, kako na nas gledajo v Sloveniji. Država, vsaka, privarčuje precej denarja tako, da Cerkvi daje drobščine, saj v Italiji dobi petkratnik tega, kar daje, v Sloveniji naj povedo drugi, a je srčika problema ista. Država ima manj organizacijskih težav in veliko privarčuje. Sobratje naše župnike so še pred nekaj leti govorili, ko so se pričele zadeve spreminjati in so začele občine vse bolj "parcelirati" socialna sredstva, takole: "Občine bodo razumele, da mi dajemo srce v to, kar delamo"! Naš župnik pravi, da ne bodo razumeli, ker jih ne zanima, ampak jih zanima samo, ali naredimo neki "servis" ali ne. In tako nas razume velika večina – smo servisna služba. Pravi, da smo vselej mislili, da oznanjamo evangelij in zanj pričujemo tako, da se ukvarjamo s socialo, da to delamo s stilom in z željo, da bi iz tega sijal evangelij. Tako so padli duhovni poklici na minimalne številke, saj 25-letnika ne vleče, da bi se odpovedal vsemu, da bi postal

socialni delavec na trgu številnih ponudb. Cerkev namreč zdaj ima vse manj monopola na socialnem področju, zdaj pa je ponudba med mnogimi, sploh če govorimo o ukvarjanju z otroki in mladino. Četudi postanemo še takšni strokovnjaki in profesionalci, smo le eni od mnogih na trgu socialne pomoči. Sam bi tu dodal tudi razne svetovalne in terapevtske službe. Naš sobrat spregovori tudi o "metanju na trepalnice" za to, da bi po birmi še kdo ostal v Cerkvi, a je bilo vselej bolj pomembno vse drugo, ne pa molitve, zakramenti in katoliški nauk, ker je treba paziti, da nismo preveč vsiljivi. Ker smo bili tako "fajn", čakamo, da se bo kdo nekega dne spomnil, kako "zakon" smo bili, a tisti dan ne pride nikoli. Ti otroci in mladi se ne poročajo, ne prihajajo v cerkev, ne dajejo krstiti otrok ... Duhovnik navadno ni sovražnik, ampak imajo do njega neko simpatijo in si naš sobrat želi, da bi bili le neke vrste sovražniki, da bi vsaj gojili neka čustva do nas, a vlada neka apatičnost. No, če si malo bolj zahteven, jim niti to veliko ne spremeni, če smo pošteni. Pravi naš sobrat, da si tisti, ki si jim v poletju, ko so šli s Solo tri tedne v London, v

Grčijo z družino in Berlin s prijatelji, omogočil, da so šli še na Svetovni dan mladih. En od mnogih na trgu, zato pa hitro pozabljen. Tisti manj premožni se te spomnijo, ker si jim omogočil, da so šli enkrat toliko na letalo in daleč stran, ker sicer ne bi mogli nikamor, a potem niti tega ni v cerkvi. Naredil je statistično primerjavo in ugotovil, da nas mladi sicer posnemajo, vendar se odločijo za "laično" različico socialne pomoči, tudi zato, ker nas vidijo tja vložiti največ časa in moči. Ministrski predsednik Conte je tako v dveh minutah pred nekaj tedni povedal italijanski Cerkvi, pravzaprav pa vsej zahodni, da je njena pastorala v veliki meri pravzaprav pogubna. Da smo pridni in simpatični, smo slišali tudi v Sloveniji, kjer so pravzaprav že v samem začetku dejali, da se v naše delo ne vtikajo, za razliko od Italije, kjer so prekinjali bogoslužja in delili globe duhovnikom, vendar smo mi poskrbeli, da smo še naprej ostali pridni in simpatični. A pustimo. Naš sobrat iz Bergama pravi, da so kljub vsemu gnevu, ki ga na nas izlivajo mediji, premnogi ljudje imeli še nekega očeta v župnišču ali drugod in da smo imeli te ljudi resnično radi, brez nekkih pričakovanj, pa da bomo

to nadaljevali. Vendar pa še naprej govorimo o pastoralnem načrtovanju, kar so omenili tudi italijanski politiki, nihče pa nas več ne povezuje z evangelijem, evharistijo in Bogom. Prva beseda je "pastoral", zato se ne gre čuditi. Tisto, kar je najpomembnejše, je to, da je Conte v nekaj minutah pokazal, da je konec Cerkve, ki bi imela kakršno koli družbeno vlogo. Smo ustanova, polna neke ponudbe in servisov, ki pa je povsem brez pomena v družbi in v absolutni manjšini glede osnovnih načel. Tudi v Sloveniji velja, da si zaslužimo manjše vlaganje časa in moči od denimo rekreativcev in podobnih. Naš sobrat pravi, da ni jezen na predsednika italijanske vlade, ki je Cerkvi nalil čistega vina, da pa misli, da se lahko iz pepela tudi vstane. Pravi, da je morda sporočil, da je čas, da bi se posvetili drugemu. Italijanski ministrski predsednik je vsej zahodni Cerkvi sporočil, da smo postali katoliki majhna in ne relevantna manjšina, ki pa za sabo vleče ogromno zgodovinskih ostankov. Pravi pa, na koncu, da je morda nastopil čas, da dobro izkoristimo karte naše manjšinske vloge.

Andrej Vončina

“Tecimo s

potrpežljivostjo

v naloženem
nam boju ...”

@ivanpersoglia

NOVI
GLAS

Uredništvo

www.noviglas.eu
gorica@noviglas.eu
+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com
+39 0481 533177
